

รายงานการวิจัย

ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์

Cost and Return of Woven Fabrics in Phetchabun Province

นภลัย บุญทิม

สาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2561

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์

Cost and Return of Woven Fabrics in Phetchabun Province

นภลัย บุญทิม

สาขาการบัญชี

คณะวิทยาการจัดการ

ทุนอุดหนุนโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์งบประมาณแผ่นดินที่พิจารณา

โดยผ่านความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ประจำปีงบประมาณ 2561

ชื่องานวิจัย	ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์
ผู้วิจัย	นภลัย บุญทิม
สาขาวิชา	การบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ปี	2561

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นำเสนอต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาประวัติและกระบวนการทอผ้าพื้นเมือง 2) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมือง โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม ในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว กลุ่มทอผ้าที่กระตูกบ้านวังร่อง กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ และกลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไซ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะแสดงผลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การคำนวณต้นทุน รายได้ กำไร(ขาดทุน) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ระยะเวลาคืนทุน และอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน

ผลการศึกษา พบว่า สมาชิกในกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่ได้รับถ่ายทอดการทอผ้าจากบรรพบุรุษ โดยมีประสบการณ์ในการทอผ้ามากกว่า 40 ปีขึ้นไป กลุ่มทอผ้าทั้ง 6 กลุ่มนี้มีวิธีการทอผ้าด้วยการมัดหมี่ที่มีลวดลายเหมือนกัน ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทหล่ม โดยผ้าทอดังกล่าวนั้นมีชื่อเรียกว่า “ชิ้นหัวแดงดินก่าน”

ชิ้นหัวแดงดินก่าน มีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น วัสดุที่ใช้ในการทอมีทั้งไหม ด้ายประดิษฐ์ และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม สำหรับกระบวนการทอนั้นแบ่งตามองค์ประกอบของชิ้น คือ (1) หัวชิ้น เป็นส่วนที่อยู่บนสุดพื้นจะเป็นสีแดง โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ หัวชิ้นมัดข้อม และหัวชิ้นขิด (2) ตัวชิ้น ถือเป็นส่วนที่สำคัญเพราะต้องใช้วิธีการมัดหมี่เพื่อให้เกิดลวดลาย ชิ้น 1 ผืนจะมัดจำนวน 7-12 ลาย โดยสามารถแบ่งเป็น ลวดลายหลักซึ่งจะพบในชิ้นของทั้ง 2 อำเภอ เช่น ลายปราสาทผึ้ง ลายหงส์หรือเส้าหลา และลวดลายผสม เช่น ลายขอโอบแดง ลายนาคทองแดง เป็นต้น (3) ตีนชิ้น เป็นผ้าทอลายขวาง โดยพื้นจะใช้สีเดียวกับตัวชิ้น ส่วนลายจะใช้สีเดียวกับลายของตัวชิ้น

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนของชิ้นหัวแดงดินก่านต่อผืน (1 ผืน เท่ากับ 1.80 เมตร) พบว่า (1) ค่าใช้จ่ายในการลงทุนในอุปกรณ์ทอผ้าโดยเฉลี่ยกลุ่มละ 128,000 บาท และต้นทุนเฉลี่ยจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการทอซึ่งได้แก่ ไหม ต้นทุนเท่ากับ 1,409.90 บาท ส่วนด้ายประดิษฐ์ผสมไหม ต้นทุนเท่ากับ 877.74 บาท และด้ายประดิษฐ์ ต้นทุนเท่ากับ 768.50 บาท ต้นทุนส่วนใหญ่เกิดจาก

ค่าแรงงานในการทอผ้า (2) ผลตอบแทนเฉลี่ยต่อพื้น ได้แก่ ไหม ราคาขาย 2,500 บาท กำไรต่อพื้นเท่ากับ 1,009.10 บาท ส่วนด้ายประดิษฐ์ผสมไหม ราคาขาย 1,500 บาท มีกำไรต่อพื้นเท่ากับ 322.26 บาท และด้ายประดิษฐ์ ราคาขาย 1,000 บาท กำไรต่อพื้นเท่ากับ 231.50 บาท ในการวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ประเภทไหม มีค่าร้อยละ 40.36 ส่วนด้ายประดิษฐ์ มีค่าร้อยละ 23.15 ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม มีค่าร้อยละ 21.48 แสดงให้เห็นว่า การจำหน่ายชิ้นประเภทไหมมีผลตอบแทนมากที่สุด ในการวิเคราะห์ระยะเวลาคืนทุนประเภทไหม เท่ากับ 5 เดือน ในขณะที่ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม เท่ากับ 9 เดือน และด้ายประดิษฐ์ เท่ากับ 13 เดือน ซึ่งถือได้ว่าผ้าไหมคืนทุนได้เร็วที่สุด และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนประเภทไหม มีค่าเท่ากับ 1.68 ส่วนด้ายประดิษฐ์ มีค่าเท่ากับ 1.30 และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม มีค่าเท่ากับ 1.27 แสดงให้เห็นว่าการจำหน่ายชิ้นทั้ง 3 ประเภทคุ้มค่ากับการลงทุน

คำสำคัญ : ต้นทุน, ผลตอบแทน, ผ้าทอพื้นเมือง

Research Title	Cost and Return of Woven Fabrics in Phetchabun Province.
Author	Miss. Napalai Boontim
Program	Accountancy, Phetchabun Rajabhat University
Year	2018

Abstract

This research presents an analysis of cost and return of Woven Fabrics in Phetchabun. The following objectives : 1) Study the history and process of weaving. 2) Study cost and return woven fabric. This study was a questionnaire to collect information from woven fabric Thai-Lom group, Lom Sak and Lom Kao district in Phetchabun 6 groups to collect specific information. Data were analyzed by frequency, percentage, cost, revenue, profit (losses), profit margin, payback period and benefit-cost ratio.

Result of study found members of weaving group, mainly inherited from the ancestral weaving and more than 40 years experience weaving. All 6 weaving group used the same mudmee method and to make patterns, this was an identity of Thai-Lom. Such fabrics was called Hua-Daeng-Teen-Gan Sarong.

Hua-Daeng-Teen-Gan Sarong had 3 component part: Hua-Sin, Tua-Sin and Teen-Sin. The materials used weaving thread of silk, artificial yarn, artificial yarn and silk. Weaving process could be divided component of sarong: (1) Hua-Sin was the top part of sarong and red divided into 2 categories: tie dye Hua-sin and Khit pattern Hua-Sin. (2) Tua-Sin was important middle part of sarong used mudmee method to patterns. Tua-Sin was made of patterned designs 7-12 separated to original patterns could find 2 district such as Pra-Sart-Pueng, Hong or Soa-Lha and mixed patterns such as Khor-Obe-Daeng, Nak-Tong-Daeng etc. (3) Teen-Sin was bottom part of sarong woven stripes weaved the same color Tua-Sin.

The analysis costs and return of Hua-Daeng-Teen-Gan Sarong per piece (1 piece of 1.8 m.) found (1) The cost of investment equipment weaving average per group 128,000 baht and the average costs classified by material of sarong include costs of silk 1,409.90 baht, artificial yarn and silk 877.74 baht, artificial yarn 768.50 baht, the most cost was weaving labor. (2) The average return of sarong include price of silk 2,500 baht, artificial yarn and silk 1,500 baht,

artificial yarn 1,000 baht. Profit of silk 1,009.10 baht, artificial yarn and silk 322.26 baht, artificial yarn 231.50 baht. Profit margin of silk 40.36%, artificial yarn 23.15%, artificial yarn and silk 21.48 which silk sarong the most profit margin. Payback Period of silk 5 month, artificial yarn and silk 9 month, artificial yarn 13 month can be considered silk the fastest payback. Benefit-Cost ratio of silk 1.68, yarn 1.30, artificial yarn and silk 1.27 that selling all 3 types of sarong worth the investment.

Keyword : Cost, Return, Woven Fabrics

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยคำแนะนำต่างๆ จากคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ และความร่วมมือช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลายฝ่าย ที่สละเวลาให้คำแนะนำคำปรึกษา รวมถึงข้อเสนอแนะต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านหวาย กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านด้าว กลุ่มทอผ้ากี่กระตุกบ้านวังร่อง อำเภอหล่มสัก กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ กลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไซ อำเภอหล่มเก่า ในจังหวัดเพชรบูรณ์ และคุณธัญยา คำมี กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทหล่มกลุ่มมูลมังท่ากกแกเป็นอย่างสูง ที่ได้ให้ความกรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือในการลงพื้นที่ และให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัย และขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

นภลัย บุญทิม

11 ธันวาคม 2561

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ค
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ซ
สารบัญภาพ.....	ณ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 นิยามศัพท์.....	3
1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
2.1 ฝ่าทอพื้นเมืองเพชรบูรณ์.....	5
2.2 ต้นทุน.....	16
2.3 ผลตอบแทน.....	20
2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	23
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	29
3.1 ประชากร.....	29
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	29
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	31

	หน้า
บทที่ 4	
ผลการวิจัย.....	32
4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้า.....	32
4.2 ผลการศึกษากระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม.....	50
4.3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม.....	70
4.4 ผลตอบแทนจากการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม.....	77
4.5 ผลสรุปปัญหาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม.....	82
บทที่ 5	
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	83
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	83
5.2 อภิปรายผล.....	89
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	90
บรรณานุกรม.....	92
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก (แบบสอบถาม).....	96
ประวัตินักวิจัย.....	103

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1	จำนวนและร้อยละ ของความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม.....45
4.2	แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายหลัก.....58
4.3	แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายผสม.....60
4.4	ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการลงทุนในอุปกรณ์ทอผ้า.....70
4.5	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอหัวชิ้นมัดย้อม (ไหม) โดยเฉลี่ย.....71
4.6	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอหัวชิ้นมัดย้อม (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย.....72
4.7	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอตัวชิ้น (ไหม) โดยเฉลี่ย.....73
4.8	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอตัวชิ้น (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย.....73
4.9	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอตัวชิ้น (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) โดยเฉลี่ย.....74
4.10	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอตีนชิ้น (ไหม) โดยเฉลี่ย.....76
4.11	ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอตีนชิ้น (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย.....76
4.12	ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ไหม) โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....77
4.13	ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....78
4.14	ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) โดยเฉลี่ยต่อเดือน...78
4.15	ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นสำเร็จรูป (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) โดยเฉลี่ยต่อเดือน.....79

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
2.1 การนุ่งขึ้นไทหล่ม.....	8
2.2 ไหม.....	9
2.3 ผ้า.....	10
2.4 กี่ทอผ้า.....	13
2.5 การทอผ้าและการมัดหมี่.....	15
4.1 ป้าทองย่น ก้อนดี คุณมนต์นภา ก้อนดี และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย.....	33
4.2 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ผ้าแพรวาใส่ปลาไหล.....	34
4.3 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ผ้าขามม้า.....	34
4.4 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน.....	34
4.5 ป้าจรัส สาพู ประธาน(ขวา) และป้าประคอง จงทัน (ซ้าย) กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว.....	35
4.6 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ยาม.....	36
4.7 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่.....	36
4.8 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน.....	36
4.9 คุณหนูเบง พาหา ประธานกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง.....	37
4.10 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : ผ้าทอยกดอก.....	38
4.11 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : กระเป๋า.....	38
4.12 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน.....	38
4.13 ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดศรีฐานปิยาราม.....	39
4.14 ป้ามานิตย์ นาคแก้ว และป้าน้อม สายแก้วเกิด สมาชิกกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล.....	39
4.15 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน.....	40
4.16 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : ชิ้นหัวแดงตีนก่านพัฒนาลายผ้า ด้วยการเพิ่มก้อมในหมี่เล็ก.....	40
4.17 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : ชิ้นลายใหม่นำมาต่อหัว ต่อตีน.....	41
4.18 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : กระเป๋าจากชินหัวแดงตีนก่าน.....	41
4.19 ป้าทรัพย์ แก้วยม ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ.....	42
4.20 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน.....	43

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.21 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านอีเลิศ : ชิ้นลายต่าง ๆ (ด้ายประดิษฐ์).....	43
4.22 ป้าหล้า วงศ์จันทา และสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่.....	44
4.23 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ : ชิ้นหัวแดงดินก่าน.....	44
4.24 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ : ชิ้นลายต่าง ๆ (ไหม).....	45
4.25 ไหมดิบสีขาว.....	46
4.26 ด้ายประดิษฐ์.....	46
4.27 ผ้า.....	47
4.28 การนุ่งชินไทหล่ม.....	48
4.29 คนในชุมชนใส่ผ้าชินหัวแดงดินก่าน.....	48
4.30 จิตรกรรมฝาผนังวัดศรีมงคลบ้านนาทราย ชาวบ้านนุ่งชินหัวแดงดินก่าน.....	49
4.31 ชิ้นหัวแดงดินก่าน.....	49
4.32 ส่วนประกอบของชินหัวแดงดินก่าน.....	50
4.33 กี่ทอผ้าโบราณ.....	51
4.34 กี่กระดูก.....	51
4.35 พิมพ์ขนาด 11 หลบ สำหรับทอหัวชิน.....	52
4.36 พิมพ์ขนาด 24 หลบ สำหรับทอตัวชิน.....	52
4.37 พิมพ์ขนาด 4 หลบ สำหรับทอดินชิน.....	52
4.38 เปรียบเทียบระหว่างพิมพ์โบราณกับพิมพ์ที่ใช้ในปัจจุบัน.....	52
4.39 กงและกวัค.....	53
4.40 หลักฝื่อ.....	53
4.41 โองหมี่.....	53
4.42 หลอดด้าย.....	54
4.43 กระสวย.....	54
4.44 ดอกหุ้มแบบ 7 ดอก และ 9 ดอก.....	55
4.45 การมัดหัวชิน.....	55
4.46 การย้อมหัวชิน.....	56
4.47 หัวชินมัดย้อม หุ้ม 7 ดอก (ภาพซ้าย) หุ้ม 9 ดอก (ภาพขวา).....	56

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.48 หัวขึ้นจิต.....	56
4.49 ส่วนประกอบของหมี่ 1 ห่อง.....	57
4.50 ลายอกแมงมุม (หล่มสัก).....	63
4.51 ลายดอกแก้ว (หล่มเก่า).....	63
4.52 นำด้ายหรือไหมขึ้น โสงหมี่และมัดหมี่ตามลายต่าง ๆ.....	64
4.53 ตัวอย่างสีย้อมเคมีเบอร์ต่าง ๆ	64
4.54 นำไหมที่มัดแล้วแช่น้ำและใส่สีย้อมในหม้อที่ตั้งไฟ.....	65
4.55 นำเส้นด้ายหรือไหมลงในหม้อย้อม.....	65
4.56 การย้อมเส้นไหม.....	65
4.57 การตากเส้นสีพื้น (ภาพซ้าย) เส้นมัดหมี่ (ภาพขวา).....	66
4.58 มัดแล้วย้อมซ้ำไปตามลายที่ได้กำหนดไว้.....	66
4.59 นำเส้นมัดหมี่ใส่หลอดด้าย.....	66
4.60 ด้ายหรือไหมสีพื้นสำหรับทอลายคัน.....	67
4.61 นำเส้นยืนขึ้นเครื่อง.....	67
4.62 การทอตัวขึ้น.....	68
4.63 ตัวขึ้น.....	68
4.64 ทอдинขึ้น.....	69
4.65 ดินขึ้น.....	69
4.66 ขึ้นหัวแดงดินก่านโบราณ (ฝ้ายผสมไหม).....	75

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ผ้าเป็นวัสดุสำหรับทำเครื่องนุ่งห่มจึงนับว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นอย่างหนึ่งในการดำรงชีวิตของมนุษย์ควบคู่ไปกับอาหารและที่อยู่อาศัย ในอดีตการทอผ้าใช้เองในครัวเรือนเคยมีความสำคัญมากในสังคมไทย ชุมชนน้อยใหญ่ในหมู่บ้านและแม้แต่ในเมืองต่างก็มีธรรมเนียมการทอผ้าไว้ใช้สอยเองและสำหรับมอบให้ผู้อื่นเป็นของขวัญในโอกาสต่าง ๆ เช่น สงกรานต์ หรือในการไหว้ผู้ใหญ่ในงานแต่งงาน และยังมีประเพณีการทอผ้าถวายวัด ถวายพระในงานทำบุญประจำปีอีก เช่น ในประเพณีทอดผ้ากฐิน และทอดผ้าป่า เป็นต้น จึงถือได้ว่าการทอผ้าเป็นบทบาททางสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญอย่างหนึ่งในท้องถิ่นต่าง ๆ (สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2534)

ประเทศไทยมีประวัติการทอผ้าใช้กันในหมู่บ้านและในเมืองโดยทั่วไปมาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมนั้นเกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิงหากไม่มีการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาได้ทันกาล ผ้าทอพื้นเมืองของไทยในภาคต่าง ๆ กำลังได้รับการอนุรักษ์ ฟื้นฟูและพัฒนา รวมทั้งได้รับการส่งเสริมให้นำมาใช้สอยในชีวิตประจำวันกันอย่างกว้างขวาง การทอผ้าพื้นเมืองหลายแห่งยังทอดลวดลายสัญลักษณ์ดั้งเดิมโดยเฉพาะในชุมชนที่มีเชื้อสายชาติพันธุ์บางกลุ่มที่กระจายตัวกันอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย ศิลปะการทอผ้าของกลุ่มชนเหล่านี้จึงพบว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่มอยู่จนถึงทุกวันนี้ ในหลายจังหวัดมีกลุ่มแม่บ้านช่างทอผ้าที่รวมตัวกันเพื่อทอผ้าพื้นเมืองจำหน่ายทั้งที่เป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม ซึ่งมักจะรวมกลุ่มกันในลักษณะสหกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทอผ้าและจำหน่ายในชุมชนของตนเอง ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าส่วนใหญ่นอกจากจะอนุรักษ์ผ้าทอพื้นเมืองตามภูมิปัญญาท้องถิ่นของแต่ละชุมชนแล้ว ยังได้มีการปรับปรุงคุณภาพ พัฒนาสีสันทน และลวดลายผ้าทอให้เข้ากับรสนิยมของตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด ซึ่งจะช่วยเพิ่มยอดขายให้แก่ผู้ประกอบการ และทำให้ผ้าทอพื้นเมืองเป็นที่รู้จักมากขึ้นทั้งในประเทศและต่างประเทศ

การรวมตัวกันของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) มีผลกระทบต่อการปรับตัวของกลุ่มผู้ประกอบการ OTOP ซึ่งถือเป็นธุรกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนมาก โดยปัญหาของ OTOP โดยรวมของทุกกลุ่มผลิตภัณฑ์นั้นเกี่ยวข้องกับการสร้างเครือข่ายธุรกิจ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการตลาด ด้านการผลิต ด้านการเงินและแหล่งเงินทุน ด้านเทคโนโลยี และด้านการสนับสนุน

จากภาครัฐ (ฉันทชัย เกียรติกุล, 2557) สำหรับด้านการเงินนั้นทั้งกลุ่มสหกรณ์ วิสาหกิจชุมชน และกลุ่ม OTOP ส่วนใหญ่ผู้ประกอบการยังขาดความรู้และทักษะการบริหารการเงินและการบัญชี ขาดการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องและไม่มีการบันทึกรายรับ-รายจ่ายของตนเอง ขาดการบันทึกบัญชีอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบต้นทุนที่แท้จริง เมื่อไม่รู้ต้นทุนจึงส่งผลกระทบต่อ การกำหนดราคาขายที่อาจไม่ถูกต้อง กล่าวคือ ถ้ากลุ่มทอผ้ากำหนดราคาขายสูงเกินไปทำให้ขายได้น้อยหรือขายได้ช้า แต่ถ้าหากกำหนดราคาต่ำเกินไปกว่าต้นทุน สินค้าขายดีแต่ไม่มีกำไรหรือมีกำไรน้อย ผลกระทบที่จะตามมาคือส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการขาดสภาพคล่องและมักประสบปัญหาในการหาแหล่งเงินทุนหรือแหล่งกู้เงินที่ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อการลงทุนขยายกิจการสำหรับเพิ่มกำลังการผลิต หรือนำมาใช้เป็นเงินทุนหมุนเวียนของกิจการ

จังหวัดเพชรบูรณ์นั้นมีความโดดเด่นในเรื่องเชื้อชาติ มีการผสมผสานกันของคนในภูมิภาคใกล้เคียงจนเกิดเอกลักษณ์ของตนเอง (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติผ้าหมี่ขิดเมืองเพชรบูรณ์, อ้างถึงใน openbase.in.th, 2551) ผ้าทอพื้นเมืองในเพชรบูรณ์มีหลายชนิด ได้แก่ ผ้ามัดหมี่ ผ้าจิด และผ้าพื้น มีทั้งที่ทอจากไหม ผ้าและใยสังเคราะห์ ผ้าทอเพชรบูรณ์อาจแบ่งตามเขตภูมิศาสตร์ วัฒนธรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวที่โดดเด่นสวยงามโดยแบ่งเป็น ผ้าทอในเขตอำเภอตอนบน ได้แก่ อำเภอหล่มเก่า อำเภอหล่มสัก และอำเภอเมืองเพชรบูรณ์ มีลักษณะเด่นที่สีและเทคนิคการทำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ วัตถุประสงค์จะใช้ผ้าและไหมที่ผลิตในครัวเรือน ใช้สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นในการย้อม เช่น สีคราม สีนํ้าตาล เป็นต้น เทคนิคการลงลายจะใช้มัดหมี่และใช้ด้ายต่างสี ส่วนในเขตอำเภอตอนล่าง ได้แก่ อำเภอหนองไผ่ อำเภอวิเชียรบุรี อำเภอวังโป่ง และอำเภอศรีเทพ ผ้าทอมีลักษณะคล้ายกับสิ่งทอในภาคอีสาน ผ้าจะมีหลากสีและโครงสร้างของผ้าที่ใช้เป็นผ้านุ่งจะแตกต่างกัน (คูเอเซีย, 2559) ปัจจุบันจังหวัดเพชรบูรณ์มีการรวมกลุ่มกันในกลุ่มชุมชนต่าง ๆ เพื่อทอผ้าจำหน่ายมากขึ้น การจัดตั้งกลุ่มขึ้นมานั้นก็เพื่อต้องการอนุรักษ์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษให้คงอยู่คู่ลูกหลานในชุมชนตลอดไป และยังสร้างอาชีพให้กับคนในชุมชนอีกด้วย อีกทั้งยังช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัวส่งผลให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนดีขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองเพชรบูรณ์เพื่อทราบถึงขั้นตอนในการทอผ้า ต้นทุนการทอผ้าที่แท้จริงซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์ ค่าแรง และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทอผ้า และเพื่อให้ทราบถึงรายได้จากการจำหน่ายผ้าทอ กำไรขาดทุนของกลุ่มผ้าทอ โดยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการวางแผนสำหรับการบริหารต้นทุน การเงิน และบัญชี รวมถึงการกำหนดราคาเพื่อเป็นประโยชน์ในการดำเนินธุรกิจ สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและสร้างความแข็งแกร่งในการแข่งขันสำหรับธุรกิจประเภทสิ่งทอทั้งในประเทศและต่างประเทศต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและกระบวนการทอผ้าพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.2.2 เพื่อศึกษาด้านทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.3.1 ทราบถึงประวัติความเป็นมา ขั้นตอนและวิธีการทอผ้าพื้นเมืองของเพชรบูรณ์

1.3.2 ทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมือง และสรุปข้อมูลเพื่อนำไปเป็นแนวทางในการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ

1.3.3 สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดราคาผ้าทอพื้นเมืองเพื่อสร้างความได้เปรียบกับคู่แข่งได้

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1.4.1.1 ประวัติของกลุ่มทอผ้า กระบวนการทอผ้าพื้นเมือง ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า การเตรียมเส้นด้าย ลวดลาย และการทอผ้า

1.4.1.2 ต้นทุนในการทอผ้า ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนในการทอผ้า ได้แก่ วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการทอผ้า

1.4.1.3 ผลตอบแทนผ้าทอ ประกอบด้วย รายได้จากการขาย กำไรจากผ้าทอ และอัตราส่วนทางการเงิน

1.4.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทหล่มในเขตพื้นที่อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 6 กลุ่ม

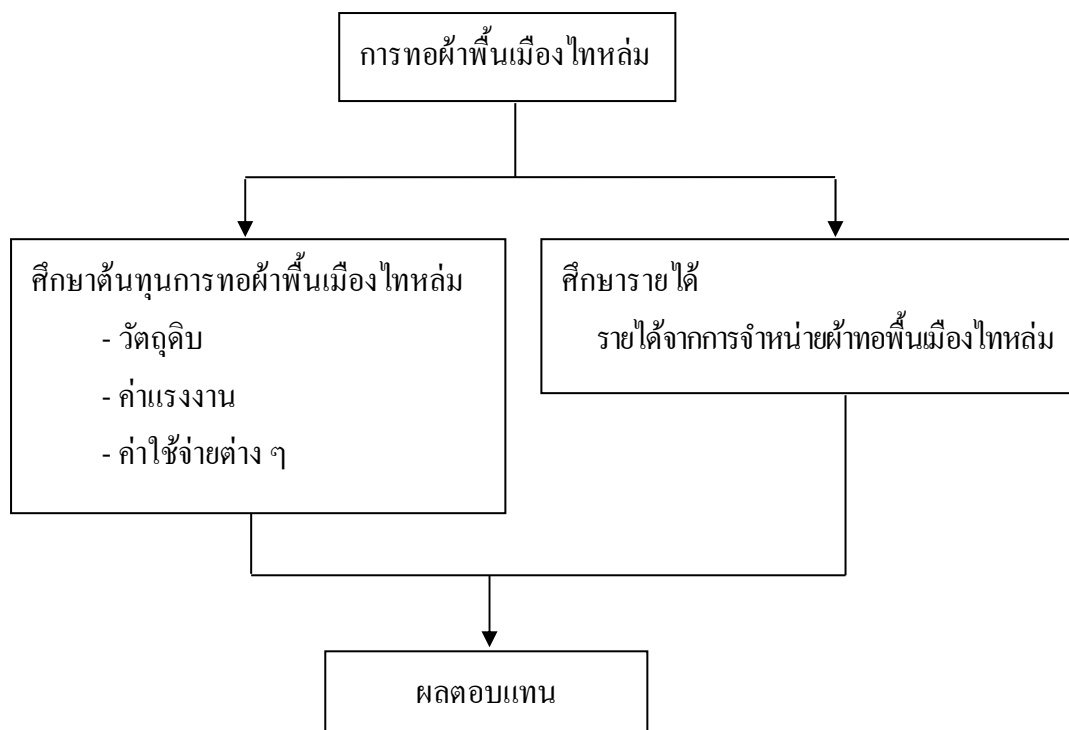
1.5 นิยามศัพท์

ผ้าทอพื้นเมือง หมายถึง ผ้าทอพื้นเมืองไทหล่มที่ทอด้วยวัสดุประเภท ไหม และด้ายประดิษฐ์ โดยใช้กรรมวิธีในการมัดหมี่ และทอด้วยกี่โบราณ

ต้นทุน หมายถึง ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่มตั้งแต่การเตรียมวัตถุดิบจนกระทั่งจำหน่ายผ้าทอ

ผลตอบแทน หมายถึง รายได้ และกำไรจากการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม

1.6 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีจากหนังสือ ตำรา วารสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 ผ้าทอพื้นเมืองเพชรบูรณ์
- 2.2 ต้นทุน
- 2.3 ผลตอบแทน
- 2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 การทอผ้าพื้นเมืองเพชรบูรณ์

การทอผ้าของจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นการทอด้วยกี่ วัสดุที่ใช้ในการทอ ได้แก่ ผ้าไหม และด้ายสำโรงรูป (ด้ายโทเร) ลักษณะของผ้าที่พบเป็นการทอโดยใช้วิธีมัดหมี่ และการทอยกดอกหรือภาษาท้องถิ่น เรียกว่า “การเก็บขิด” ลวดลายบนผืนผ้าที่พบมีทั้งลวดลายดั้งเดิม และลวดลายประยุกต์ ได้แก่ ลายโคมห้า ลายโคมเก้า ลายตะขอ ลายปราสาท ลายขาเป๋ย ลายกุญแจเงินประยุกต์ ลายแกนข้าวโพด ลายปักกิ่ง ลายเครื่องหินน้อยและลายที่ดัดแปลงจากธรรมชาติ เช่น ต้นไม้ ดอกไม้ หรือแมลงต่าง ๆ ได้แก่ ลายผัดแก่น ลายบัวสวรรค์ ลายดอกบัวแก้ว เป็นต้น ส่วนใหญ่นำมาทำเป็นผ้าชิ้น ผ้าผืน ผ้าขาวม้า และผ้าหน้าหมอน (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขอนแก่น ถึงใน Openbase.in.th, 2551) นอกจากนี้ ในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีกลุ่มชนที่เรียกตนเองว่า “ไทหล่ม” อยู่อาศัยอย่างหนาแน่นในบริเวณพื้นที่ตอนบนของจังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่ อำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า วัฒนธรรมไทหล่มถือเป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งมีประวัติและพัฒนาการของบ้านเมืองที่มีมาอย่างยาวนานหลายร้อยปี มีหลักฐานปรากฏเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ จิตรกรรม และประติมากรรม อันบ่งบอกถึงอารยธรรมของผู้คนในถิ่นนี้ ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวทั้งทางด้านภาษา ประเพณี ความเชื่อ ตลอดจนการแต่งกาย เอกลักษณ์อันโดดเด่นของสตรีชาวไทหล่มนั้น ก็คือ การนุ่งซิ่น (ธัญญา คำมี, 2561)

“ไทหล่ม” ทางกลุ่มมูลมังวัดท่ากกแก (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า กลุ่มผู้คนในวัฒนธรรมลาวที่มีถิ่นฐานจากแผ่นดินล้านช้างเป็นผู้ที่สืบทอดค่านิยม จารีตประเพณี ความเชื่อ มาจากบรรพบุรุษไทลาว และสืบทอดมาสู่ลูกหลาน กระนั้นเองยังได้กระแสนิยมจากสังคมภายนอกผ่านการแลกเปลี่ยนค้าขายและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทางการเมือง

สำหรับการนุ่งชั้นของไทหล่ม มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมล้านช้าง คำว่า ชั้น หมายถึง ผ้าของผู้หญิง ที่ปรากฏในหมู่ไทหล่มมีหลายประเภท เช่น ชั้นมัดหมี่ ชั้นมุก ชั้นทิว ชั้นก้อม ชั้นหมี่วง เป็นต้น แต่มีชั้นชนิดหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นที่รู้จักกันดีในนาม “ชั้นหัวแดงดินก่าน” (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ไทหล่ม), 2561)

2.1.1 ชั้นหัวแดงดินก่าน

ชั้นหัวแดงดินก่าน เป็นคำใหม่ที่ทำให้จำกัดความเกี่ยวกับชั้นประเภทนี้ได้ครอบคลุมและเด่นชัดที่สุด ซึ่งเป็นการรวบรวมมาจากชื่อเดิมที่ท้องถิ่นต่าง ๆ ในเมืองหล่มเรียกต่าง ๆ กันแต่หมายถึงชั้นชนิดเดียวกันอันได้แก่ ชั้นหมี่ ชั้นหมี่คั่นน้อย ชั้นหัวแดง ชั้นดินก่าน ชั้นดิน เป็นต้น แม้จะเรียกต่างกันแต่ชั้นส่วนมากมีโครงสร้างคล้ายกัน คือ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่

2.1.1.1 หัวชั้น เป็นส่วนบนสุดของชั้นใช้หนีบปกไว้ ส่วนใหญ่มีสีแดงหรือสีแดงครึ่ง สำหรับหัวชั้นจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่

1) หัวชั้นคันจิดลาย ถือเป็นเอกลักษณ์อีกอย่างหนึ่งของหัวชั้นแบบลาวทั่วทุกภูมิภาครวมถึงไทหล่มด้วย หัวชั้นคันแบบไทหล่มทั่วไปมีพื้นสีแดงความกว้างประมาณหนึ่งคืบหรือ 20 เซนติเมตร การทอใช้ฝีมือน้ำแคว 8 หลบ หรือฝีมูกว้าง 18-20 ก็ได้หากแต่เวลาใช้สอยก็ต้องแบ่งออกเป็นส่วน ๆ ให้มีขนาดหนึ่งคืบเท่า ๆ กัน ลักษณะของการจิด (ขิด) ให้เกิดลวดลายคือการใช้ไม้สอดไปตามเส้นเครือสอดขึ้น-ลงตามจำนวนเส้นของลวดลายต้นแบบ แล้วนำไม้แผ่นกระดานปลายแหลมเรียกว่า “ไม้จ้างเผ่า” สอดไปตามช่องที่เกิดจากการคั่งง้างเพื่อสอดเส้นพุ่งเข้าไปสลับสีต่าง ๆ จนเกิดลวดลาย สำหรับลายที่นิยมจิดหัวชั้น ได้แก่ ลายดอกแก้ว ดอกพิกุล ดอกจิก ข้าวหลามตัด และอื่น ๆ ลักษณะพิเศษคือต้องเป็นลวดลายขนาดเล็ก ทอสลับชั้นด้วยเส้นพุ่งสลับสีมีสีแดงเป็นสีพื้น หัวชั้นคันถือว่าทำยากสำหรับการใช้เวลาเก็บลายหรือจิดลาย

2) หัวชั้นมัดข้อม ถือเป็นอัตลักษณ์ของหัวชั้นแบบไทหล่ม มีชื่อเรียกอื่น เช่น หัวหุ้ม หัวป้องสาย หัวป้องสาย หัวคาดสาย เป็นต้น หัวชั้นแบบนี้ทำงานแต่ต้องอาศัยความชำนาญ โดย “ดอกหุ้ม” จะต้องเป็นสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด หันเหลี่ยมเข้าสลับกันที่เรียกว่า “กลุ่ม/หุ้ม” มีจำนวน 7, 10, 16, 18, 21 ดอก โดยกันเป็นห้อง ๆ หรือที่เรียกว่า “ป้อง/ป้อง” นั้นเอง ยิ่งจำนวนดอกหุ้มขนาดเล็กและมีจำนวนมากเท่าไร ถือว่าผู้มัดข้อมมีความสามารถมาก (เป็นที่น่าสังเกตว่าหัวมัดข้อมจะนิยมแพร่หลายในเขตหล่มเก่า ส่วนหัวคันนิยมมากในเขตหล่มสัก แต่ก็สามารถพบได้ทั้งหมดตามความนิยมของแต่ละคน) ถึงกระนั้นแล้วในเวลาสวมใส่ยังต้องถูกหนีบหรือพับม้วนเก็บเข้ากับเข็มขัด เสมือนเป็นการบ่งบอกว่า เป็นผู้หญิงควรเสียมงคงามและสงวนเอาไว้ภายในเก็บความงามเอาไว้ เป็นกุศโลบายสอนผู้หญิงสาวมานับตั้งแต่โบราณกาล

2.1.1.2 ตัวขึ้น เป็นส่วนสำคัญของขึ้น มีการทอลวดลายที่เกิดจากการมัดหมี่ในลักษณะของลวดลายที่มีขนาดเล็ก กลมกลืน ไม่นิยมใช้ลายใหญ่โดดเด่นจนเกินไป มักค้นลายมัดหมี่ด้วย “หมากไม” สลับกันไปกับลายมัดหมี่ ลายที่นิยมได้แก่ หมี่นาค หมี่ปราสาทผึ้ง หมี่ต้นผึ้ง หมี่เอี้ย หมี่หมากจับ หมี่คู้มอ้อม หมี่กระเบื้องคว่ำหงาย หมี่ปลากระดี หมี่ดาวหุ้ม หมี่ขาเป็ย หมี่หงส์ (หมี่เสาหลา) หมี่เครือหมากบวบ หมี่ข้อ หมี่ข้อ หมี่ขนาค ฯลฯ ขึ้นหนึ่งผืนได้ลายหมี่ได้มาก 7-10 ลายตามความชำนาญของผู้ทอ โดยจะคุมโทนสีของขึ้นเป็นสีมืดทึบ เช่น สีดำ น้ำเงิน ม่วงเข้ม น้ำตาลเข้ม เป็นต้น ตัวขึ้นมักทำด้วยพื้หน้าแคบ จึงต้องต่อหัวขึ้นให้มีความยาวเพียงพอต่อการสวมใส่

สำหรับลวดลายบนผืนผ้าขึ้นไทหล่มหรือขึ้นหัวแดงดินก่าน เกิดจากจินตนาการจากความเชื่อทางศาสนา ผสมผสานกับวัฒนธรรม ธรรมชาติ และสภาพแวดล้อม ส่วนใหญ่จะมีลวดลายดังนี้ (ชันยา คำมี, 2561)

- 1) ลายนาค มาจากความเชื่อทางศาสนาและการจินตนาการเกี่ยวกับสัตว์ที่เรียกขานผู้ที่จะบวชในพระพุทธศาสนาว่า “นาค” และความเชื่อว่าบันดาลฝนให้ตก
- 2) ลายนาคเกี่ยว มาจากความเชื่อเกี่ยวกับพุทธศาสนา บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์
- 3) ลายหอปราสาท สะท้อนความคิดเรื่องสวรรค์ มีปราสาท วิมานแก้ว รูปร่างลักษณะเหมือนบุษบก มีความสวยงาม เป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธเจ้าที่อยู่ของเทพดาในสวรรค์
- 4) ลายหงส์ เป็นจินตนาการที่วาดภาพถึงป่าหิมพานต์ มีสัตว์หลากหลายชนิดที่หาได้ยาก รวมถึงหงส์ที่มีความสวยงาม
- 5) ลายเอี้ยอ้อมคู้ม เปรียบเหมือนความสามัคคีกลมเกลียว
- 6) ลายคู้มสาย เปรียบเหมือนการโอบอุ้มเป็นการรวมกลุ่มเสมือนเครือญาติ
- 7) ลายขอ หรือตะขอเป็นอุปกรณ์ที่ใช้เกี่ยวสิ่งของ
- 8) ลายเฟื้องหรือกระเบื้อง ได้แนวคิดมาจากรูปทรงของถ้วยซึ่งใช้ในชีวิตประจำวัน หรือกระเบื้องคว่ำ-หงาย ได้ตัวอย่างมาจากกระเบื้องมุงหลังคาโบสถ์ วิหาร
- 9) ลายเอื้อ หรือคองเอื้อ มีลักษณะเหมือนแม่น้ำ ลำคลอง เหมือนสายน้ำที่เอื้อต่อวิถีความเป็นอยู่ในการดำรงชีพ
- 10) หมี่หีบอ้อย เป็นเครื่องมือ/อุปกรณ์ที่ใช้คั้นน้ำอ้อย
- 12) ลายอกแมงมุม เปรียบเหมือนการรวมกลุ่ม รวมใจ

13) หมี่กระโจมหรือหมี่แง้ม ได้แบบอย่างมาจากชฎา เครื่องสวมศีรษะของนางละครในท้องถิ่น

14) หมากจับ หรือกระจับ พืชเถาวัลย์ในน้ำชนิดหนึ่ง

15) ลายคู้ม หรือคู้มใจโจง เปรียบเหมือนการรวมจิต รวมใจเป็นหนึ่ง

16) ขาเปีย เป็นอุปกรณ์ในการเปียเส้นไหม เส้นฝ้ายให้เป็นระเบียบ

17) หมี่ซ้อ เปรียบเหมือนกลุ่ม ก้อน ที่อยู่แบบเป็นระเบียบ

18) หมี่ล่าย หรือภาพท้องถิ่นเรียกหมี่ซ่ายล่าย คือ เรียงกันไปทางเดียวเป็นแถวเปรียบเหมือนการอยู่แบบเป็นระเบียบ เรียบร้อยสวยงาม

19) หมี่คู้ม โคมหั่ว เปรียบเสมือนโคมไฟให้แสงสว่าง

20) ลายเอี้ยหมากบวบ เป็นการจินตนาการของช่างทอผ้าที่เลียนแบบธรรมชาติ พืชผักที่อยู่รอบตัว เครือเถาวัลย์ เครือบวบ

21) ลายหมากจับคู่ เปรียบเสมือนความรักสามัคคี

2.1.1.3 ดินชั้น เป็นส่วนล่างสุดของชั้นไทหล่มนิยมใส่ดินชั้นแคบ ๆ จะนิยมทอเป็นลายขวางขนาดเล็กนิยมใช้สีพื้นเป็นสีดำ, น้ำเงิน, ม่วง เพื่อให้เข้ากับตัวชั้น จะสลับลายขวางสีแดง เขียว ขาว ตามแต่การสร้างสรรค์ของช่างทอ บ้างก็ยกนูนขึ้นเรียกว่า “ดินและ, ดินแะ, ดินแหะ” แต่ยังคงลายขวางกับตัวชั้นไว้จึงเป็นที่มาขอคำว่า “ก่าน”

สรุป “ชั้นหัวแดงดินก่าน” เป็นการเรียกชั้นชนิดหนึ่งที่ไทหล่มนิยมใส่มากที่สุด โดยเรียกตามองค์ประกอบชั้นที่มองเห็นเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่น คือ มีหัวสีแดง มีตัวมัดที่มีลายเล็กละเอียดแทบไม่เห็นลวดลาย มีดินที่เป็นเส้นแนวนอน ขวางกับตัวชั้น ที่เรียกว่า ลายก่าน จึงเป็นที่มาของ “ชั้นหัวแดงดินก่าน” นั่นเอง (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ไทหล่ม), 2561)

ภาพที่ 2.1 การนุ่งชั้นไทหล่ม

ที่มา : พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ไทหล่ม), 2561

2.1.2 วัสดุที่ใช้ในการทอผ้าชิ้นไทหล่มหรือชิ้นหัวแดงตีนก่าน

2.1.2.1 ไหม เส้นไหมเป็นวัตถุดิบที่เป็นเอกลักษณ์ และถือเป็นวัตถุดิบที่สำคัญในการทอผ้าของชาวไทหล่ม อดีตชาวไทหล่มต้องเลี้ยงไหมเอง ซึ่งถือว่าผ้าไหมเป็นผ้าที่มีความสำคัญและมีมูลค่ามากกว่าผ้าที่ทอจากเส้นใยชนิดอื่นและจะใช้ในกิจกรรมสำคัญเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันไหมที่ใช้ทอผ้าแบ่งออกเป็นหลายชนิด ดังนี้ (ชันษา คำมี, 2561)

1) ไหมสาวมือ ได้จากการนำรังไหมพันธุ์พื้นบ้านและไหมปรับปรุงพันธุ์มาเลี้ยงและมาสาวรังไหมด้วยพวงสาวไหมพื้นบ้าน โดยการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น โดยสามารถคัดสรรเส้นใยได้หลายประเภททั้งไหมดิบ ไหมสาวเลย ไหมน้อย และไหมแดง

2) ไหมโรงงาน ได้จากการซื้อไหมต่อมาจากโรงงานอุตสาหกรรมที่นำรังไหมจากการเลี้ยงสาวด้วยเครื่องสาวในระบบอุตสาหกรรม โดยสามารถผลิตเส้นใยได้หลายขนาด ปัจจุบันช่วงทอผ้าไทหล่มจะใช้ไหมโรงงานลักษณะนี้เป็นหลัก

ภาพที่ 2.2 ไหม

ที่มา : เรือนไหม-โบหม่อน, 2561

3) การลอกกาไหมหรือการฟอกไหม หมายถึง การทำความสะอาดเส้นใยไหมด้วยการกำจัดส่วนของ sericin ที่มีลักษณะเป็นสารสีเหลืองทึบหรือมีสีขาว ออกจากเส้นใยไหมเพื่อเตรียมเส้นใยไหมก่อนที่จะนำมาย้อมสีต่าง ๆ ซึ่งถ้าหากไม่มีการกำจัดสารดังกล่าวออกหากนำมาย้อมก็จะทำให้เกิดการย้อมติดสีต่าง ๆ ได้ยาก โดยจะได้เส้นใยไหมที่ผ่านการลอกกาจะมีลักษณะสีขาว มันวาว อ่อนนุ่ม สามารถย้อมติดสีต่าง ๆ ได้ดี การลอกกาไหมสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี คือ (ผ้าไหมไทย ก้าวไกลสู่สากล, 2561)

- การลอกกาวยาไหมด้วยด่าง โดยการใส่สารเคมีจำพวกด่าง เช่น โซเดียมคาร์บอเนต โซเดียมไฮดรอกไซด์ เป็นต้น

- การลอกกาวยาไหมด้วยกรด โดยการใส่สารเคมีจำพวกกรด เช่น กรดซัลฟูริก กรดไฮโดรคลอริก เป็นต้น ซึ่งไม่เป็นที่นิยมเพราะการใช้กรดทำให้เกิดการทำลายเส้นไหมมากกว่าการลอกกาวยาไหมด้วยด่าง

ขั้นตอนการลอกกาวยาไหม มีรายละเอียด ดังนี้

- เติมน้ำลงหม้อประมาณ 30 ลิตร ใส่สบู่เทียม และด่าง โซดาแอช

- ต้มน้ำในหม้อข้อม ให้น้ำร้อนประมาณ 70 องศาเซลเซียส สังเกตผิว

น้ำในหม้อเกิดไอน้ำ

- นำเส้นไหม 1 กิโลกรัม ลงในหม้อ กดไหมให้จม น้ำ จนเส้นไหมมีลักษณะเปียกน้ำ และพองตัว

- ค่อย ๆ เพิ่มไฟ ให้อุณหภูมิเพิ่มขึ้นประมาณ 95 องศาเซลเซียส จนถึงเดือด และต้มเส้นไหมนาน 60 นาที

- นำเส้นไหมขึ้นมาวางทิ้งไว้ประมาณ 1 นาที เพื่อให้เย็นตัวลง ก่อนนำไปล้างน้ำอุ่น 60-70 ประมาณ 2-3 นาที บิดหมาด ๆ และกระตุก 2-3 ครั้ง

- นำไปล้างน้ำเย็น 2 ครั้ง ครั้งละ 2-3 นาที บิดหมาด ๆ และกระตุก 2-3 ครั้ง

- นำไปตากแห้ง ประมาณ 3-4 วัน

2.1.2.2 ฟ้าย ด้วยคุณสมบัติของฝ้ายที่มีความมันวาวน้อย มีความเหนียวปานกลาง และจะเหนียวเพิ่มขึ้นเมื่อเปียก ทนต่อต่าง คุณซับน้ำได้ดี ทนต่อความร้อนสวมใส่สบายไม่ร้อน จึงทำให้ฝ้ายที่ใช้ชีวิตประจำวันของชาวไทยลุ่มนิยมผลิตจากผลิตเส้นใยฝ้าย โดยสามารถแยกเส้นฝ้ายได้ 2 ประเภท คือ (ธัญยา คำมี, 2561)

ภาพที่ 2.3 ฟ้าย

ที่มา : Elka Health Store, 2560

1) ฝ้ายเส้นมือ หมายถึง ฝ้ายที่ปลูกและนำดอกมาอ้าวและเส้นด้วยมือ อดีตมีการใช้ฝ้ายในเส้นยืนและเส้นพุ่งโดยการมัดหมี่ เส้นใยที่ได้จึงมีขนาดตามแต่ช่างทอต้องการ แต่ไม่ได้มีเส้นใยสม่ำเสมอ โดยเส้นขนาดเล็กจะใช้เป็นเส้นยืนและมัดหมี่

2) ฝ้ายโรงงาน หมายถึง ฝ้ายที่ปลูกและนำผลิตเส้นใยด้วยระบบโรงงาน อุตสาหกรรม มีหลายขนาดและตอบสนองในการใช้งานของช่างที่สะดวกสบาย โดยเส้นใยฝ้ายโรงงานมีทั้งนำมาย้อมสี และฝ้ายสีที่ผ่านการย้อมในระบบอุตสาหกรรม

2.1.3 การย้อมสีฝ้ายและไหม

เส้นใยที่ได้จาก ฝ้าย และไหม จะมีสีขาว หรือสีขาวขุ่น ดังนั้น เมื่อนำมาทอจึงต้องนำไปย้อมเพื่อให้เกิดสีที่สวยงาม ในอดีตสีที่นำมาย้อมนั้นจะได้จากวัสดุธรรมชาติซึ่งสามารถหาวัตถุดิบได้ตามท้องถิ่น ส่วนใหญ่จะได้มาจากพืช ได้แก่ เปลือก ราก แก่น ใบ ดอก และผล แต่เนื่องจากกรรมวิธีในการสกัดสีธรรมชาติค่อนข้างยุ่งยาก และวัตถุดิบเริ่มหายาก อีกทั้งสีที่ได้ไม่มีความหลากหลาย คุณภาพในการย้อมไม่ดีนัก จึงมีการนำสีที่ได้จากกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือสีเคมีมาใช้ในการย้อม ซึ่งช่วยให้สะดวก รวดเร็ว รวมทั้งยังให้สีที่ต่าง ๆ มากมายสามารถไล่ระดับสีได้ จึงทำให้ผู้ที่ใช้กรรมวิธีการย้อมสีธรรมชาติลดน้อยลงมาก ปัจจุบันสีที่นำมาย้อมเส้นใยฝ้ายจึงสามารถแบ่งได้เป็น สีธรรมชาติและสีวิทยาศาสตร์ สำหรับสีธรรมชาตินั้น แต่ละท้องถิ่นก็จะมี ความแตกต่างกันสีที่ได้จึงแตกต่างกันไป (ผ้าไทย, 2561)

2.1.3.1 ประเภทของสีที่ใช้ในการย้อม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1) การย้อมสีธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่ได้มาจากส่วนต่าง ๆ ของพืช เช่น ใบไม้ เปลือกไม้ ผล ลำต้น แก่น ต้นไม้และราก ซึ่งจะมีกรรมวิธีในการเตรียมน้ำย้อมสีและวิธีการย้อมสีที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับชนิดของพืชและส่วนที่นำมาใช้ในการย้อมสี วัสดุธรรมชาติที่นิยมนำมาย้อมสีได้แก่ (ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ รัชชินี, 2561)

- สีแดง มาจาก ครั่ง รากขมิ้น เปลือกกล้วย เปลือกเงาะ
- สีส้ม มาจาก คำแสด
- สีเหลือง มาจาก ขมิ้น ประโศก เข
- สีเขียว มาจาก ใบฝรั่ง เปลือกต้นเพกา ใบขี้เหล็ก ใบข้าว
- สีชมพู มาจาก เปลือกลูกมะพร้าวสด เปลือกเงาะ
- สีน้ำตาล มาจาก เปลือกประดู่ ผลคูณ
- สีน้ำเงิน สีฟ้า สีคราม มาจาก คราม
- สีเทา มาจาก ขี้เถ้า โคลน ลูกกระบก
- สีดำ มาจาก มะเกลือ เหง้ากล้วย

2) สีสั่งเคราะห์หรือสีเคมี เป็นสีที่มีความบริสุทธิ์ของตัวสีมาก สามารถนำสีเหล่านั้นมาผสมให้ได้ตามที่ต้องการและปรับระดับความเข้มของสีได้ วิธีการย้อมทำได้ง่ายและสะดวก สีที่ย้อมได้จะมีความสดสวยและมีความทนทานของสีดี สีสั่งเคราะห์ที่นำมาย้อมมีหลายประเภท แต่ละประเภทจะมีคุณสมบัติของสีย้อม กรรมวิธีการย้อม คุณภาพสีย้อมที่แตกต่างกัน ดังนั้น การนำมาใช้ประโยชน์จะต้องให้เหมาะสม

2.1.3.2 ขั้นตอนการย้อม สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ (ผ้าไทย, 2561)

1) การย้อมเย็น นิยมย้อมในหม้อดิน โดยการเตรียมน้ำสีใส่ไว้ในหม้อ จากนั้นนำเส้นด้ายไปจุ่มลงในหม้อ ใช้มือคน บีบ จนกระทั่งได้สีตามที่ต้องการ หรือจะทำการหมักไว้เพื่อให้สีที่ได้เข้มขึ้น

2) การย้อมร้อน เป็นการนำเส้นด้ายไปต้มในหม้อที่ใส่น้ำสีใช้ไม้คน เพื่อให้สายโดนน้ำสีอย่างทั่วถึง เมื่อได้สีตามที่ต้องการจึงนำไปซักและตากแห้ง ซึ่งการย้อมร้อนมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำเส้นด้ายที่จะไปทำการย้อม มาซักด้วยน้ำสะอาดเพื่อขจัดฝุ่นผงและไขต่าง ๆ จากนั้นบีบน้ำออกให้หมดเพื่อให้สีที่ย้อมติดเส้นด้ายอย่างสม่ำเสมอ

ขั้นตอนที่ 2 นำเส้นด้ายที่บีบหมาดแล้วลงไปต้มในหม้อน้ำสี คนด้ายอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้สีเข้าไปในเส้นด้ายอย่างทั่วถึงประมาณ 30 นาที

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อได้สีตามต้องการ นำเส้นด้ายขึ้นจากหม้อต้ม บิดให้หมาด นำไปซักด้วยน้ำสะอาด แล้วตากให้แห้ง ถ้าต้องการให้สีเข้มขึ้นสามารถนำมาต้มอีกครั้ง จนกว่าจะได้สีตามที่ต้องการ

2.1.3.3 การใช้สารช่วยติดสี สำหรับขั้นตอนการย้อมมักใช้สารที่ช่วยในการติดสี เพื่อเพิ่มการติดสี และป้องกันการย้อมด่างหรือให้สีมีความคงทนต่อการซักล้าง สารช่วยติดสี (Mordant) หรือชาวบ้านในบางพื้นที่ เรียกว่า สารกันด่าง เป็นสารเคมีที่ช่วยเพิ่มการย้อมติดสีบนเส้นใย เพื่อป้องกันการย้อมด่าง และป้องกันสีตกเมื่อมีการซักกรด ตัวติดสีนี้เป็นสารประกอบที่ช่วยให้เส้นด้ายสามารถดูดซึมน้ำสีได้ สารช่วยติดสีที่นิยมใช้กันทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (ผ้าไหมไทย ก้าวไกลสู่สากล, 2561)

1) ตัวติดสีที่เป็นสารเคมี เป็นสารเคมีเมื่อละลายน้ำจะมีลักษณะลื่น โดยคุณสมบัติช่วยในการแทรกซึมของน้ำย้อมให้เข้าสู่ภายในเส้นใยได้มากขึ้น แต่หากหาซื้อไม่ได้ อาจใช้สบู่แทนก็ได้

2) ตัวดัดสีที่มีอยู่ในธรรมชาติ โดยทั่วไปผู้ย้อมจะใช้ตัวดัดสีจากธรรมชาติ เช่น ใช้โคลนหรือน้ำบาดาลแทนสนิมเหล็ก และใช้ใบไม้ ผลไม้ เปลือกไม้ แทนตัวดัดสีอื่น ๆ เช่น การใช้ใบเหมือนแอ ใบเหมือด ใบส้มเลี้ยว ใบส้มป่อย ใบมะขาม และด่างจี้เถา เป็นต้น

2.1.4 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอชิ้นหัวแดงดินก่าน (ชั้นยา คำมี, 2561)

2.1.4.1 กี่ทอผ้า เป็นเครื่องมือสำหรับทอผ้ามีหลายขนาดแต่มีหลักการพื้นฐานอย่างเดียวกันคือเอาไว้ใช้ในการวางฟืม ซึ่งกี่ที่ช่างทอผ้าไทหล่มนิยมใช้เป็นกี่โบราณ ซึ่งมีส่วนประกอบดังนี้

1) ไม้หาบหา ไม้ไผ่แห้งสำหรับหาบฟืมและหาใช้เชือกคล้องให้โยงกับคานกึ่งทั้ง 2 คาน ทั้งด้านซ้ายด้านขวาของกี่ยกผ้า

2) ไม้เหยียบ ไม้ไผ่แห้งความยาวประมาณ 1.50 เซนติเมตร จำนวน 2 อันอยู่ทางด้านล่างของเครื่องผูกมัดกับเชือกหา เหยียบให้เส้นด้ายของเครื่องผูกยกขึ้นลงสลับกันแล้วพุ่งกระสวยสลับกันไปจากซ้ายไปขวา จากขวากลับไปซ้ายจะได้เนื้อผ้าตามต้องการ

3) ไม้หัวผูก ไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่มีขนาดพอประมาณกับความกว้างของหน้าผ้า ใช้สำหรับสอดใส่เส้นด้ายยืนที่ทอใกล้เสร็จแล้วใช้เส้นเชือกที่ลือพันด้ายขนาดเท่ากับเชือกไนลอนจึงมัดกับคานกึ่งแทนเส้นด้าย

4) ไม้แป้นกี่ ไม้กระดานเนื้อแข็งพาดกับที่สามารถนั่งทอผ้าได้

ภาพที่ 2.4 กี่ทอผ้า

ที่มา : สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 จังหวัดแพร่, 2556

2.1.4.2 ฟืม หรือ ฟันหวี มีลักษณะคล้ายหวี ยาวเท่ากับความกว้างของผ้าทำด้วยไม้ มีลักษณะเป็นซี่เล็ก ๆ มีกรอบทำด้วยไม้ แต่ละซี่ของฟืมจะเป็นช่องสำหรับสอดด้ายยืนเข้าไปเป็นการจัดเรียงด้ายยืนให้ห่างกันตามความละเอียดของเนื้อผ้า เป็นส่วนที่ใช้กระทบให้เส้นด้ายที่ทอเรียงติดแน่นเป็นผืนผ้า ปัจจุบันนิยมใช้ฟืมไม้แต่ฟันหวีใช้สแตนเลสเนื่องจากมีความทนกว่าไม้

2.1.4.3 กง ใช้สำหรับไสใจเส้นใยทั้งไหมและฝ้าย โดยประกอบด้วยกงและขาง ๒ ขาเรียกหลังคันทอง

2.1.4.4 อีวฝ้ายหรืออีก ใช้สำหรับไสใจกวักเส้นใยออกจากกง เดิมใช้ไม้เนื้อแข็ง ปัจจุบันทำจาก 4-5 ขาค้วยไม้เนื้ออ่อน

2.1.4.5 หลา เป็นเครื่องมือที่ใช้ปั่นหลอดจากอ้อมมาสู่โบริกเพื่อเป็นทางต่ำ (เส้นพุ่ง) เส้นหรือปั่นไหม 2 เส้นรวมกันเรียกว่าเส้นรัง เส้นขบกัน ถ้าเป็นไหมคนละสี เส้นรวมกันแล้วเรียกมัดไม ใช้แกว่งไหม ขั้นตอนนี้เป็นการเก็บปมที่เรียกว่า จี๊ไหมออกจากเส้นใย และยังทำให้เส้นไหมบิดตัว แน่นขึ้นใช้ทำเป็นหางเรือ

2.1.4.6 กระสวย ใช้บรรจุหลอดด้าย ทำด้วยไม้เนื้อแข็ง คั่นและปลายเรียวตรงกลางเจาะเป็นช่องสำหรับใส่หลอดด้าย โดยจะนำกระสวยพุ่งสอดไประหว่างช่องว่างของเส้นยืน

2.1.4.7 หลอดใส่ด้าย เป็นอุปกรณ์ในการคันเส้นด้าย โดยเส้นด้ายทุกเส้นจะถูกม้วนหรือพับเก็บไว้ในหลอดคัน ซึ่งมีลักษณะเป็นหลอดยาวประมาณ 2.5 นิ้ว เส้นผ่าศูนย์กลางหลอดคันทำจากไม้ไผ่หรือไม้อื่น ๆ

2.1.4.8 หลักเฟือ ใช้ในการคันเส้นยืน

2.1.4.9 โสงไหม ใช้สำหรับการสร้างลวดลายของผ้ามัดหมี่

2.1.4.10 ไม้เก็บลาย เป็นไม้ขนาดเล็กลักษณะแบน ใช้ในการเก็บลายผ้าที่ขึ้นไว้ซึ่งมีหลายขนาด ขนาดเล็กใช้เก็บลาย ส่วนขนาดใหญ่ใช้ค้ำตะกอให้สามารถพุ่งกระสวยได้ง่าย

2.1.5 การทอผ้า ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ (ผ้าไหมไทย ก้าวไกลสู่สากล, 2561)

2.1.5.1 การคันเรือเส้นยืน นำเส้นด้ายยืนที่ทำการย้อมสีพื้นแล้วเข้ากองเพื่อกรอเส้นไหมเข้าอีก แล้วนำเส้นไหมที่กรอด้วยอีกนำเข้าหลักฟืมเพื่อคันเส้นยืนเตรียมการทอ

2.1.5.2 การเตรียมฟืมทอผ้า นำเส้นยืนที่คันเรือเสร็จแล้วมาจัดเรียงเข้าฟืมหวี โดยให้แต่ละช่อง ประกอบด้วย เส้นไหมประมาณ 2 เส้นหรือตามความต้องการ พร้อมจึงเส้นด้ายให้ตั้งจัดเรียงเส้นด้ายให้เรียบร้อยและเก็บตะกอ

สำหรับการทอต่อเนื่องที่มีการเก็บตะกอไว้แล้วจะใช้วิธีสับเครื่องทอ โดยนำเส้นยืนมาผูกกับเส้นด้ายเดิมที่ได้เก็บตะกอฟืมไว้ก่อนแล้ว ด้วยการผูกแต่ละเส้นด้ายตามลำดับให้ครบทุกเส้น พร้อมทำการจัดเส้นยืนตะกอ และฟืมบนก็ทอผ้าให้เรียบร้อย พร้อมทอตะกอที่เหลือในช่วงการต่อเส้นด้ายให้เรียบร้อยจนหมด จนเริ่มเส้นด้ายที่ต่อใหม่ทั้งหมด เพื่อให้เส้นยืนที่จะเริ่มทอตั้งแน่น

2.1.5.3 การเตรียมเส้นพุ่ง มีวิธีการดังนี้

1) การคันเส้นพุ่ง นำเส้นด้ายมาคันเส้นพุ่งโดยใช้โสมมัดหมีโบราณที่เป็นไม้มีหลัก 2 หลัก โดยการคันเส้นพุ่งแต่ละลายจะมีจำนวนลำไม้เท่ากันขึ้นอยู่กับลาย เช่น ลายหมีข้อโบราณจะมีลำประมาณ 41 ลำ โดยแต่ละลำจะมี 4 เส้น โดยการทำไฟคันตรงกลางระหว่างลำไว้ การคันเส้นพุ่งจะทำการคันประมาณ 2 รอบ ของแต่ละลำไปกลับ เมื่อทำการคันเสร็จแล้วให้ทำการมัดหัวลำตามไฟที่คันไว้

2) การมัดหมี เป็นกระบวนการมัดตามจุดจากลายที่ออกแบบด้วยเชือกฟางหรือเชือกชนิดอื่น ๆ แต่ปัจจุบันนิยมใช้เชือกฟาง หลังจากนั้นนำเส้นไหมออกจากโสมมาย้อมสีตามครึ่งของเจดสีที่ต้องการหรือตามการที่มัดหมีไว้ โดยบริเวณที่มัดหมีไว้จะไม่ติดสีสำหรับการย้อมซ้ำต้องย้อมหลังการนำเส้นด้ายที่ย้อมครั้งแรกตากแดดให้แห้งเสียก่อน

การมัดหมีเริ่มด้วยการมัดเก็บขาว โดยการมัดหมีสามารถแบ่งเป็น 2 วิธี คือ

- การมัดลายทุกลายในหัวหมีเดียวกัน
- การมัดแยกแต่ละลายในหัวหมีแล้วนำมาต่อในขั้นตอนการทอผ้า

3) การกรอเส้นไหมเข้าหลอด โดยการนำหัวมัดหมีที่แกะเชือกฟางออกแล้วใส่ในกงเพื่อกรอเส้นไหมเข้าอีก จากนั้นทำการกรอเส้นไหมจากอีกเข้าหลอดด้ายด้วยใน ซึ่งจะต้องเรียงลำดับหลอดด้ายตามหลายลายและสีที่ออกแบบไว้

2.1.5.4 การทอผ้า จะเริ่มเมื่อเตรียมฟืมและเส้นพุ่งเสร็จแล้ว โดยใช้หลอดด้ายที่เรียงลำดับเจดสีหรือลายไว้แล้วใส่ในกระสวยเพื่อทอด้วยการพุ่งกระสวยผ่านร่องสลักของลำไหมไปมา ซ้ายขวา จนสุดเส้นยืน

ภาพที่ 2.5 การทอผ้าและการมัดหมี

ที่มา : ผ้าไหมไทย ก้าวไกลสู่สากล, 2561

2.2 ต้นทุน

ต้นทุน (Cost) หมายถึง จำนวนสินทรัพย์ที่จ่ายออกไปเพื่อให้ได้มาซึ่งสินค้าและบริการ จะคิดสะสมอยู่กับตัวสินค้าและบริการ เมื่อขายสินค้าและบริการในระหว่างงวด จะกลายเป็นค่าใช้จ่าย (Expense) (เฉลิมขวัญ กรุฑนุญวงศ์, 2558)

ต้นทุนสินค้า หมายถึง จำนวนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นเพื่อให้ได้สินค้ามาเพื่อขาย ต้นทุนสินค้าของกิจการซื้อเข้ามาขายไป ประกอบด้วย ราคาซื้อ รวมกับค่าใช้จ่ายในการซื้อ และค่าใช้จ่ายที่ทำให้สินค้าอยู่ในสภาพที่จะขายได้ ส่วนต้นทุนสินค้าของกิจการอุตสาหกรรม ประกอบด้วย วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต

ค่าใช้จ่าย (Expense) หมายถึง สินทรัพย์ที่ใช้ไปหรือสูญเสียไปเพื่อให้เกิดรายได้ และหมดสภาพไปในรอบระยะเวลาปกติของการดำเนินงาน ด้วยเหตุนี้ต้นทุนจึงนิยมใช้กับค่าใช้จ่ายที่ยังคิดสะสมอยู่กับสินทรัพย์ ส่วนค่าใช้จ่ายจะใช้กับสินทรัพย์ที่หมดไปในระหว่างงวด

ต้นทุนต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการนำต้นทุนไปใช้ของฝ่ายบริหาร ต้นทุนมีความหมายกว้างและครอบคลุมไปถึงการตัดสินใจของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ และมีมากมายหลายชนิด และแต่ละชนิดจะให้ความหมายที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะขององค์กรธุรกิจและวัตถุประสงค์ของการใช้ต้นทุน ซึ่งในแต่ละลักษณะต่างก็มุ่งที่จะช่วยผู้บริหารให้ทำการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ต้นทุนที่เกิดขึ้นสามารถจำแนกประเภทต้นทุนตามวัตถุประสงค์ที่จะนำข้อมูลไปใช้ได้หลายประเภท คือ

2.2.1 การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์ของต้นทุนกับแหล่งที่เกิดต้นทุน

ในการจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์ของต้นทุนกับแหล่งที่เกิดต้นทุนนั้นจะพิจารณาว่าต้นทุนมีแหล่งที่เกิดจากแหล่งเดียวหรือหลายแหล่ง โดยจะจำแนกต้นทุนตามวัตถุประสงค์นี้ได้ 2 ประเภท คือ (ศศิวิมล มีอำพล, 2558)

2.2.1.1 ต้นทุนทางตรง (Direct Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นซึ่งสามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นต้นทุนของสินค้าหรือของผลิตภัณฑ์หรือของแผนกใด

2.2.1.2 ต้นทุนทางอ้อม (Indirect Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นซึ่งไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าเป็นต้นทุนของสินค้าหรือของผลิตภัณฑ์หรือของแผนกใด จะเป็นการใช้ร่วมกันซึ่งรวมถึงต้นทุนร่วม

2.2.2 การจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์

การจำแนกต้นทุนโดยวิธีนี้ เป็นการจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าโดยตรง ซึ่งประกอบด้วยวัตถุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายในการผลิต ดังนี้ (เฉลิมขวัญ กรุฑนุญวงศ์, 2558)

2.2.2.1 วัตถุดิบ (Material) หมายถึง วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตและกลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป เนื่องจากวัตถุดิบเป็นส่วนหนึ่งของสินค้าสำเร็จรูป ต้นทุนของวัตถุดิบจึงคำนวณได้ในตัวสินค้าที่ผลิตหรือกรรมวิธีในการผลิต ดังนั้น วัตถุดิบสามารถจำแนกออกเป็นวัตถุดิบทางตรง และวัตถุดิบทางอ้อม ดังนี้

1) วัตถุดิบทางตรง (Direct Material) หมายถึง วัตถุดิบที่นำมาใช้ในการผลิตสินค้านั้นโดยตรงสามารถตรวจสอบต้นทุนได้ในตัวสินค้า และเป็นองค์ประกอบสำคัญของสินค้านั้น ๆ

2) วัตถุดิบทางอ้อม (Indirect Material) หมายถึง วัตถุดิบที่เป็นเพียงส่วนประกอบของตัวสินค้า ซึ่งบางครั้งไม่สามารถระบุได้ชัดเจนในตัวสินค้านั้น ๆ และถือเป็นค่าใช้จ่ายการผลิต

2.2.2.2 ค่าแรงงาน (Labor) หมายถึง เงินที่จ่ายเป็นค่าแรงที่จ้างมาหรือทำการผลิตสินค้า หรือทำการแปรรูปวัตถุดิบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูป ต้นทุนค่าแรงงานสามารถจำแนกออกเป็นค่าแรงงานทางตรง และค่าแรงงานทางอ้อม ดังนี้

1) ค่าแรงงานทางตรง (Direct Labor) หมายถึง ต้นทุนค่าแรงงานที่เกิดจากการผลิตสินค้านั้นโดยตรง

2) ค่าแรงงานทางอ้อม (Indirect Labor) หมายถึง ค่าแรงงานที่ไม่สามารถระบุได้ชัดเจนในตัวสินค้านั้น ค่าแรงงานทางอ้อมนี้ถือเป็นส่วนหนึ่งของค่าใช้จ่ายการผลิต

2.2.2.3 ค่าใช้จ่ายการผลิต (Manufactory Overhead) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการผลิต โรงงาน และเครื่องจักร

2.2.3 การจำแนกต้นทุนสำหรับการจัดทำรายงานทางการเงิน (ศศิวิมล มีอำพล, 2558)

ในการนำเสนอรายงานทางการเงินจะจัดแบ่งต้นทุนออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.3.1 ต้นทุนงวดเวลา (Period Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นภายในงวดเวลาใดก็ได้เกิดขึ้นเนื่องจากสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นต้นทุนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการผลิต ต้นทุนงวดเวลาเป็นต้นทุนที่จะนำไปบันทึกเป็นค่าใช้จ่ายหักออกจากรายได้ในรอบระยะเวลาบัญชีที่รายได้เกิดขึ้น ต้นทุนงวดเวลาจะประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

2.2.3.2 ต้นทุนผลิตภัณฑ์ (Product Cost) เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นตามสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ใดที่เกิดขึ้นตามงวดเวลาหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้นทุนของสินค้าสำเร็จรูปทั้งหมด จึงอาจเรียกต้นทุนผลิตภัณฑ์นี้ว่าต้นทุนสินค้าคงเหลือ

2.2.4 การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับการผลิต (เฉลิมขวัญ ครุฑบุญวงศ์, 2558)

การจำแนกต้นทุนโดยวิธีนี้มีลักษณะที่คล้ายคลึงกับการจำแนกต้นทุนตามส่วนประกอบของการผลิต ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจำแนกต้นทุนเพื่อใช้ในการวางแผนและการควบคุมมากกว่าที่จะจำแนกเพื่อคำนวณต้นทุนของสินค้า ได้แก่

2.2.4.1 ต้นทุนขั้นต้น (Prime Cost) หมายถึง ต้นทุนที่เป็นส่วนประกอบสำคัญของการผลิต ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบทางตรงและต้นทุนแรงงานทางตรง ซึ่งต้นทุนขั้นต้นจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการผลิต

2.2.4.2 ต้นทุนแปรสภาพ (Conversion Cost) หมายถึง ต้นทุนที่เกิดจากการแปรสภาพวัตถุดิบไปเป็นสินค้าสำเร็จรูป ประกอบด้วย ต้นทุนแรงงานทางตรงและค่าใช้จ่ายในการผลิต

2.2.5 การจำแนกต้นทุนตามความสัมพันธ์กับระดับของกิจกรรม

การจำแนกต้นทุนโดยวิธีนี้หรือการจำแนกต้นทุนตามพฤติกรรม เป็นการจำแนกประเภทต้นทุนโดยการพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงต้นทุนเมื่อระดับกิจกรรมเปลี่ยนไป คือ ต้นทุนคงที่ ต้นทุนผันแปร และต้นทุนผสม

2.2.5.1 ต้นทุนคงที่ หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนรวมคงที่ ไม่เปลี่ยนแปลงไปตามสัดส่วนระดับของกิจกรรมหรือปริมาณการผลิต ส่วนต้นทุนคงที่ต่อหน่วยจะเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามระดับกิจกรรมหรือปริมาณการผลิต

2.2.5.2 ต้นทุนผันแปร หมายถึง ต้นทุนที่มีต้นทุนรวมผันแปรไปตามสัดส่วนระดับของกิจกรรมหรือปริมาณการผลิต ส่วนต้นทุนผันแปรต่อหน่วยจะคงที่เท่ากันทุกหน่วย

2.2.5.3 ต้นทุนผสม หมายถึง ต้นทุนที่มีลักษณะของต้นทุนคงที่และต้นทุนผันแปร รวมอยู่ด้วยกัน สำหรับต้นทุนผสมนั้นจะเป็นการผสมของต้นทุน 2 ชนิด คือ

1) ต้นทุนกึ่งผันแปร หมายถึง ต้นทุนที่มีทั้งต้นทุนผันคงที่และต้นทุนผันแปร รวมอยู่ด้วยกัน ต้นทุนกึ่งผันแปรรวมจะเพิ่มขึ้นหรือลดลงตามระดับกิจกรรมที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงแต่การเพิ่มขึ้นหรือลดลงไม่เป็นสัดส่วนเดียวกันกับการเปลี่ยนแปลงในระดับกิจกรรม

2) ต้นทุนกึ่งคงที่ หมายถึง ต้นทุนที่มีจำนวนคงที่ ณ ระดับกิจกรรม ถ้ากิจกรรมเปลี่ยนแปลงไป ณ ระดับหนึ่ง ต้นทุนก็จะเปลี่ยนแปลงตามไปด้วยและจะคงที่ตลอดช่วงกิจกรรมใหม่นั้นจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงระดับกิจกรรมไปอีกช่วงหนึ่งหรือเรียกว่า ต้นทุนช่วงมีความหมาย เป็นต้นทุนที่มีลักษณะคงที่คล้ายขั้นบันได หรืออาจเรียกว่า ต้นทุนเชิงขั้น

2.2.6 การจำแนกต้นทุนตามวัตถุประสงค์ของหน่วยต้นทุน

การจำแนกต้นทุนตามวัตถุประสงค์ของหน่วยต้นทุน เป็นการจำแนกโดยพิจารณาถึงต้นทุนที่เกิดขึ้นว่า สามารถระบุต้นทุนเข้าหน่วยวัดต้นทุนได้ชัดเจน โดยแบ่งออกเป็น

2.2.6.1 ต้นทุนทางตรง หมายถึง ต้นทุนที่สามารถระบุต้นทุนหรือติดตามเข้าหน่วยวัดต้นทุนได้ง่ายและชัดเจน

2.2.6.2 ต้นทุนทางอ้อม หมายถึง ต้นทุนที่ไม่สามารถติดตามเข้าหน่วยวัดต้นทุนได้ง่าย หรือไม่สามารถระบุได้ชัดเจนว่าเกิดจากการผลิตสินค้าชนิดใด หน่วยใด เนื่องจากต้นทุนเหล่านี้เกิดจากหน่วยวัดต้นทุนหลายหน่วย ให้ประโยชน์แก่สินค้าหลายชนิดหลายหน่วยงาน

2.2.7 การจำแนกต้นทุนเพื่อการควบคุมและวัดผลการปฏิบัติงาน (กนกพร สุรณัฐกุล, 2559)

2.2.7.1 ต้นทุนที่ควบคุมได้ หมายถึง ต้นทุนที่ผู้จัดการหรือหัวหน้าแผนกนั้น ๆ สามารถควบคุมและตัดสินใจได้

2.2.7.2 ต้นทุนที่ควบคุมไม่ได้ หมายถึง ต้นทุนที่ผู้จัดการหรือหัวหน้าแผนกนั้น ๆ ไม่สามารถควบคุมและตัดสินใจได้ ซึ่งอาจเป็นการสั่งการของผู้บริหารระดับสูงหรือจากส่วนกลาง

2.2.8 จำแนกต้นทุนตามลักษณะการวิเคราะห์ปัญหาเพื่อการตัดสินใจ (เฉลิมขวัญ คุรุฑนุญชย์, 2558)

2.2.8.1 ต้นทุนส่วนต่าง หมายถึง ผลต่างของต้นทุนรวมระหว่างสองทางเลือก หรือ ต้นทุนที่เปลี่ยนแปลงไปจากต้นทุนเดิมตามแบบที่เคยปฏิบัติ โดยเปรียบเทียบกับทางเลือกอื่น ๆ เนื่องจากการตัดสินใจกระทำแทนการดำเนินการด้วยการเพิ่มลดหรือเปลี่ยนแปลงวิธีการใหม่ ๆ อาจจะมีผลทำให้ธุรกิจมีผลกำไรเพิ่มขึ้น จึงเป็นต้นทุนที่ใช้สำหรับวิเคราะห์การเลือกปฏิบัติการใช้ เดิมกับวิธีการใหม่ หากต้นทุนหรือรายได้มีความแตกต่างกัน ต้นทุนส่วนต่างนี้จะช่วยให้ผู้บริหารใช้ในการตัดสินใจเลือกการผลิตที่มีหลายทางเลือก

2.2.8.2 ต้นทุนค่าเสียโอกาส หมายถึง รายได้หรือผลประโยชน์ที่ไม่ได้เกิดจากการเลือกทางเลือกใดทางหนึ่ง และปฏิเสธทางเลือกอีกทางหนึ่ง ทำให้สูญเสียรายได้ที่ควรจะได้รับจากทางเลือกที่ไม่ได้เลือก โดยปกติต้นทุนเสียโอกาสจะไม่มีงบบันทึกลงในบัญชีของกิจการ เพราะมิได้เป็นต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง แต่เป็นต้นทุนที่สมมติขึ้นเพื่อใช้ในการตัดสินใจ

2.2.8.3 ต้นทุนที่หลีกเลี่ยงได้ หมายถึง ต้นทุนที่สามารถหลีกเลี่ยงได้จากการลดระดับกิจกรรมหรือหยุดกิจกรรม และสามารถประหยัดได้จากการตัดสินใจเลือกทางใดทางหนึ่ง ซึ่งหากยกเลิกหรือหยุดกิจกรรมใดแล้ว สามารถยกเลิกต้นทุนนั้นได้ และต้นทุนจะเพิ่มขึ้นเมื่อกิจกรรมเพิ่ม เมื่อกิจการเลิกดำเนินการกิจการ

2.2.8.4 ต้นทุนจม หมายถึง ต้นทุนที่เกิดขึ้นเนื่องจากผลการตัดสินใจในอดีต ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในปัจจุบันและอนาคต ไม่สามารถนำมาพิจารณาในการตัดสินใจ ต้นทุนจมเป็น ต้นทุนที่เกิดขึ้นแล้วจะไม่เปลี่ยนแปลง ไม่ว่าการตัดสินใจจะเป็นอย่างไร ทั้งในปัจจุบันหรืออนาคต ส่วนใหญ่จะเป็นการลงทุนในรูปแบบของสินทรัพย์ถาวร

2.3 ผลตอบแทน

ผลตอบแทน (Return) หมายถึง ผลประโยชน์ที่นักลงทุนจะได้รับในรูปแบบต่าง ๆ จากการลงทุน เช่น ดอกเบี้ย เงินปันผล และกำไร เป็นต้น (Module B, 2561)

ในการดำเนินธุรกิจผู้ประกอบการมักต้องเผชิญกับตัดสินใจในเรื่องของการลงทุน (Capital Expenditure) เช่น การขยายโรงงาน ซื้อเครื่องจักร อุปกรณ์ เป็นต้น ซึ่งโครงการลงทุนเหล่านี้เป็นโครงการที่ใช้เวลานาน ดังนั้น กิจการต้องพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสมควรลงทุนหรือไม่ ผลตอบแทนที่ได้รับจะคุ้มกับเงินลงทุนหรือไม่ หรือเลือกพิจารณาโครงการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด ซึ่งในการพิจารณา คือ กระแสเงินสด (Cashflow) ที่ต้องนำมาพิจารณาตลอดอายุของโครงการ นอกจากนี้ในการลงทุนซึ่งเป็นโครงการที่มีอายุหลายรอบบัญชีนั้น อีกสิ่งหนึ่งที่จะต้องนำมาเกี่ยวข้อง คือ ค่าของเงิน (Time Value of Money) (ศศิวิมล มีอำพล, 2558) ในการพิจารณาเพื่อตัดสินใจลงทุนสามารถวิเคราะห์ได้จากเทคนิคต่าง ๆ ดังนี้ (เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ, 2555)

2.3.1 ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period : PB) หมายถึง ระยะเวลาที่จะได้รับผลตอบแทนจากโครงการลงทุนเท่ากับเงินจ่ายลงทุน หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจควรเลือกโครงการที่มีระยะเวลาคืนทุนเร็วที่สุด เพราะจะทำให้ได้รับความเสี่ยงน้อยที่สุดด้วย มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{เงินลงทุนสุทธิ}}{\text{ผลตอบแทนจากการลงทุน}}$$

2.3.2 อัตราผลตอบแทนทางการบัญชี (Accounting Rate of Return) เป็นการเปรียบเทียบระหว่างกำไรจากการดำเนินงานถัวเฉลี่ยในทางบัญชีกับเงินลงทุนสุทธิของโครงการ หลักเกณฑ์ในการพิจารณาตัดสินใจโดยวิธีนี้ ควรเลือกโครงการลงทุนที่ทำให้อัตราผลตอบแทนทางการบัญชีสูงที่สุด มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราผลตอบแทนทางการบัญชี} = \frac{\text{กำไรจากการดำเนินงานถัวเฉลี่ย}}{\text{เงินลงทุนสุทธิ}}$$

2.3.3 มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) เป็นวิธีการประเมินค่าโครงการลงทุนโดยการเปรียบเทียบมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดที่จะได้รับในอนาคตกับเงินลงทุนสุทธิของโครงการ ณ อัตราต้นทุนของเงินทุนหรืออัตราผลตอบแทนขั้นต่ำ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ = มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับสุทธิ - มูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนสุทธิ

2.3.4 อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (Internal Rate of Return : IRR) เป็นวิธีการประเมินค่าโครงการลงทุน โดยจะต้องหาอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ทำให้กระแสเงินสดซึ่งคาดว่าจะได้รับในอนาคตมีค่าเท่ากับมูลค่าปัจจุบันของเงินลงทุนสุทธิ โดยมีขั้นตอนในการคำนวณดังนี้

2.3.4.1 คำนวณมูลค่าปัจจุบันสุทธิ ณ ระดับอัตราต้นทุนของเงินลงทุนสุทธิ

2.3.4.2 พิจารณามูลค่าปัจจุบันสุทธิที่คำนวณได้จากระดับอัตราต้นทุนของเงินลงทุน ดังนี้

1) ถ้ามูลค่าปัจจุบันที่คำนวณได้มีค่าเป็นบวก ให้เพิ่มอัตราคิดลดจากระดับต้นทุนของเงินลงทุน

2) ถ้ามูลค่าปัจจุบันที่คำนวณได้มีค่าเป็นลบ ให้ลดอัตราคิดลดจากระดับต้นทุนของเงินลงทุน

2.3.4.3 ทำการเปรียบเทียบเพื่อหาอัตราคิดลดที่ทำให้มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเท่ากับศูนย์ ค่าคำนวณได้ คือ อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนนั้น

2.3.5 ดัชนีความสามารถในการทำกำไร (Profitability Index) เป็นวิธีการประเมินค่าโครงการลงทุนโดยการเปรียบเทียบอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดรับตลอดอายุโครงการกับเงินลงทุนสุทธิของโครงการนั้น ๆ มีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ดัชนีความสามารถในการทำกำไร} = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันของเงินสดรับทั้งสิ้น}}{\text{เงินลงทุนสุทธิ}}$$

2.3.6 อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Profit Margin) อัตราส่วนนี้ใช้แสดงถึงกำไรสุทธิต่อยอดขาย โดยอัตราส่วนนี้จะวัดกำไรสุทธิในรูปร้อยละของยอดขายสุทธิ โดยสูตรการคำนวณแสดงได้ดังนี้ (ศศิวิมล มีอำพล, 2558)

$$\begin{array}{l} \text{อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย} \\ \text{(Profit Margin)} \end{array} = \frac{\text{กำไร}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

2.2.7 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit – Cost Ratio หรือ B/C) คือ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันสุทธิของกระแสเงินสดที่ได้รับตลอดอายุโครงการกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการนั้น เป็นการเปรียบเทียบระหว่างผลตอบแทนในรูปของกระแสรายได้ที่เกิดขึ้นในอนาคตตลอดอายุโครงการที่มีการปรับค่าให้เป็นมูลค่าปัจจุบันแล้วกับเงินลงทุนเริ่มแรกของโครงการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งสามารถแสดงสูตรคำนวณได้ดังนี้ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2558)

$$\text{B/C ratio} = \frac{\sum_{t=1}^n \frac{B_t}{(1+k)^t}}{\sum_{t=1}^n \frac{C_t}{(1+k)^t}}$$

กำหนดให้

B_t	=	กระแสเงินสดรับ ณ ปีที่ t
C_t	=	กระแสเงินสดจ่าย ณ ปีที่ t
k	=	อัตราคิดลด
n	=	อายุโครงการ

หรือ

$$\text{B/C ratio} = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน}}{\text{มูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมด}}$$

เกณฑ์ในการตัดสินใจ :

$\text{B/C ratio} > 1$	แสดงว่าการลงทุนของโครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
$\text{B/C ratio} = 1$	แสดงว่าการลงทุนของโครงการยังพอมีความเป็นไปได้
$\text{B/C ratio} < 1$	แสดงว่าการลงทุนของโครงการไม่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วีรพันธ์ พาวดี (2558:บทคัดย่อ) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง ตลอดจนทำการสังเกตการณ์ลักษณะการดำเนินงาน และขั้นตอนการผลิตของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขา

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวงเป็นวิสาหกิจชุมชนที่มีการรวมกลุ่มของคนในหมู่บ้านสันนาเม็งที่มีความสามารถในการทอผ้าและตัดเย็บ โดยปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 27 คน ส่วนใหญ่มีอายุ 40-49 ปี ประกอบอาชีพการทอผ้าพื้นเมืองเป็นหลักโดยได้รับความรู้และเทคนิคจากพ่อแม่และบรรพบุรุษ

ลักษณะการดำเนินงานกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวงแบ่งเป็น 3 แผนก ได้แก่ แผนกย้อม แผนกทอ และแผนกตัดเย็บ โดยผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขา ประกอบด้วยเสื้อบุรุษ เสื้อสตรี ชุดสตรี และผ้าชิ้น โดยต้นทุนการผลิตของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขา มีสัดส่วนค่าแรงงานทางตรงสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 63.87 ของต้นทุนการผลิตโดยประมาณ ส่วนใหญ่เป็นค่าแรงงานในแผนกทอ รองลงมาคือ ค่าแรงงานในแผนกตัดเย็บ และแผนกย้อม ตามลำดับ ในขณะที่ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต คิดเป็นร้อยละ 33.24 และ 2.89 ของต้นทุนการผลิตโดยประมาณ เมื่อคิดเป็นต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อตัว พบว่า ชุดสตรีมีต้นทุนในการผลิตสูงสุด ราคาเฉลี่ยตัวละ 1,246.73 บาท รองลงมา คือ ผ้าชิ้น ราคาเฉลี่ยตัวละ 974.94 บาท เสื้อสตรี ราคาเฉลี่ยตัวละ 794.83 บาท และเสื้อบุรุษ ราคาเฉลี่ย ตัวละ 629.32 บาท ส่วนการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาในจังหวัดเชียงใหม่ จะมีการจัดจำหน่ายที่ถนนคนเดินวันอาทิตย์และศาลากลางในจังหวัดเชียงใหม่ อีกทั้งมีการจัดจำหน่ายไปยังจังหวัดอื่น ๆ ตามคำสั่งซื้อของลูกค้า เช่น ลำพูน ลำปาง อุทัยธานี และกรุงเทพมหานคร เป็นต้น โดยเสื้อสตรีจะเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีปริมาณการจำหน่ายสูงสุด

แต่จากการวิเคราะห์อัตรากำไรขั้นต้น พบว่า วิสาหกิจชุมชนนี้มีอัตรากำไรขั้นต้น คิดเป็นร้อยละ 13.40 ของยอดขาย โดยผลิตภัณฑ์ที่มีอัตรากำไรขั้นต้นสูงสุด คือ เสื้อบุรุษ ส่วนอัตรากำไรสุทธิ คิดเป็นร้อยละ 11.98 ของยอดขาย

ดังนั้น ในภาพรวมแล้วธุรกิจการผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นบ้านลายภูเขา นับว่าเป็นธุรกิจที่มีความสามารถในการทำกำไร มีจำนวนเงินลงทุนไม่สูงนัก กระบวนการในการผลิตไม่ซับซ้อนแต่ต้องมีทักษะในการทอผ้าและตัดเย็บ

สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และ ปิยวัน เพชรหมี (2558:บทคัดย่อ) การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาเอกลักษณ์และการสื่อความหมายของลวดลายผ้าไทยโบราณ เพื่อจัดทำฐานข้อมูลของลวดลายผ้าไทยโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ต.หินสาว อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ และเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มโดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายโบราณสู่เชิงพาณิชย์ งานวิจัยนี้ทำการศึกษาแบบผสมผสานวิธี (Mixed Method Research) ใช้กรณีศึกษา กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ตำบลหินสาว อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

ผลการวิจัย พบว่า ผ้าทอไทยโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ เป็นมรดกมาจากชาวไทหล่ม อ.หล่มเก่า เป็นชุมชนเก่าแก่ของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่สืบทอดกันมานาน มีการปกครองตนเองโดยใช้ระบบฮัตติบสองครองสิบสี่ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่ปฏิบัติสืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน แสดงถึงความเป็นชาติเก่าแก่และเจริญรุ่งเรือง เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น ที่ได้รับอิทธิพลทั้งจากไทยโคราช ลาวหลวงพระบาง ลาวเวียงจันทร์ ที่อพยพมาอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อพยพมาอยู่รวมกันที่อ.หล่มเก่า จ.เพชรบูรณ์ เรียกว่า “ลาวหล่ม” เป็นที่รวมของชุมชนหลายเชื้อชาติ หล่มเก่าเคยเป็นหัวเมืองไทยฝ่ายเหนือมาก่อน และมีชนกลุ่มชาวเขาที่อาศัยอยู่ตามเทือกเขาเพชรบูรณ์ ได้แก่ ชาวเขาเผ่าเย้า ลีซอ มูเซอ และม้ง ทำให้เกิดการผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมกับคนในภูมิภาคใกล้เคียงจนเกิดเอกลักษณ์ของตนเองขึ้นมา

ผ้าทอโบราณของกลุ่มบ้านภูฝักไข่ คือ ผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน เป็นผ้าทอที่มีเอกลักษณ์เฉพาะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนหัวชิ้น ส่วนตัวชิ้น และส่วนตีนชิ้น ลวดลายจะแสดงในส่วนของตัวชิ้น งานวิจัย พบว่า ลวดลายไม่เหมือนใคร เป็นลายที่เรียกว่า ลายหมี่ครีว ประกอบด้วยลายจำนวน 12 ลาย ได้แก่ ลายนาค ลายหงส์ ลายหมากจับ (เดี่ยว/คู่) ลายตุ้ม ลายขอ ลายหอประสาท ลายเอี้ยว ลายขาเป๋ย ลายเฟี้ยว (คว่ำ/หงาย) ลายคัน ลายดอกแก้ว และลายดอกผักแว่น ซึ่งลวดลายทั้งหมด ได้พัฒนามาจาก พันธุ์ไม้ สัตว์ และอื่น ๆ เช่น ของใช้ในบ้าน ซึ่งลวดลายดังกล่าว ได้สะท้อนถึงวิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และความผูกพัน ตลอดจนความเป็นมาของวัฒนธรรม หรือเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นที่มีความสำคัญต่อวิถีการดำรงชีวิต ในปัจจุบันชาวบ้านมักไม่ได้ทำการทอลวดลายครบทุกลายบนผืนผ้าเดียวกัน มักทอประมาณ 3-5-7-9 ลาย จากลวดลายทั้ง 12 ลาย ทำให้เกิดการสูญหาย หรือถูกลืมได้ งานวิจัยนี้จึงได้มีการจดบันทึกทั้ง 12 ลาย ให้เป็นฐานข้อมูลพร้อมคำอธิบาย ถึงสื่อความหมายของแต่ละลายของผ้าไทยโบราณของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ไว้ให้รุ่นหลังได้ทำการศึกษาอ้างอิงได้

นอกจากนั้น งานวิจัยนี้จึงได้ทำการเสนอแนวทางการสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลิตภัณฑ์จากผ้าทอลายโบราณของงานวิจัยนี้ ได้พัฒนาลวดลายใหม่ขึ้น คือ ลายภูผาไชย เป็นลวดลายที่พัฒนาจาก

ลายหอปราสาท หมายถึง ราชวัง เมือง ที่แสดงความมั่งคั่ง และเชื่อว่าเป็นที่ที่ผู้มีบุญอาศัยอยู่ เช่น พระเจ้าแผ่นดินและพระสงฆ์ การทอผ้าลายนี้ทำให้ชาวบ้านได้รับส่วนบุญ ส่วนกุศล ประกอบกับ บ้านภูฝักไช้ นั้นมีพระธาตุฝักไช้หรือพระธาตุผาชัยสวรรค์มีลักษณะองค์พระธาตุเป็นเจดีย์ฐาน ทรงสี่เหลี่ยม ศิลปะแบบล้านนาสูง 5.5 เมตร ฐานสี่เหลี่ยมกว้างด้านละ 2.5 เมตร สร้างด้วยอิฐโบก ปูน ปิดแผ่นทองเหลืองนูนรอบฐาน ลงรักปิดทองบริเวณยอดเจดีย์ตั้งอยู่บนภูเขา สีทองสุกปลั่ง สามารถเห็นแต่ไกล เป็นสัญลักษณ์ของหมู่บ้าน และเป็นชื่อของหมู่บ้านและพัฒนาลายใหม่ ชื่อว่า ลายภูผาไชย และลายดอกฝักไช้ ได้พัฒนามาจากลายดอกฝักแว่น เป็นลายที่กลุ่มทอผ้ามีความภาคภูมิใจในการประกวดคัดสรรผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาชุมชน ลายฝักแว่นเป็นลายเก่าที่เลียนแบบลักษณะของดอกไม้ ดอกเล็ก ๆ มีแปดกลีบ สวยงาม เกิดเป็นกลุ่มและโตเร็ว เป็นพืชที่อยู่ตามชายฝั่งของลำน้ำ คลองบึง เพราะฝักแว่น เติบโตง่าย เป็นพืชที่ชาวบ้านได้สัมผัสทุกวัน จึงเกิดความคิดที่จะสร้างเป็นลายผ้า พัฒนาเป็นลายฝักไช้ มีลักษณะเป็นเถาคล้ายฝักตำลึง ปลูกมากในหมู่บ้าน เป็นพืชที่ไว้รับประทานกันน้ำพริกได้ และฝักไช้เป็นชื่อของหมู่บ้าน ลายฝักไช้มีความหมายตามความเชื่อของชาวบ้าน คือ ความสามัคคี มีความเอื้อเฟื้อ มีความประณีตละเอียดอ่อนตาม และมีความเจริญก้าวหน้า นอกจากนั้น งานวิจัยนี้ได้สร้างตราสัญลักษณ์ (โลโก้) ให้กับกลุ่มทอผ้า บ้านภูฝักไช้ เพื่อใช้ในการขายผลิตภัณฑ์ และสร้างการจดจำสินค้าของผู้บริโภคได้ โดยตราสัญลักษณ์ที่สร้างขึ้นมานั้นได้นำเอาเอกลักษณ์ของหมู่บ้านภูฝักไช้ คือ พระธาตุภูผาไชยสวรรค์ ซึ่งเป็นพระธาตุแห่งเดียวที่ชาวบ้านนับถือ และฝักไช้ ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้านนี้ ได้โลโก้ของกลุ่มทอผ้าฯ มีการทดลองใช้ในการขายสินค้าในงานเทศกาลปีใหม่ ได้รับการตอบรับเป็นอย่างดี

แนวทางสุดท้าย งานวิจัยได้นำลายผ้าที่ได้พัฒนาขึ้นมาใหม่ คือ ลายภูผาไชย และลายฝักไช้ มาออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลายมากขึ้น มีประโยชน์ใช้สอยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทำเป็นผ้าคลุมไหล่ หมอนอิง ที่ใส่ไอแพด ที่รองแก้ว เป็นต้น

สถิติผู้ สุ่มสุ่ม (2555:บทคัดย่อ) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบริบทชุมชน และกระบวนการทอผ้าไทลื้อของกลุ่มทอผ้าไทลื้อ ตลอดจนการศึกษาการบริหารต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทลื้อ เพื่อหาแนวทางในการบริหารต้นทุนของการทอผ้าไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา ประชากร คือ สมาชิกกลุ่มทอผ้าไทลื้อ ตำบลห้วยน อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา จำนวน 54 คน โดยศึกษาพื้นที่วิจัยและใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อรวบรวมข้อมูลและสถิติพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและร้อยละ

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผ้าทอไทลื้อมีผู้ประกอบการทั้งหมดเป็นหญิง 54 คน ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่สมรสแล้ว ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ อยู่ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา และประกอบอาชีพทอผ้าไทลื้อเป็นอาชีพเสริมทั้งหมด คือ ทอผ้า

หลังจากเสร็จสิ้นจากฤดูการทำไร่ทำนา หรือหลังจากว่างจากการค้าขาย ตลอดจนกระบวนการทอผ้า ส่วนใหญ่ใช้การทอมือและเครื่องจักรผสมผสานกัน

ต้นทุนในการลงทุนผลิตผ้าจากผ้าทอไทลื้อ ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกเป็นค่าเครื่องมือและอุปกรณ์ เท่ากับ 25,883 บาท ต่อที่ทอผ้า 1 กี่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน 9,500.33 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิต อายุโครงการ 5 ปี ต้นทุนการผลิตผ้าชิ้นไทลื้อ เท่ากับ 300.81 บาท ผ้าตัดชุดเท่ากับ 541.47 บาท ผ้าเช็ดหน้าเท่ากับ 18.05 บาท ผ้าปูโต๊ะเท่ากับ 240.65 บาท ผ้าคลุมเตียงเท่ากับ 1,203.26 บาท เสื้อยืดเท่ากับ 550.81 บาท และถุงย่ามเท่ากับ 110.24 บาท มูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 8.00 เท่ากับ 484,044.06 บาท ใช้ระยะเวลาคืนทุนประมาณ 2 เดือน 17 วัน กลุ่มผู้ผลิตควรจะมีการจัดหาแหล่งวัตถุดิบที่มีราคาถูก ส่งเสริมให้ความรู้แก่สมาชิกให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ บำรุงรักษา ทำความสะอาดเครื่องมืออุปกรณ์ในการผลิต ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้ใช้ในการบริหารต้นทุนให้มีประสิทธิภาพ

กนกวรรณ ดันดีวารังกูร (2554:บทคัดย่อ) ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณของวิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล อำเภอเถิน จังหวัดลำพูน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ โดยการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนการผลิต ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ ตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2552 ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2553 โดยการศึกษาต้นทุนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณจำนวน 5 ชนิด ได้แก่ เสื้อ ผ้าพันคอ ผ้าถุง ผ้าปูโต๊ะ ย่อม ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการลงทุนผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ ของวิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล มีค่าใช้จ่ายในการลงทุนจำนวน 110,829.00 บาท มีต้นทุนในการผลิตเท่ากับ 598,080.04 บาท มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 45,000.00 บาท และมีอายุโครงการ 10 ปี

จากการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทน พบว่าโครงการนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน การวิเคราะห์ผลตอบแทนจากการผลิตผ้าทอกะเหรี่ยงลายโบราณ เป็นดังนี้ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value : NPV) ที่อัตราคิดลด (Discount Rate) ร้อยละ 7 มีค่าเท่ากับ 1,308,639.30 บาท ซึ่งมีความมากกว่าศูนย์ มีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง (Internal Rate of Return : IRR) มีค่าเท่ากับร้อยละ 107.46 ซึ่งสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดไว้เท่ากับ 7.00 มีดัชนีความสามารถในการทำกำไร (Profitability Index : PI) เท่ากับ 16.99 ซึ่งมากกว่า 1 และระยะคืนทุน (Payback Period : PB) ประมาณ 1 ปี 29 วัน

นภลัย บุญทิม (2553:บทคัดย่อ) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตฝ้ายมุกในตำบลบ้านดัว อำเภอลำลูกเหล็กจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ต้นทุนการผลิตต่อเมตร 124.60 บาท ประกอบด้วย วัสดุดิบ 48 บาท ค่าแรงงานในการทอฝ้ายมุก 70 บาท ค่าใช้จ่ายในการผลิต 6.6 บาท สำหรับค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานต่อเมตร 33.8 บาท ส่วนผลตอบแทนจากการผลิตฝ้ายมุกต่อเมตร ประกอบด้วย รายได้จากการจำหน่ายฝ้ายมุก 180 บาท กำไรขั้นต้น 55.4 บาท และกำไรสุทธิ 21.60 บาท

การผลิตฝ้ายมุกนั้นจะผลิตตามที่ลูกค้าสั่งและผลิตสำรองไว้เพื่อขาย ฝ้ายมุกที่ผลิตสามารถขายได้ทั้งหมด ซึ่งไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า เพราะนอกจากขายเป็นผ้าเมตรแล้ว ยังนำไปพัฒนาเป็นเสื้อเพื่อจำหน่ายให้กับนักเรียนตามโรงเรียนต่าง ๆ และหน่วยงานราชการในจังหวัดเพชรบูรณ์ ดังนั้น กลุ่มสตรีทอฝ้ายมุกควรมีการวางแผนในการทอผ้า เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อและการขนส่งเส้นด้าย เพื่อให้สามารถผลิตฝ้ายมุกและผลิตภัณฑ์อื่นตามปริมาณที่ลูกค้าต้องการ และสามารถส่งมอบผลิตภัณฑ์ได้ตามกำหนดเวลา อีกทั้งควรหาแหล่งจำหน่ายเส้นด้ายรายอื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงในการผูกขาดเพียงบริษัทเดียว จึงทำให้วัตถุดิบมีราคาสูง และลดความเสี่ยงจากการจัดส่งล่าช้าหรือเส้นด้ายขาดตลาด กลุ่มสตรีควรมีการจัดทำบัญชีต้นทุนโดยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อช่วยในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงควรส่งเสริมการทอฝ้ายมุกให้กับคนรุ่นใหม่ เพื่อสร้างอาชีพและรายได้ให้กับชุมชน และเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ที่มีการถ่ายทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษมิให้สูญหายไป

ยพรัตน์ อิมพิทักษ์ (2553:บทคัดย่อ) การศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นเมืองบ้านโบราณหาดเลี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเลี้ยว อำเภอสรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย โดยศึกษาและเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ จากสมาชิกและคณะกรรมการของกลุ่ม หัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเลี้ยว จำนวน 37 ราย เกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่ม หัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเลี้ยว โดยทำการศึกษา ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองสุโขทัย จำนวน 9 ชนิด ได้แก่ เสื้อบุรุษ เสื้อสตรี ผ้าชิ้น ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ ผ้าม่าน ผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมเตียง และปลอกหมอนอิง

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการลงทุนผลิตผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเลี้ยว ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายในการลงทุน เท่ากับ 397,157.50 บาท และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เท่ากับ 10,073,571.36 บาท ประกอบด้วย ต้นทุนวัตถุดิบค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายในการผลิตและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยมีอายุโครงการ 10 ปี กลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเลี้ยว

ใช้ระยะคืนทุน 3 ปี 7 เดือน มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 875,197.23 บาท ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าศูนย์ มีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 35.59 มีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 6.45

แนวดาว อุดดา (2551:บทคัดย่อ) การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษา กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล ของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน โดยศึกษาและเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการเกี่ยวกับลักษณะการดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และรายได้จากการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล โดยทำการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล จำนวน 8 ชนิด ได้แก่ ผ้าคลุมเตียงคู่ ผ้าคลุมเตียงเดี่ยว ผ้าปูโต๊ะ ผ้าเช็ดเท้า ผ้ารองจาน ผ้า màn หน้าต่าง ผ้า màn ประตู

ผลการศึกษาพบว่า ต้นทุนในการลงทุนผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหล ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุนเริ่มแรกและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน โดยค่าใช้จ่ายในการลงทุนเท่ากับ 376,466.67 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเท่ากับ 705,195.44 บาท ประกอบด้วยต้นทุนวัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง ค่าใช้จ่ายการผลิต อายุโครงการ 10 ปี กลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสูง มีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ ที่อัตราคิดลดร้อยละ 7.75 เท่ากับ 528,861.94 บาท ซึ่งมีมูลค่ามากกว่าศูนย์ มีอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง มีค่าเท่ากับ ร้อยละ 35.66 ซึ่งมีค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ที่กำหนดไว้คือ ร้อยละ 7.75 มีดัชนีความสามารถในการทำกำไรเท่ากับ 4.54 และใช้ระยะเวลาคืนทุน 3 ปี 6 เดือน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากร
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประธานกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม จำนวน 6 คน ซึ่งเป็นประชากรเป้าหมายที่มีความเชี่ยวชาญในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม และมีคุณสมบัติตรงตามที่คุณวิจัยกำหนดไว้ว่าจะใช้ในการศึกษา ในเขตพื้นที่อำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้แก่

- 1) กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย อำเภอหล่มสัก
- 2) กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว อำเภอหล่มสัก
- 3) กลุ่มทอผ้ากึ่งกระดุกบ้านวังร่อง อำเภอหล่มสัก
- 4) กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล อำเภอหล่มเก่า
- 5) กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลิศ อำเภอหล่มเก่า
- 6) กลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไซ้ อำเภอหล่มเก่า

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ทั้งแบบปลายเปิด (Open-ended) และแบบปลายปิด (Close-ended) ใช้สำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา กระบวนการทอผ้า ต้นทุน และผลตอบแทนจากการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม (ภาคผนวก ก) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 : ข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่ กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง ประวัติของกลุ่มทอผ้า ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า ประสบการณ์การทอผ้า เส้นด้ายที่ใช้ทอ ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม และวิธีการจำหน่าย

ส่วนที่ 2 : กระบวนการทอผ้าพื้นเมือง ประกอบด้วย การเตรียมเส้นด้าย ได้แก่ การมัดหมี่ การย้อม การเตรียมเส้นยืน การเตรียมเส้นพุ่ง และการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ได้แก่ การทอหัวชิ้น การทอตัวชิ้น การทอตีนชิ้น

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ได้แก่ วัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 : รายได้จากการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม ประกอบด้วย ปริมาณผลผลิต ปริมาณขาย และราคาขาย

ส่วนที่ 5 : ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3.2.2 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

3.2.2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ต้นทุน ผลตอบแทน ในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม เพื่อนำมาสร้างเครื่องมือให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย

3.2.2.2 สอบถามและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ค่าใช้จ่าย และการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่มจากกลุ่มทอผ้า และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถามงานวิจัย

3.2.2.3 สร้างแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ในงานวิจัย โดยจะนำเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านตรวจสอบความสอดคล้องและความตรงของเนื้อหา

3.2.2.4 เลือกคำถามที่มีผลประเมินค่า $IOC \geq 0.50$ มาดำเนินการแก้ไขและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล คือ

3.3.1 แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสอบถามข้อมูลต่างๆ จากกลุ่มทอผ้าไทหล่ม ใน จ.เพชรบูรณ์ ด้วยวิธีการเก็บข้อมูลแบบเจาะจง เกี่ยวกับ ลวดลาย วิธีการทอผ้าไทหล่ม ต้นทุน และผลตอบแทน

3.3.2 แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากหนังสือ บทความ และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าทอไหมลุ่ม ประวัติความเป็นมา ลักษณะของผ้า วิธีการทอ การวิเคราะห์ต้นทุน และผลตอบแทน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า โดยนำมาวิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลโดยใช้สูตรต่าง ๆ ดังนี้

3.4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่และคำนวณร้อยละ (Percentage) ดังสูตร

$$P = \frac{X}{N} \times 100$$

เมื่อ

$$P = \text{ค่าร้อยละ}$$

$$X = \text{คะแนนดิบ}$$

$$N = \text{จำนวนเกษตรกรที่ปลูกยางพารา}$$

3.4.2 ข้อมูลต้นทุนในการทอผ้าพื้นเมืองไหมลุ่ม คำนวณหาต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน

3.4.3 คำนวณรายได้จากการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไหมลุ่ม และกำไรสุทธิ

3.4.4 วิเคราะห์ผลตอบแทนจากการคำนวณอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย วงจรระยะเวลาคืนทุน และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน ดังสูตร

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Profit Margin)} = \frac{\text{กำไร}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

$$\text{วงจรระยะเวลาคืนทุน (Payback Period)} = \frac{\text{เงินลงทุนครั้งแรก}}{\text{เงินสดรับสุทธิต่อปี}}$$

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio)} = \frac{\text{มูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทน}}{\text{มูลค่าปัจจุบันของค่าใช้จ่ายทั้งหมด}}$$

เกณฑ์ในการตัดสินใจ :

- B/C ratio > 1 แสดงว่าการลงทุนของโครงการมีความคุ้มค่าต่อการลงทุน
- B/C ratio = 1 แสดงว่าการลงทุนของโครงการยังพอมีความเป็นไปได้
- B/C ratio < 1 แสดงว่าการลงทุนของโครงการไม่มีความคุ้มค่าต่อการลงทุน

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งจะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

- 4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้า
- 4.2 ผลการศึกษากระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม
- 4.4 ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม
- 4.5 ผลสรุปปัญหาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม

4.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้า ในการศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย ชื่อ ที่อยู่ ประวัติของกลุ่มทอผ้า ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า ประสบการณ์ เส้นด้ายที่ใช้ในการทอ วิธีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของกลุ่ม และข้อมูลเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม สามารถนำเสนอได้ดังนี้

4.1.1 ชื่อ ที่อยู่ และประวัติของกลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ในเขตอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ที่ทอผ้าขึ้นห้วแดงดินก่าน โดยมีจำนวน 6 กลุ่ม ดังนี้

4.1.1.1 กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย

ประธานกลุ่ม : ป้าทองยูน ก้อนดี

ที่อยู่ : 41/1 หมู่ 1 ตำบลบ้านห้วย อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

บ้านห้วยมีประวัติการทอผ้าหลายหลายชนิดเพื่อใช้กันในครัวเรือนมาตั้งแต่โบราณกาล แต่การทอผ้าด้วยมือตามแบบดั้งเดิมโบราณนั้นเกือบจะสูญหายไปโดยสิ้นเชิงหากไม่ได้มีการอนุรักษ์ฟื้นฟู และพัฒนาได้ทันกาล อาจเหลือเพียงตัวอย่างผ้าทอและอุปกรณ์ที่มีให้เห็นอยู่ในพิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานเมืองราดเท่านั้น ดังนั้น กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วยจึงริเริ่มทาบทามคนที่เคยทอผ้าทั่วไปและมีความพร้อมพอที่จะทอผ้ามัดหมี่ได้ตั้งแต่ช่วงเดือนเมษายน 2558 และมีการประชุมรวมตัวดำเนินการทอผ้ากันอย่างไม่เป็นทางการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2558 โดยนางสาวมนต์นภา ก้อนดี พยาบาลวิชาชีพชำนาญการ การพยาบาลเฉพาะทางสาขาเวชปฏิบัติทั่วไป

ข้าราชการบำนาญกระทรวงสาธารณสุข เป็นผู้ดำเนินการ และมีป้าทองย่น ก้อนดี เป็นประธานกลุ่ม อีกทั้งยังมีสมาชิกกลุ่มจำนวน 17 คน โดยมีจุดประสงค์และเป้าหมายในการรวมกลุ่ม ดังนี้

(1) เพื่อฟื้นฟูการทอผ้าชิ้นมัดหมี่ไทหล่ม ผ้าขาวม้าโบราณที่เรียกว่า ผ้าแพรวาใส่ปลาไหล ถูพายหรือย่ามโบราณ และผ้าสไบลายจิด ตามตัวอย่างผ้าทอที่มีอยู่ใน พิพิธภัณฑ์อนุสรณ์สถานเมืองราดพ่อบุณผาเมือง และยังมีคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านนุ่งห่มหรือถือผ้าให้เห็นอยู่เป็นครั้งคราว

(2) เพื่อประชาสัมพันธ์กระตุ้นเตือนให้ประชาชนตำบลบ้านหวายได้รู้จักตนเองให้มากขึ้นและร่วมกันสร้างอัตลักษณ์ความเป็นไทหล่มของตนให้มีจุดเด่นเป็นเสน่ห์แก่ผู้พบเห็นใช้เป็นวัฒนธรรมนำการพัฒนาพาส่งดี ๆ มาสู่บ้านเกิดของตนเองและใช้โอกาสอันเดียวกันอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอันทรงคุณค่านี้เอาไว้ไม่ให้สูญสิ้นไปจากบ้านหวาย

(3) เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของคนตำบลหวายและประชาชนทั่วไป

(4) เพื่อสร้างรายได้เสริมในครัวเรือนตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว

(5) เพื่อสร้างความรักความสามัคคีเอื้อเพื่อแผ่แบ่งปันซึ่งกันและกันของคนในชุมชน

กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านหวายมีผลิตภัณฑ์หลักที่สมาชิกกลุ่มทอเพื่อจำหน่าย ได้แก่ ผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ไหม) ผ้าแพรวาใส่ปลาไหล (มีทั้งด้ายประดิษฐ์และไหม) ผ้าขาวม้า (ด้ายประดิษฐ์) และย่าม (ฝ้าย) เป็นต้น

ภาพที่ 4.1 ป้าทองย่น ก้อนดี คุณมนต์ภา ก้อนดี และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านหวาย

ภาพที่ 4.2 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ผ้าแพรไล่ปลาไหล

ภาพที่ 4.3 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ผ้าขาวม้า

ภาพที่ 4.4 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย : ซิ่นหัวแดงตีนก่าน

4.1.1.2 กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว

ประธานกลุ่ม : ป้าจำหรีด สาพู

ที่อยู่ : 11 หมู่ 3 ตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว เริ่มจากคนในหมู่บ้านที่ทอผ้าเป็นมารวมกลุ่มกันในปี พ.ศ. 2530 โดยเริ่มจากทอผ้าหมวก ผ้าลายราชวัตร และผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน โดยป้าจำหรีด สาพู จะนำเงินของกลุ่มไปซื้อวัตถุดิบ เช่น ไหม ค้ายประดิษฐ์ และฝ้าย เป็นต้น มาให้สมาชิกในกลุ่มเพื่อทอเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจุบันทางกลุ่มมีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่าย ได้แก่ ผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน ผ้าขาวม้า ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ และย่าม เป็นต้น ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทอส่วนใหญ่จะเป็นค้ายประดิษฐ์ และฝ้าย

ภาพที่ 4.5 ป้าจำหรีด สาพู ประธาน(ขวา) และป้าประคอง จงทัน (ซ้าย) กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว

ภาพที่ 4.6 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ย่อม

ภาพที่ 4.7 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ผ้าพันคอ และผ้าคลุมไหล่

ภาพที่ 4.8 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดัว : ช่้นหัวแดงตีนก่าน

4.1.1.3 กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง

ประธานกลุ่ม : คุณหนูเบง พาหา

ที่อยู่ : 175 หมู่ 8 บ้านวังร่อง ตำบลสักหลง อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มทอผ้าบ้านวังร่องเกิดจากความสนใจในการทอผ้าของกลุ่มแม่บ้านกลุ่มหนึ่ง เมื่อได้เข้าเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานกับศูนย์การเรียนรู้ชุมชน โดยทราบข้อมูลจากครูผู้สอนว่าจะมีการเข้าไปประสานงานกลับกลุ่มทอผ้าบ้านขวัญโยน เมื่อได้ไปดูและศึกษาจึงเกิดความสนใจและอยากทำเพื่อหารายได้เสริมในเวลาว่าง โดยขั้นแรกได้รับการฝึกทักษะการทอผ้าจากวิทยากรของกลุ่มบ้านขวัญโยน โดยส่งตัวแทนเข้าฝึก 3 คน จากนั้นได้จัดตั้งกลุ่มทักษะอาชีพการทอผ้าที่กระตุกขึ้น และดำเนินการตั้งแต่วันที่ 13 กรกฎาคม 2548 เป็นต้นมา จุดประสงค์ที่จัดตั้งกลุ่มก็เพื่อให้แม่บ้านในชุมชนมีอาชีพ มีรายได้เพิ่มขึ้น ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เพื่อช่วยเพิ่มรายได้ให้แก่ครอบครัว ผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในกลุ่ม ได้แก่ ผ้าทอยกดอก ผ้าลายราชวดีธ ชินหัวแดงตีนกำน และผลิตภัณฑ์จากผ้า เช่น กระเป๋า ผ้าพันคอ เป็นต้น ดัน ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทอส่วนใหญ่จะเป็นด้ายประดิษฐ์

ภาพที่ 4.9 คุณหนูเบง พาหา ประธานกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง

ภาพที่ 4.10 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : ผ้าทอยกดอก

ภาพที่ 4.11 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : กระเป๋า

ภาพที่ 4.12 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง : ชิ้นหัวแดงตีนก่าน

4.1.1.4 กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล

ประธานกลุ่ม : ป้าอูษณี สายแก้วดี

ที่อยู่ : 155 หมู่ 15 ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์

วัดศรีฐานปियาราม ตำบลวังบาล ได้ก่อตั้งศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชขึ้น เพื่อเป็น ศูนย์การเรียนรู้ทางวัฒนธรรมขึ้น เพื่ออนุรักษ์ ฟื้นฟู มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ผ้าขึ้นมัดหมี่ นี๊ไว้ และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนองค์กร และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง มาร่วมอนุรักษ์และสืบสานให้ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมแขนงนี้ให้คงอยู่ต่อไป ด้วยการจัดทำพิพิธภัณฑ์แสดงผ้าขึ้นหมี่กัน หรือขึ้นหัวแดงตีนก่าน โดยมี ผอ.สุรชาติ สายแก้วดี เป็นผู้อำนวยการศูนย์ ส่วนกลุ่มทอผ้าวัดศรี ฐานวังบาลเริ่มก่อตั้งเมื่อต้นปี 2557 มีสมาชิกประมาณ 10 คน ซึ่งสมาชิกนั้นทอผ้าเป็นอยู่แล้ว และ ทอผ้าเป็นอาชีพหลัก โดยมีคุณป้าอูษณี สายแก้วดี เป็นประธานกลุ่ม ซึ่งกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล ตั้งอยู่ภายในศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช ผลิตภัณฑ์ที่มีจำหน่ายในกลุ่ม ได้แก่ ผ้าขึ้นหัวแดงตีนก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) และนำขึ้นหัวแดงตีนก่านมาตัดเย็บเป็นกระเป๋า

ภาพที่ 4.13 ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดศรีฐานปियาราม

ภาพที่ 4.14 ป้ามานิตย์ นาคแก้ว และป้าน้อม สายแก้วดี สมาชิกกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล

ภาพที่ 4.15 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : ชินหัวแดงตีนก่าน

ภาพที่ 4.16 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล :
ชินหัวแดงตีนก่านพัฒนาลายผ้าด้วยการเพิ่มก้อมในหมี่เล็ก

ภาพที่ 4.17 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : ชิ้นลายใหม่นำมาต่อหัว ต่อตีน

ภาพที่ 4.18 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล : กระเป๋จากชี้นหัวแดงตีนกำน

4.1.1.5 กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ

ประธานกลุ่ม : ป้าทรัพย์ แก้วยม

ที่อยู่ : 210 หมู่ 8 ตำบลนาซำ อำเภอห่มเกล้า จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2545 มีสมาชิก 51 ราย กิจกรรมของกลุ่ม คือ ผลิตผ้าทอลวดลายต่าง ๆ ขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มอาชีพ หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์อำเภอห่มเกล้า โดยการจัดทำประชาคม เมื่อปี 2545 และขึ้นทะเบียนผู้ผลิต/ผู้ประกอบการสินค้า OTOP ปี 2547 ทางกลุ่มได้รวมสมาชิกที่สนใจในการทอผ้า มีบางคนที่มีความชำนาญและฝีมือในด้านการทอผ้าพื้นเมืองหลายกลุ่ม ทางกลุ่มได้เลือกการทอผ้าไหมมัดหมี่และทอผ้ามุกไทห่มเกล้าเป็นผลิตภัณฑ์หลักของกลุ่ม ในอดีตสมาชิกจะทอเป็นลวดลายโบราณแบบสองสี ต่อมาการคมนาคมดีขึ้นมีการนำผ้าจากที่อื่นเข้ามาในหมู่บ้านทำให้ลูกหลานที่ทอสืบทอดต่อกันมาได้พัฒนาลวดลายผ้าที่แปลกใหม่ขึ้น และเพิ่มสีหลากหลายให้ดูสวยงาม วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่ม ดังนี้

- (1) เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านหลังจากที่ว่างงาน
- (2) เพื่อสร้างความสามัคคีในกลุ่มการทำงานและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- (3) เพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่
- (4) เพื่อให้เป็นศูนย์เรียนรู้แก่เด็กและเยาวชนต่อไป
- (5) เพื่อรักษาซึ่งความเป็นเอกลักษณ์ในการทอผ้าของหมู่บ้านอีเลศ

สำหรับผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มจำหน่าย ได้แก่ ชินหัวแดงดินก่าน ผ้าทอมัดหมี่ลายต่าง ๆ ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทอจะมีทั้งไหม และด้ายประดิษฐ์

ภาพที่ 4.19 ป้าทรัพย์ แก้วยม ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ

ภาพที่ 4.20 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านอิลิศ : ชิ้นหัวแดงตีนกำน

ภาพที่ 4.21 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านอิลิศ : ชิ้นลายต่าง ๆ (ด้ายประดิษฐ์)

4.1.1.6 กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่

ประธานกลุ่ม : ป้าวง แก้วด้อย

ที่อยู่ : 32 หมู่ 7 ตำบลหินสาว อำเภอห้วยเม็ก จังหวัดเพชรบูรณ์

กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ได้ตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2530 เป็นการรวมกลุ่มทอผ้าเป็นอาชีพ โดยมีนางยิ้ม กิวัน เป็นประธานกลุ่มคนแรก ต่อมาเป็น นางตลับ อินสูง และนางวง แก้วด้อย ตามลำดับ ปัจจุบันนางวง แก้วด้อย เป็นประธานกลุ่มปัจจุบัน ประธานกลุ่มทอผ้าจะถูกเลือกและแต่งตั้งจากสมาชิกกลุ่มทอผ้า กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ มีสมาชิกจำนวน 32 คน ปัจจุบันกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 32 หมู่ 7 ตำบลหินสาว อำเภอห้วยเม็ก ซึ่งเป็นบ้านของนางละม่อม แก้วเหลียม เป็นทั้งที่พักพิงและเป็นที่ทำการของกลุ่ม (สุจินดา เจียมศรีพงษ์ และปิยะวัน เพชรหมี่, 2558) สำหรับผลิตภัณฑ์ที่กลุ่มจำหน่าย ได้แก่ ชิ้นหัวแดงดินก่าน ผ้าทอมัดหมี่ ผ้าสไบ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าขาวม้า ซึ่งวัตถุดิบที่ใช้ในการทอจะมีทั้งไหม และด้ายประดิษฐ์

ภาพที่ 4.22 ป้าหล้า วงศ์จินทา และสมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่

ภาพที่ 4.23 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ : ชิ้นหัวแดงดินก่าน

ภาพที่ 4.24 ผลิตภัณฑ์ของกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไ้ : ชิ้นลายต่าง ๆ (ใหม่)

4.1.2 ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่มของทั้ง 6 กลุ่ม สามารถนำเสนอได้ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละ ของความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

ข้อมูล	จำนวน (n = 6) กลุ่ม	ร้อยละ
1. ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้า		
พ่อแม่และบรรพบุรุษ	5	83.3
ครู กศน. และวิทยากรจากกลุ่มทอผ้า	1	16.7
รวม	6	100.0
2. ประสบการณ์การทอผ้า		
11 – 20 ปี	1	16.7
31 – 40 ปี	1	16.7
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	4	66.6
รวม	6	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่มพบว่า ผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าส่วนใหญ่ คือ พ่อแม่และบรรพบุรุษ มีจำนวน 5 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 83.3 และครู กศน. และวิทยากรจากกลุ่มทอผ้า มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.7

ประสบการณ์ในการทอผ้าส่วนใหญ่มากกว่า 40 ปีขึ้นไป มีจำนวน 4 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 66.6 ประสบการณ์ 31 – 40 ปี มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.7 และ ประสบการณ์ 11 – 20 ปี มีจำนวน 1 กลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 16.7

4.1.3 เส้นด้ายที่ใช้ในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ส่วนใหญ่จะใช้ ไหม ด้ายประดิษฐ์ และ ฝ้าย สำหรับที่มาและลักษณะของเส้นด้ายที่ซื้อมาใช้ในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1.3.1 เส้นไหม ส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าจะซื้อจากร้านลจูล หรือทางอีสาน โดยซื้อไหมดิบสีขาวเพื่อนำมาย้อมเป็นสีต่าง ๆ ตามที่ต้องการ (ราคาเฉลี่ย 1 ก.ก. เท่ากับ 2,000 – 2,400 บาท) แต่ในปัจจุบันมีไหมที่ย้อมสีต่าง ๆ เรียบร้อยแล้วจำหน่ายราคาค่อนข้างสูง (ราคาเฉลี่ย 1 ก.ก. ประมาณ 2,800 บาท) ซึ่งส่วนใหญ่ผู้ทอจะนำมาขึ้นเครื่องเพื่อใช้เป็นเส้นยืน ส่วนไหมชาวบ้าน (ราคาเฉลี่ย 1 ก.ก. เท่ากับ 1,400 – 1,500 บาท) ก่อนทอจะต้องคัดเอาจี๋ไหมออกก่อนผ้าถึงจะเรียบเนียนสวย ผู้ทอจึงไม่นิยมใช้ เนื่องจากเสียเวลาในการคัดไหม ทอยาก และผ้าที่ได้อาจจะไม่สวยเหมือนใช้ไหมโรงงาน

ภาพที่ 4.25 ไหมดิบสีขาว

4.1.3.2 ด้ายประดิษฐ์ ส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าจะซื้อจากทางอีสาน และกลุ่มทอผ้ามุกบ้านดิว (ราคา 1 ลูก ประมาณ 260 บาท) โดยจะซื้อด้ายที่ย้อมสีเรียบร้อยแล้ว เนื่องจากสีสันทนสวยงาม สีไม่ตก ได้สีตามที่ต้องการ และสะดวกในการทอ

ภาพที่ 4.26 ด้ายประดิษฐ์

4.1.3.3 ฝ่าย กลุ่มที่ใช้ฝ้ายทอส่วนใหญ่บริเวณหมู่บ้านมีคนปลูกและปั่นฝ้ายให้เป็นเส้น จากนั้นกลุ่มจะนำมาย้อมเป็นสีต่าง ๆ ตามที่ต้องการ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ต้องใช้เวลามากและทอยากกว่าด้ายประดิษฐ์ ผู้ทอจึงไม่นิยมนำฝ้ายมาทอชิ้นหัวแดงดินก่านเพื่อจำหน่าย

ภาพที่ 4.27 ฝ่าย

4.1.4 การจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่มนั้น มีทั้งขายผ่านกลุ่ม โดยผู้ทอจะนำผ้ามาส่งให้กับประธาน เมื่อขายได้ประธานจะแบ่งเงินค่าผ้าให้ ส่วนต่างจะเก็บไว้เป็นค่าดำเนินการกลุ่ม และมีสมาชิกบางส่วนจำหน่ายผ้าทอเอง เนื่องจากมีลูกค้าที่เข้าไปซื้อผ้าตามบ้านผู้ทอด้วย

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นว่า กลุ่มทอผ้าในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ทอผ้าที่มีลักษณะการมัดหมี่ด้วยลวดลายที่มีทั้งเหมือนและคล้ายคลึงกัน ทั้ง 6 กลุ่ม ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทหล่ม โดยผ้าทอดังกล่าวนั้นมีชื่อเรียกว่า “ชิ้นหมี่คั่นน้อย” หรือ “ชิ้นหัวแดงดินก่าน”

4.1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน นั้น สามารถแบ่งออกเป็น 2 นัย ตามเขตพื้นที่ที่ได้ทำการศึกษา ดังนี้

4.1.5.1 อำเภอหล่มสัก ในพืชรักษัตถ์หล่มศักดิ์ (2561) ได้รวบรวมข้อมูลไว้ว่า การนุ่งชิ้นของไทหล่ม มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมล้านช้าง ดังกล่าวไว้ว่า “นุ่งชิ้น ถือผ้าเบี่ยงแพร” โดยมีความหมายดังนี้ ชิ้น หมายถึง ผ้าถุงของผู้หญิง มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่นทั้งขนาด การนุ่ง และลวดลายบนผืนผ้า โดยมีการสวมใส่ในประเทศลาวและประเทศไทย โดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคอีสานของไทย โดยชิ้นที่ปรากฏในหมู่ไทหล่มมีหลายประเภท เช่น ชิ้นมัดหมี่ ชิ้นมุก ชิ้นทิว ชิ้นก้อม ชิ้นหมี่วง เป็นต้น แต่มีชิ้นชนิดหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นที่รู้จักกันในนาม “ชิ้นหัวแดงดินก่าน”

ภาพที่ 4.28 การนุ่งซิ่นไทหล่ม
ที่มา : พิพิธภัณฑ์หล่มสักดี (2561)

4.1.5.2 อำเภอหล่มเก่า ในศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดศรีฐานปียาราม ตำบลวังบาล (2561) ได้รวบรวมข้อมูลประวัติผ้าซิ่นมัดหมี่คัน ไว้ว่า จากภาพเขียนจิตรกรรมฝาผนังโบสถ์ของวัดศรีมงคลบ้านนาทราย ซึ่งมีอายุประมาณ 200 ปี ในภาพปรากฏเป็นภาพเรื่องราวของคนในชุมชน สวมใส่ผ้าซิ่นลักษณะหัวแดงตีนก่าน ซึ่งสอดคล้องกับคนในชุมชนยุคปัจจุบันที่มีการทอผ้าซิ่นและสวมใส่ผ้าซิ่นมัดหมี่ลักษณะหัวแดงตีนก่านเช่นกัน ซึ่งทำให้สันนิษฐานได้ว่า ผ้าซิ่นมัดหมี่หัวแดงตีนก่าน เป็นผ้าทอที่ได้ถ่ายทอดเป็นมรดกทางภูมิปัญญาไว้ให้ลูกหลานได้ภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์

ภาพที่ 4.29 คนในชุมชนใส่ผ้าซิ่นหัวแดงตีนก่าน
ที่มา : จิตรกรรมฝาผนังโบสถ์วัดศรีมงคลบ้านนาทราย
อ้างอิงใน ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช วัดศรีฐานปียาราม (2561)

ภาพที่ 4.30 จิตรกรรมฝาผนังวัดศรีมงคลบ้านนาทราย ชาวบ้านนุ่งซิ่นหัวแดงตีนก่าน

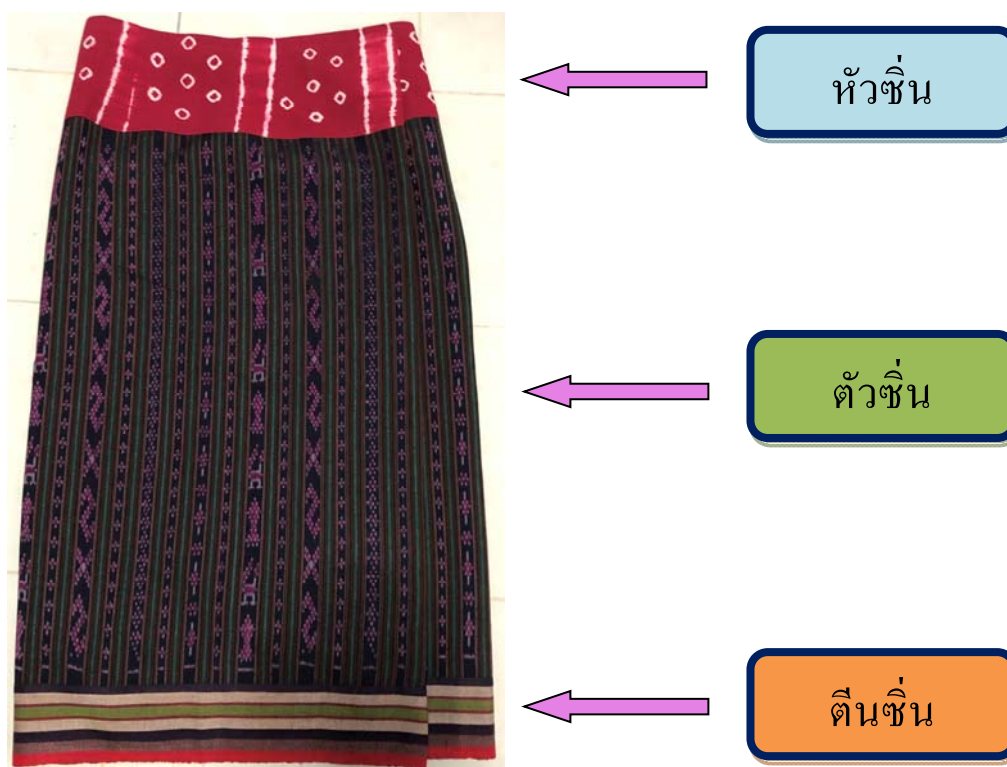
ซิ่นหัวแดงตีนก่าน ถือเป็นคำใหม่ที่ทำให้จำกัดความเกี่ยวกับซิ่นประเภทนี้ได้ครอบคลุมและเด่นชัดที่สุด ซึ่งเป็นการรวบรวมมาจากชื่อเดิมที่ท้องถิ่นต่าง ๆ ในเมืองหล่มเรียกแตกต่างกัน แต่หมายถึงซิ่นชนิดเดียวกัน อันได้แก่ ซิ่นหมี่ ซิ่นหมี่คั่นน้อย ซิ่นหัวแดง ซิ่นตีนก่าน ซิ่นตีน เป็นต้น แม้จะเรียกต่างกันแต่ซิ่นส่วนมากมีองค์ประกอบ 3 ส่วน คือ หัวซิ่น ตัวซิ่น และตีนซิ่นเหมือนกัน (พิพิธภัณฑสถานหล่มสักดี, 2561)

ภาพที่ 4.31 ซิ่นหัวแดงตีนก่าน

4.2 ผลการศึกษากระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

ซิ่นหัวแดงตีนกำน ถือเป็นซิ่นชนิดหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นและถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทหล่ม ปัจจุบันนิยมนุ่งซิ่นในงานต่าง ๆ ของชุมชน สำหรับลักษณะของซิ่นหัวแดงตีนกำนนั้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่ หัวซิ่น ตัวซิ่น และตีนซิ่น ดังภาพที่ 4.32

ภาพที่ 4.32 ส่วนประกอบของซิ่นหัวแดงตีนกำน

4.2.1 อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าซิ่นหัวแดงตีนกำน ประกอบด้วย กี่หรือหูก

4.2.1.1 กี่หรือหูก ในอดีตทุกบ้านจะต้องมีกี่ทอผ้าเพื่อให้ผู้หญิงทอผ้าสำหรับใช้ภายในครอบครัว เช่น ผ้าห่ม มุ้ง ผ้าขาวม้า ผ้าซิ่น เป็นต้น ดังนั้น สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มทอผ้าของ 5 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดิว กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ยังคงใช้กี่โบราณที่มีอยู่ภายในบ้าน สืบทอดมาตั้งแต่รุ่นยายรุ่นแม่ และปัจจุบันยังคงใช้ทอผ้าได้เป็นอย่างดี แต่สำหรับกลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่องนั้นใช้กี่กระตุกในการทอผ้า เนื่องจากทางกลุ่มมีการทอผ้ายกดอกเพื่อจำหน่าย และมีหน่วยงานต่าง ๆ มาสั่งผ้าทอทั้งที่มีลวดลาย และผ้าพื้น เป็นจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องใช้กี่กระตุกเพื่อความรวดเร็วในการทอ

ภาพที่ 4.33 กี่ทอผ้าโบราณ

ภาพที่ 4.34 กี่กระตุก

4.2.1.2 ฟืม การทอผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่านั้น จะต้องใช้ฟืม 3 ขนาด ได้แก่

- (1) ฟืมขนาด 8-11 หลบ จะใช้สำหรับทอหัวชิ้นก่อนนำไปมัดข้อม
- (2) ฟืมขนาด 22-25 หลบ จะใช้สำหรับทอตัวชิ้น
- (3) ฟืมขนาด 4-6 หลบ จะใช้สำหรับทอตีนชิ้น

ในอดีตฟืมจะทำจากไม้ทั้งหมด แต่ในปัจจุบันส่วนที่คั่นให้เป็นช่องเพื่อใส่เส้นด้ายนั้นจะใช้เหล็กแทน และทางร้านที่จำหน่ายจะขึ้นเครื่องเส้นด้ายไว้ให้เรียบร้อยแล้วอีกด้วย

ภาพที่ 4.35 ฟืมขนาด 11 หลบ สำหรับทอหัวชั้น

ภาพที่ 4.36 ฟืมขนาด 24 หลบ สำหรับทอตัวชั้น

ภาพที่ 4.37 ฟืมขนาด 4 หลบ สำหรับทอดินชั้น

ฟืมโบราณทำจากไม้

ฟืมปัจจุบันที่ใช้เหล็กคั่นเส้นด้าย

ภาพที่ 4.38 เปรียบเทียบระหว่างฟืมโบราณกับฟืมที่ใช้ในปัจจุบัน

4.2.1.3 กงและกวก เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการคัดด้ายหรือไหมโดยจะใช้กวกสาวไหมออกจากกง เพื่อกัดเส้นไหมให้เรียบไม่มีปมหรือจี๋ไหมเหลืออยู่จะช่วยให้ผ้าทอเรียบสวย

ภาพที่ 4.39 กงและกวก

4.2.1.4 หลักเฟื่อ ใช้สำหรับการคันเส้นยืน ก่อนนำไปขึ้นเครื่องในเพื่อใช้ในการทอ

ภาพที่ 4.40 หลักเฟื่อ

4.2.1.4 โสงหมี ใช้สำหรับมัดหมี่ลวดลายต่าง ๆ

ภาพที่ 4.41 โสงหมี

4.2.1.4 หลอดใส่ด้าย เส้นด้ายหรือไหมที่เป็นเส้นพุ่ง เมื่อตัดแล้วจะถูกพันเก็บไว้ในหลอดด้าย

ภาพที่ 4.42 หลอดด้าย

4.2.1.5 กระจสวย ใช้สำหรับใส่หลอดด้าย เพื่อสอดเข้าไประหว่างช่องของเส้นยืน

ภาพที่ 4.43 กระจสวย

4.2.2 กระบวนการหรือขั้นตอนในการทอผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน สามารถอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ โดยแบ่งตามส่วนประกอบของชิ้น ดังนี้

4.2.2.1 หัวชิ้น เป็นส่วนที่อยู่บนสุดของชิ้นและมีสีแดง สามารถแบ่งหัวชิ้นออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

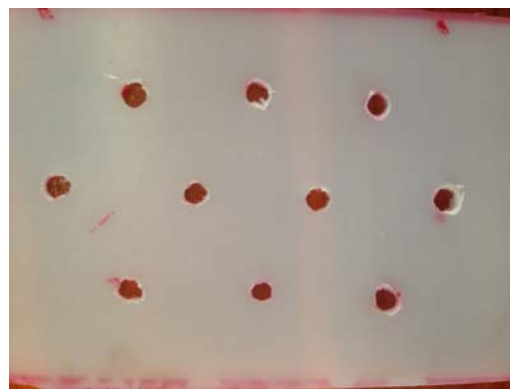
(1) หัวชิ้นมัดข้อม เกิดจากการมัดข้อมด้วยสีแดง(สีครั้ง) เป็นลายดอกจำนวน 7 หรือ 9 ดอก ในภาษาไทยลุ่มเรียกว่า “ดอกหุ้ม” จะมีสีขาวอันเกิดจากการมัดแน่นไว้ไม่ให้สีครั้งที่ข้อมซึมลงไป จึงเป็นที่มาของคำว่า “ชิ้นหัวแดง” (กลุ่มทอผ้าบ้านภูผกไข่, 2561) ถือเป็นอัตลักษณ์ของหัวชิ้นแบบไทลุ่ม 1 ผืน จะมีความยาว 1.80 เมตร โดยมีขั้นตอนการทอ ดังนี้

- ผู้ทอส่วนใหญ่จะใช้ด้ายหรือไหมสีขาวทอเป็นผืนใช้เวลาทอวันละ 2 เมตร แต่มีบางรายซื้อผ้าสีขาวมาใช้เพื่อลดขั้นตอนในการทอและตัดให้ได้ความกว้างเท่ากับผ้าทอที่ทอพิมพ์ 8 หลบหรือประมาณ 20 เซนติเมตร
- เมื่อได้ผ้าสีขาวขนาดที่ต้องการแล้วนำมามัดดอกหุ้ม ซึ่งส่วนใหญ่จะมัดจำนวน 7 ดอก หรือ 9 ดอก จากนั้นนำไปจุ่มสีย้อม

7 ดอก

9 ดอก

ภาพที่ 4.44 แบบดอกหุ้ม 7 ดอก และ 9 ดอก

- เมื่อจุ่มสีครบตามจำนวนดอกหุ้มที่กำหนดไว้ทั้งผืนแล้ว จากนั้นมัดดอกหุ้มเพื่อให้เป็นลวดลายสีเหลี่ยมข้าวหลามตัด และมัดระหว่างดอกหุ้มซึ่งมีลักษณะกันเป็นห้อง

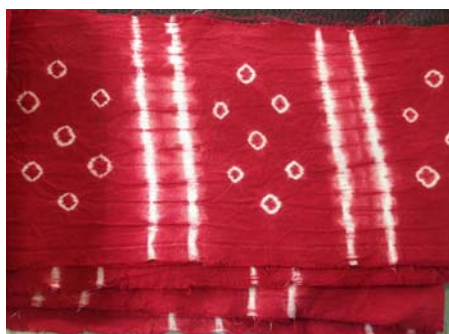

ภาพที่ 4.45 การมัดหัวชิ้น

- นำหัวขึ้นไปย้อมสีแดงหรือสีแดงกรัง เมื่อผ้าที่ย้อมเป็นสีแดงจนหมด จึงนำไปล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง จนน้ำมีสีแดงจาง ๆ นำมาบีบให้หมาด ตากจนแห้ง จากนั้น แกะเชือกฟางที่มัดออกจะได้หัวขึ้นมัดย้อมที่สวยงาม ซึ่งกระบวนการมัดย้อมหัวขึ้นจะใช้เวลา ประมาณ 1-2 วัน

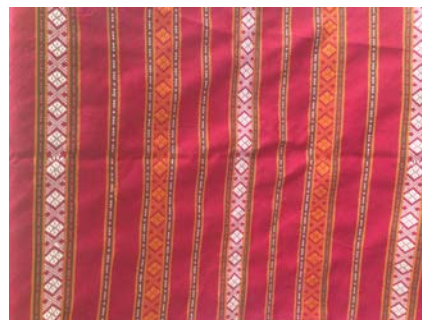

ภาพที่ 4.46 การย้อมหัวขึ้น

ภาพที่ 4.47 หัวขึ้นมัดย้อม หย้ม 7 ดอก (ภาพซ้าย) หย้ม 9 ดอก (ภาพขวา)

(2) หัวขึ้นคันขิดลาย ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของหัวขึ้นแบบลาวทั่วทุกภาครวมถึงไทหล่มด้วย (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2561) หัวขึ้นขิดลายนั้นมีพื้นเป็นสีแดง และทอโดยใช้วิธีการขิดเพื่อให้เกิดลวดลาย

ภาพที่ 4.48 หัวขึ้นขิด

4.2.2.2 ตัวขึ้น เป็นส่วนที่สำคัญของชิ้นหัวแดงดินก่าน เนื่องจากการมัดหมี่ เพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ ในอดีตลายบนตัวขึ้นจะค่อนข้างเล็กและละเอียด ผ้าแต่ละผืนจะมีลวดลาย และการค้นลายมัดหมี่ที่แตกต่างกันไปตามความชอบ และความถนัดของผู้ทอ อีกทั้งยังบ่งบอกถึง นิสัยและความชำนาญของคนมัด ยิ่งมัดลวดลายจำนวนมากหมายถึงมีความชำนาญมาก ซึ่งใน 1 ห้องจึงมีการผสมลวดลายต่าง ๆ ประมาณ 7-12 ลาย ซึ่งในชาวไทหล่มจะเรียกว่า “ลายหมี่คร้าว” ในปัจจุบันทางอำเภอหล่มเก่าจะเน้นทอลวดลายที่มีขนาดใหญ่ ในขณะที่ทางอำเภอหล่มสักจะเน้น ลวดลายที่มีขนาดเล็กกว่า สีของชิ้นส่วนใหญ่จะเป็นสีเข้ม เช่น สีม่วง สีน้ำเงิน สีดำ สีเมืงมะขาม เป็นต้น ส่วนลวดลายจะเน้นสีสว่างและสดใส เช่น แดง เขียว ชมพู เหลือง ส้ม เป็นต้น เมื่อทอแล้ว จะทำให้ลายผ้าโดดเด่นและสวยงาม

สำหรับการวางลวดลายในผ้าชิ้นนั้น 1 ห้อง จะประกอบไปด้วย หมี่ใหญ่ หมี่รอง หมี่เล็ก และคัน ซึ่งจะใช้ “หมากไม” (พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ, 2561) หรือข้ออ้อย หรือก้อม ในขณะที่ทางหล่มเก่าจะสอดคันสีทองคันลายมัดหมี่ด้วย การเรียงลำดับหมี่จากภาพที่ 4.19 ผู้ทอจะเรียงหมี่ใน 1 ห้อง ดังนี้

หมี่ใหญ่ / คัน / หมี่เล็ก / คัน / หมี่รอง / คัน / หมี่เล็ก / คัน / หมี่ใหญ่

ภาพที่ 4.49 ส่วนประกอบของหมี่ 1 ห้อง

(1) ลวดลาย การออกแบบลวดลายในหมี่ใหญ่ หมี่รอง และหมี่เล็ก ส่วนใหญ่จะได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ที่ใช้ทอผ้า วิถีชีวิตความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี สำหรับลวดลายบนชิ้นนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- ลายหลักจะเป็นลวดลายที่พบทั้งชิ้นในอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า ซึ่งมีทั้งหมด 9 ลาย ได้แก่ ลายปราสาทผึ้ง ลายนาค ลายหงส์หรือเส้าหลา ลายขอ ลายขาเป๋ย ลายกระเบื้องคว่ำกระเบื้องหงาย (เพียงคว่ำเพียงหงาย) ลายหมากจับ ลายเอี้ย และลายตุ้ม ตามตารางที่ 4.2 สำหรับลายปราสาทผึ้ง และลายหงส์หรือเส้าหลาเป็นลวดลายหลักที่มีในผ้าชิ้นแทบทุกชิ้น

ตารางที่ 4.2 แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายหลัก

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
1		ลายปราสาทผึ้ง
2		ลายนาค ส่วนภาพด้านขวาทางหล่มเก่า จะเรียกว่า ลายนาคหัวแถม หรือง่าม
3		- หล่มสักจะเรียก ลายเส้าหลา - หล่มเก่าจะเรียก ลายหงส์

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายหลัก

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
4		ลายขอ
5		ลายขาเป๋
6		ลายกระเบื้องคว่ำกระเบื้องหงาย หรือเพียงคว่ำเพียงหงาย
7		ลายหมากจับ (ภาพซ้าย) ลายหมากจับคู่ (ภาพขวา)

ตารางที่ 4.2 (ต่อ) แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายหลัก

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
8		ลายเอี้ย
9		- หล่มสักเรียก ลายควมห้า - หล่มเก๋าเรียก ลายตุ้ม

- ลายผสม คือ การนำลวดลายหลักมาโอบแดง เช่น ปราสาทผึ้งโอบแดง ขอบโอบแดง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้นำลวดลายหลักมาผสมผสานจนเกิดเป็นลายใหม่ขึ้น เช่น ลายนาครทองแดง ลายนาครโอบหมากจับ ลายนาครอมมงกุฏ ลายขอ 2 หาง ลายเอี้ยผสมดอกจิก ลายเอี้ยผสมกระเบื้องคว่ำกระเบื้องหงาย เป็นต้น สามารถแสดงลวดลายได้ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายผสม

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
1		ปราสาทผึ้งโอบแดง

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายผสม

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
2		ขอโอบแดง
3		ลายนาคทองแดง
4		ลายนาคโอบหมากจับ
5		ลายนาคกรอบมงกุฎ

ตารางที่ 4.3 (ต่อ) แสดงลวดลายบนชิ้นหัวแดงตีนก่านประเภทลายผสม

ลำดับ	ลวดลาย	ชื่อลวดลาย
6		ลายนาคเกี้ยว
7		ลายขอ 2 หาง
8		ลายเอี้ยผสมดอกจิก
9		ลายเอี้ยผสมกระเบื้องคว่ำ กระเบื้องหงาย

นอกจากนี้ยังมีลวดลายเฉพาะที่จะปรากฏบนผ้าชิ้นของแต่ละอำเภอเท่านั้น เช่น ลายอกแมงมุม จะเป็นลวดลายที่พบในเขตอำเภอห่มสั๊ก และลายดอกแก้ว จะเป็นลวดลายที่พบในเขตอำเภอห่มเกล้า

ภาพที่ 4.50 ลายอกแมงมุม (ห่มสั๊ก)

ภาพที่ 4.51 ลายดอกแก้ว (ห่มเกล้า)

(2) ขั้นตอนในการทอตัวชิ้น มีกระบวนการดังนี้

- การมัดหมี่ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทอผ้า เพื่อให้ได้ลวดลายในเส้นพุ่งซึ่งจะใช้ระยะเวลาประมาณ 5-10 วัน เริ่มต้นด้วยการนำเส้นด้ายหรือไหมสีขาวขึ้นโสมหมี่แล้วมัดให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการด้วยเชือกฟาง (ในอดีตจะใช้หยวกกล้วยมัดหมี่) ซึ่งเมื่อมัดหมี่นั้นจะต้องมัดให้แน่นจะทำให้ได้ลายที่ชัด เนื่องจากเวลาข้อมสิจจะไม่ซึมเข้าไป ถ้ามัดแล้วสีย้อมซึมเข้าได้จะทำให้ลวดลายไม่ชัด หรืออาจไม่ได้ลายหรือสีตามที่ต้องการ

ภาพที่ 4.52 นำด้ายหรือไหมขึ้นโสมหมี่และมัดหมี่ตามลายต่าง ๆ

- การย้อมเส้นด้ายหรือเส้นไหมของกลุ่มทอผ้าทั้ง 6 กลุ่มนั้นจะใช้สีเคมี เนื่องจากมีสีให้เลือกหลากหลายตามที่ต้องการ นอกจากนี้ช่วยให้เส้นด้ายหรือไหมมีสีสด ติดทนนาน ไม่ตกสี และสะดวกในการย้อม สีย้อมส่วนใหญ่จะซื้อจากกลุ่ม โดยจะสั่งมาจากทางอีสานหรือจากโรงงานในกรุงเทพฯ มีราคาขายส่งชองละ 5 บาท แต่ถ้าราคาขายปลีกชองละ 7 บาท ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าจะซื้อที่ละหลาย ๆ โหล เพื่อให้ได้ราคาส่ง สำหรับการย้อมสีพื้นซึ่งส่วนใหญ่จะนำไปทอเป็นเส้นยืนหรือเป็นเส้นพุ่งสำหรับทำลายคันระหว่างหมี่ กับเส้นที่มีดลวดลาย ซึ่งจะมีขั้นตอนการย้อมเหมือนกัน ดังนี้

ภาพที่ 4.53 ตัวอย่างสีย้อมเคมีเบอร์ต่าง ๆ

+ นำเส้นด้ายหรือเส้นไหมที่ต้องการย้อมหรือที่มัดแล้วแช่น้ำระหว่างนั้นเตรียมก่อไฟ ใส่น้ำลงในหม้อต้ม และเตรียมสีย้อมผ้า จากนั้นบีบเส้นด้ายหรือไหมและสลัดให้สะเด็ดน้ำจนหมด เมื่อน้ำเดือดใส่สีเคมีลงไป รอจนสีละลายแล้วจึงค่อยคน นำเส้นด้ายหรือไหมไปใส่ลงในหม้อ

ภาพที่ 4.54 นำไหมที่มัดแล้วแช่น้ำและใส่สีย้อมในหม้อที่ตั้งไฟ

ภาพที่ 4.55 นำเส้นด้ายหรือไหมลงในหม้อย้อม

+ แช่เส้นด้ายหรือไหมในหม้อย้อมประมาณ 30 นาที หรือจนกว่า
เส้นสีขาวจะเป็นสีที่เราย้อมจนหมด และต้องคอยยกขึ้นเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สีย้อมซึมเสมอกันทั้งเส้น

ภาพที่ 4.56 การย้อมเส้นไหม

+ เมื่อซ่อมเสร็จนำเส้นด้ายหรือไหมล้างน้ำประมาณ 3-5 ครั้ง หรือจนกว่าสีน้ำที่ล้างจะจาง จากนั้นบีบให้หมาดแล้วจึงนำไปตากแดดประมาณ 1 วัน ก่อนจะนำไปตากนั้นถ้าเป็นเส้นสีพื้นจะต้องสะบัดหรือกระตุกเพื่อยืดเส้นที่ซ่อมให้เรียงเส้นจะได้ไม่ติดกัน แต่ถ้าเป็นเส้นมัดหมี่ตอนซ่อมจะเกาะกันต้องแกะออกจากกันก่อน

ภาพที่ 4.57 การตากเส้นสีพื้น (ภาพซ้าย) เส้นมัดหมี่ (ภาพขวา)

+ เมื่อตากเส้นพองจนแห้งแล้ว นำขึ้นโองหมี่เพื่อมัดแล้วซ่อมเข้าไปมาจนครบตามลายที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นกรอเส้นด้าย/ไหมใส่หลอดและกระสวยเพื่อเตรียมนำไปทอผ้าขึ้น

ภาพที่ 4.58 มัดแล้วซ่อมเข้าไปมาตามลายที่ได้กำหนดไว้

ภาพที่ 4.59 นำเส้นมัดหมี่ใส่หลอดด้าย

+ เมื่อตากเส้นสีพื้นจนแห้งแล้ว จะนำเส้นยืนจะนำไปขึ้นเครื่องเพื่อเตรียมทอตัวขึ้น ส่วนเส้นพุ่งสีพื้นที่จะใช้ทอคันระหว่างหมี่นั้นจะนำไปใส่หลอดและกระสวยเพื่อเตรียมทอผ้าขึ้น

ภาพที่ 4.60 ด้ายหรือไหมสีพื้นสำหรับทอลายคัน

ภาพที่ 4.61 นำเส้นยืนขึ้นเครื่อง

- การกวักไหมหรือด้าย นำฟืมที่สืบเครื่องทอแล้วไปกางใส่ก๊ี่โดยดึงหมี่ตึงสม่ำเสมอทุกเส้น ก๊ี่/ทอที่กางเสร็จแล้วจะต้องเรียงเส้นหมี่หลักฟืม โดยแยกเส้นหมี่ออกไม่ให้ติดกันความยาวประมาณ 1 เมตร จากนั้นนำไม้หลาวกลม 2 อัน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 0.5 ซม. มาสอดคั่นให้เส้นหมี่ของเครื่องทอไขว้กันเป็นกากบาทอยู่หลังฟืมเพื่อให้เลื่อนฟืมไปข้างหน้าในเลาเพื่อทอได้สะดวก (ทองยูน ก้อนดี, 2561)

- การทอตัวขึ้น สืบเส้นด้ายยืนเข้ากับแกนม้วนด้ายและร้อยปลายด้ายแต่ละเส้นเข้าตะกอดแต่ละชุดและฟืมหวี ดึงปลายเส้นด้ายยืนทั้งหมดม้วนเข้ากับแกน ม้วนผ้าอีกด้านหนึ่งปรับความตึงหย่อนให้พอเหมาะ กรอด้ายเข้ากระสวยเพื่อใช้เป็นด้ายพุ่ง เริ่มการทอโดยกดเครื่องแยกหมู่ตะกอดเส้นด้ายยืนชุดที่ 1 จะถูกแยกออกและเกิดช่องว่าง สอดกระสวยด้ายพุ่งผ่าน

สลับตะกอลชุดที่ 1 ยกตะกอลชุดที่ 2 สอดกระสวยด้ายพุ่งกลับ ทำสลับกันไปเรื่อย ๆ การกระทบฟืมเมื่อสอดกระสวยด้ายพุ่งกลับก็จะกระทบฟืมเพื่อให้ได้พุ่งแนบติดกันจะได้เนื้อผ้าที่แน่นหนา

ในการทอตัวซิ่นใช้เวลาประมาณ 2-3 วันต่อผืน 1 ผืน มีความยาว 1.80 เมตร การขึ้นเส้นยืนครั้งหนึ่งจะทอตัวซิ่นได้ประมาณ 13-14 ผืน กลุ่มทอผ้าจะไม่รอจนครบทั้งหมดแล้วจึงนำไปจำหน่าย แต่ทอได้ 2-3 ผืน ก็จะไปจำหน่ายซึ่งทำให้สมาชิกมีรายได้ตลอดทั้งเดือน

ภาพที่ 4.62 การทอตัวซิ่น

ภาพที่ 4.63 ตัวซิ่น

สำหรับวัสดุที่ใช้ในการทอตัวชื่อนั้น พบว่า กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ และกลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่ ใช้เส้นไหมในการทอ ส่วนกลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดิว กลุ่มทอผ้าที่กระตุก บ้านวังร่อง ใช้ด้ายประดิษฐ์ในการทอ ซึ่งกลุ่มทอผ้าด้วยไหมก็จะใช้ไหมทั้งผืน หรือถ้าเป็นด้ายก็ใช้ด้ายทั้งผืนเช่นกัน และจะไม่นำไหมกับด้ายมาทอผสมกัน เพราะกลัววัสดุทั้ง 2 ชนิดกัดกันแล้วไหมจะขาดก่อนทำให้ชิ้นไม่สามารถนุ่งได้อีก แต่สำหรับกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาลนั้นนำด้ายประดิษฐ์ (เส้นยีน) ผสมกับไหม (เส้นพุ่ง/ลาย) เนื่องจากการใช้ไหมมัดลายจะทำให้ลวดลายบนผืนผ้าเด่นชัด สวยงามเพราะไหมมีความเงางามกว่าด้าย ซึ่งวิธีการนี้สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษแล้ว

4.2.2.3 ดินขึ้น เป็นการทอผ้าลายขวาง สำหรับเครื่องเส้นยีนจะใช้สีเดียวกับเส้นยีนของตัวชื่อน นำด้ายที่ย้อมสีต่าง ๆ ที่กลมกลืนกับตัวชื่อนมาเป็นเส้นพุ่ง จากนั้นทอเป็นผืน เมื่อทอเสร็จจะปาดครึ่งหนึ่งของหน้าผ้า การจำหน่ายจะแบ่ง 1 ผืน ยาวเท่ากับ 1.80 เมตร

ภาพที่ 4.64 ทอดินขึ้น

ภาพที่ 4.65 ดินขึ้น

4.3 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

การวิเคราะห์ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม หรือผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน และต้นทุนในการทอหัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

4.3.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุน สำหรับอุปกรณ์ทอผ้าต่าง ๆ โดยเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม ได้แก่ กี่ทอผ้า ฝีม โซงหมี่ กวัก หลักฝื่อ กระสวย และหลอดด้าย โดยสามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการลงทุนในอุปกรณ์ทอผ้า

อุปกรณ์	จำนวน	ราคา	จำนวนเงิน (บาท)
1. กี่ทอผ้า	10 หลัง	5,000	50,000
2. ฝีมทอหัวชิ้น 8 หลบ	10 อัน	1,250	12,500
3. ฝีมทอตัวชิ้น 25 หลบ	10 อัน	2,000	20,000
4. ฝีมทอตีนชิ้น 4 หลบ	10 อัน	450	4,500
5. โซงหมี่	10 อัน	750	7,500
6. หลักฝื่อ	10 อัน	2,200	22,000
7. กวัก	10 อัน	250	2,500
8. กระสวย	100 อัน	60	6,000
9. หลอดด้าย	1,000 หลอด	3	3,000
รวม			128,000

จากตารางที่ 4.4 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนอุปกรณ์ทอผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน รวมทั้งสิ้น 128,000 บาท ประกอบด้วย กี่ทอผ้า 10 หลัง 50,000 บาท ฝีมทอหัวชิ้นขนาด 8 หลบ 10 อัน 12,500 บาท ฝีมทอตัวชิ้นขนาด 25 หลบ 10 อัน 20,000 บาท ฝีมทอตีนชิ้นขนาด 4 หลบ 10 อัน 4,500 บาท โซงหมี่ 10 อัน 7,500 บาท กวัก 10 อัน 2,500 บาท หลักฝื่อ 10 อัน 22,000 บาท กระสวย 100 อัน 600 บาท และหลอดด้าย 1,000 หลอด 300 บาท

4.3.2 ต้นทุนในการทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน จะแบ่งตามองค์ประกอบของผ้าชิ้น คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น โดยแต่ละองค์ประกอบจะจำแนกตามวัสดุในการทอ ได้แก่ ไหม และ ค้ายประดิษฐ์ สำหรับผลการคำนวณต้นทุนสามารถแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนรวม และ ต้นทุนต่อผืน (1 ผืน มีความยาวเท่ากับ 1.80 เมตร) ดังนี้

4.3.2.1 หัวชิ้น เป็นองค์ประกอบที่อยู่ส่วนบนสุดของชิ้นหัวแดงดินก่าน โดยจะมี หัวชิ้นอยู่ 2 ลักษณะ คือ หัวมัดข้อม และหัวจิต ปัจจุบันกลุ่มทอผ้านิคมผลิตหัวชิ้นมัดข้อมจำหน่าย มากกว่าหัวจิต ดังนั้น ในการคำนวณต้นทุนหัวชิ้นจะอธิบายเพียงหัวชิ้นมัดข้อมเท่านั้น สำหรับการทอ 1 เครื่อง จะได้หัวมัดข้อมโดยเฉลี่ยประมาณ 44 ผืน ซึ่งมีรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอหัวชิ้นมัดข้อม (ไหม) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อผืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ไหมดิบสีขาว	3,300	75.00
1.2 สีข้อมเคมี	25	0.57
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การหุ้ม , มัด และข้อม	200	4.55
2.2 ทอผ้า	2,000	45.45
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	30	0.68
รวม	5,555	126.25

จากตารางที่ 4.5 พบว่าต้นทุนในการทอหัวชิ้น (ไหม) รวมทั้งสิ้น 5,555 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 126.25 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอ ได้แก่ ค่าไหมดิบสีขาว เท่ากับ 3,300 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 75.00 บาท ค่าสีข้อม เท่ากับ 25 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 0.57 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการหุ้ม มัด และข้อม เท่ากับ 200 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 4.55 บาท ค่าแรงในการทอผ้า เท่ากับ 2,000 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 45.45 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 30 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 0.68 บาท

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอหัวชิ้นมัดย้อม (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อผืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ด้ายประดิษฐ์สีขาว	1,175	26.70
1.2 สีย้อมเคมี	25	0.57
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การหุ้ม , มัด และย้อม	200	4.55
2.2 ทอผ้า	2,000	45.45
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	30	0.68
รวม	3,430	77.95

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ต้นทุนในการทอหัวชิ้น (ด้ายประดิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 3,430 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 77.95 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอ ได้แก่ ค่าด้ายประดิษฐ์สีขาว เท่ากับ 1,175 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 26.70 บาท ค่าสีย้อม เท่ากับ 25 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 0.57 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการหุ้ม มัด และย้อม เท่ากับ 200 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 4.55 บาท ค่าแรงในการทอผ้า เท่ากับ 2,000 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 45.45 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 30 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 0.68 บาท

4.3.2.2 ตัวชิ้น ถือเป็นส่วนที่มีความโดดเด่นสวยงาม ใช้วิธีการมัดหมี่เพื่อให้เกิดลวดลายบนผ้า 1 ผืนจะมีลวดลายผสมประมาณ 7-12 ลาย ขึ้นอยู่กับความต้องการและความชำนาญของผู้ทอ สำหรับลายปราสาท ลายหงส์หรือเส้าหลา ถือเป็นลายหลัก ๆ ที่มักจะปรากฏอยู่บนชิ้นแทบทุกผืน ด้ายยืนสำหรับขึ้นเครื่องส่วนใหญ่จะนิยมใช้สีเข้ม ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีกรม สีเม็คมะขาม สีม่วง เป็นต้น การขึ้นด้ายยืน 1 เครื่อง จะสามารถทอตัวชิ้นได้ประมาณ 13 – 14 ผืน วัสดุที่ใช้ในการทอ ได้แก่ ไหม ด้ายประดิษฐ์ และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม สำหรับต้นทุนในการทอตัวชิ้นจำแนกตามวัสดุในการทอ สามารถแสดงรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ใหม่) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อผืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ไหมดิบสีขาว	3,700	284.60
1.2 สีย้อมเคมี	50	3.80
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การมัด และย้อม	700	53.85
2.2 ทอผ้า	11,700	900.00
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	60	4.60
รวม	16,210	1,246.85

ตารางที่ 4.7 พบว่า ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ใหม่) รวมทั้งสิ้น 16,210 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 1,246.85 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอ ได้แก่ ค่าไหมดิบสีขาว เท่ากับ 3,700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 284.60 บาท ค่าสีย้อม เท่ากับ 50 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 3.80 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการมัดและย้อม เท่ากับ 700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 53.85 บาท ค่าแรงในการทอผ้า เท่ากับ 11,700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 900.00 บาท และ ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 60 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 4.60 บาท

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อผืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ด้ายประดิษฐ์สีต่าง ๆ เช่น สีนํ้าเงิน สีม่วง	676	52.00
1.2 ด้ายประดิษฐ์สีขาว	130	10.00
1.2 สีย้อมเคมี	50	3.80
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การมัดและย้อม	500	38.46
2.2 ทอผ้า	6,500	500.00
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	60	4.62
รวม	7,916	608.88

ตารางที่ 4.8 พบว่า ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ค้าขายประคิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 7,916 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 608.00 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอด ได้แก่ ค่าค้าขายประคิษฐ์สีต่าง ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง เท่ากับ 676 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 52.00 บาท ค่าค้าขายประคิษฐ์สีขาว เท่ากับ 130 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 10 บาท ค่าสีข้อม เท่ากับ 50 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 3.80 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการมัดและข้อม เท่ากับ 700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 53.85 บาท ค่าแรงในการทอดผ้า เท่ากับ 11,700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 900.00 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 60 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 4.60 บาท

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ค้าขายประคิษฐ์ผสมใหม่) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อฝืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ค้าขายประคิษฐ์สีต่าง ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง	676	52.00
1.2 ไหมดิบสีขาว	1,350	103.85
1.2 สีข้อมเคมี	50	3.80
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การมัดและข้อม	700	53.85
2.2 ทอดผ้า	6,500	500.00
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	60	4.62
รวม	9,336	718.12

ตารางที่ 4.9 ต้นทุนในการทอดตัวขึ้น (ค้าขายประคิษฐ์ผสมใหม่) รวมทั้งสิ้น 9,336 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 718.12 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอด ได้แก่ ค่าค้าขายประคิษฐ์สีต่าง ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง เท่ากับ 676 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 52.00 บาท ค่าไหมดิบสีขาว เท่ากับ 1,350 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 103.85 บาท ค่าสีข้อม เท่ากับ 50 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 3.80 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการมัดและข้อม เท่ากับ 700 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 53.85 บาท ค่าแรงในการทอดผ้า เท่ากับ 6,500 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 500.00 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 60 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 4.60 บาท

กลุ่มผู้ทอชิ้นหัวแดงตีนก่านส่วนใหญ่มีความเชื่อว่าฝ้ายหรือด้ายประดิษฐ์กับไหมไม่ควรนำมาทอด้วยกัน เพราะฝ้ายจะกัดไหมขาด แต่กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลับเห็นต่างว่าไม่เป็นตามที่กลุ่มอื่น ๆ เชื่อ โดยสามารถนำมาทอผสมกันได้ เนื่องจากผู้ทอบ้านวังบาลใช้ด้ายประดิษฐ์หรือฝ้ายผสมไหมมาตั้งแต่รุ่นยายรุ่นแม่แล้ว และจากผ้าชิ้นเก่าโบราณที่ยังสมบูรณ์ทั้งผืนดังภาพที่ 4.66 แสดงให้เห็นว่าสามารถใช้ฝ้ายและไหมทอร่วมกันได้

ภาพที่ 4.66 ชิ้นหัวแดงตีนก่านโบราณ (ฝ้ายผสมไหม)

ปัจจุบันทางกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาลได้ปรับเปลี่ยนวัสดุในการทอจากฝ้ายมาเป็นด้ายประดิษฐ์โดยใช้เป็นเส้นยืน ลวดลายเส้นพุ่งใช้เป็นไหม จึงส่งผลให้ผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่านมีสีสันสวยงามมากขึ้น ลวดลายเด่นชัดและเงางาม

4.3.2.3 ดิ้นขึ้น (ก่าน) ถือเป็นส่วนล่างสุดของชิ้นหัวแดงตีนก่าน ผู้ทอจะทอหน้าผ้าค่อนข้างแคบ และนิยมทอเป็นลายขวางใช้สีพื้นเป็นสีเดียวกับตัวขึ้น เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง สีเม็ดมะขาม เป็นต้น จะสลับสีด้วยสีสันสดใสหรือสีเดียวกับลายมัดหมี่ของขึ้น เพื่อให้เข้ากับตัวขึ้น สำหรับการขึ้นเส้นยืน 1 เครือ จะทอดิ้นขึ้นได้ 48 ผืน ต้นทุนในการทอดิ้นขึ้นสามารถแสดงรายละเอียดตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอดดินชั้น (ใหม่) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อฝืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
1.1 ไหมดิบสีขาว	3,300	68.75
1.2 ลีข้อมเคมี	25	0.52
2. ค่าแรงงาน		
2.1 การข้อม	100	2.08
2.2 ทอผ้า	2,200	45.83
3. ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น	30	0.63
รวม	5,655	117.81

ตารางที่ 4.10 พบว่า ต้นทุนในการทอดดินชั้น (ใหม่) รวมทั้งสิ้น 5,655 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 117.81 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอ ได้แก่ ค่าไหมดิบสีขาว เท่ากับ 3,300 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 68.75 บาท ค่าลีข้อม เท่ากับ 25 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 0.52 บาท สำหรับค่าแรงงาน ได้แก่ ค่าแรงในการข้อม เท่ากับ 100 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 2.08 บาท ค่าแรงในการทอผ้า เท่ากับ 2,200 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 45.83 บาท และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าถ่าน เป็นต้น เท่ากับ 30 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 0.63 บาท

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการทอดดินชั้น (ด้ายประดิษฐ์) โดยเฉลี่ย

ค่าใช้จ่าย	ต้นทุน (บาท)	ต้นทุนต่อฝืน (บาท)
1. วัตถุดิบ		
- ด้ายประดิษฐ์สีต่าง ๆ	1,920	40.00
2. ค่าแรงงาน		
- ทอผ้า	2,000	41.67
รวม	3,920	81.67

ตารางที่ 4.11 พบว่า ต้นทุนในการทอดดินชั้น (ด้ายประดิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 3,920 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 81.67 บาท ประกอบด้วย วัตถุดิบในการทอ ได้แก่ ค่าด้ายสีต่าง ๆ เท่ากับ 1,920 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 40.00 บาท สำหรับค่าแรงงานการทอผ้า เท่ากับ 2,000 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อฝืน เท่ากับ 41.67 บาท

4.4 ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม

ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน ประกอบด้วย ยอดขาย กำไร และ อัตราส่วนทางการเงิน โดยจำแนก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัสดุในการทอซึ่งได้แก่ ไหม ค้ายประดิษฐ์ และค้ายผสมไหม โดยสามารถแสดงแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

4.4.1 กำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่าน ผู้ทอหรือผู้จำหน่ายจะขายในลักษณะแยกชิ้น กล่าวคือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น ซึ่งเป็นราคาแยกตามส่วนต่าง ๆ ซึ่งลูกค้าจะต้องนำไปเย็บเอง มีเพียงกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล จะดำเนินการเย็บพร้อมนึ่งสำหรับจำหน่ายไว้เรียบร้อยแล้ว ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว 1 เดือนจะขายชิ้นได้กลุ่มละประมาณ 10 ชิ้น ดังนั้น สามารถอธิบายผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่านโดยเฉลี่ยต่อเดือนได้ตามตารางดังนี้

ตารางที่ 4.12 ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ไหม) โดยเฉลี่ยต่อเดือน

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณ (ชิ้น)	ราคา	ยอดขาย	ต้นทุนรวม	กำไร	กำไรต่อชิ้น
1. หัวชิ้น	10	300	3,000	1,262.50	1,737.50	173.75
2. ตัวชิ้น	10	2,000	20,000	12,468.50	7,531.50	753.15
3. ตีนชิ้น	10	200	2,000	1,178	822	82.20
รวม			25,000	14,909	10,091	1,009.10

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ปริมาณขายชิ้นหัวแดงตีนก่าน (ไหม) โดยเฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 10 ชิ้น มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 10,091 บาท และกำไรต่อชิ้น เท่ากับ 1,009.10 บาท แบ่งเป็น

1. หัวชิ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ชิ้น ราคาขายชิ้นละ 300 บาท รวมเป็นยอดขาย 3,000 บาท มีต้นทุนรวม 1,262.50 บาท จากการจำหน่ายหัวชิ้น (ไหม) มีกำไรทั้งสิ้น 1,737.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อชิ้น เท่ากับ 173.75 บาท

2. ตัวชิ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ชิ้น ราคาขายชิ้นละ 2,000 บาท รวมเป็นยอดขาย 20,000 บาท มีต้นทุนรวม 12,468.50 บาท จากการจำหน่ายตัวชิ้น (ไหม) มีกำไรทั้งสิ้น 7,531.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อชิ้น เท่ากับ 753.15 บาท

3. ตีนชิ้น ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ชิ้น ราคาขายชิ้นละ 200 บาท รวมเป็นยอดขาย 2,000 บาท มีต้นทุนรวม 1,178 บาท จากการจำหน่ายตีนชิ้น (ไหม) มีกำไรทั้งสิ้น 822 บาท คิดเป็นกำไรต่อชิ้น เท่ากับ 82.20 บาท

ตารางที่ 4.13 ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ค้าขายประคิษฐ์) โดยเฉลี่ยต่อเดือน

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณ (ผืน)	ราคา	ยอดขาย	ต้นทุนรวม	กำไร	กำไรต่อผืน
1. หัวขึ้น	10	200	2,000	779.50	1,220.50	122.05
2. ตัวขึ้น	10	700	7,000	6,088.80	911.20	91.12
3. ดินขึ้น	10	100	1,000	816.70	183.30	18.33
รวม			10,000	7,685	2,315	231.50

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ปริมาณขายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ค้าขายประคิษฐ์) โดยเฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 10 ผืน มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 2,315 บาท และกำไรต่อผืน เท่ากับ 231.50 บาท แบ่งเป็น

1. หัวขึ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 200 บาท รวมเป็นยอดขาย 10,000 บาท มีต้นทุนรวม 779.50 บาท และมีกำไรทั้งสิ้น 1,220.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 122.05 บาท

2. ตัวขึ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 700 บาท รวมเป็นยอดขาย 7,000 บาท มีต้นทุนรวม 6,088.80 บาท และมีกำไรทั้งสิ้น 911.20 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 91.12 บาท

3. ดินขึ้น ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 100 บาท รวมเป็นยอดขาย 1,000 บาท มีต้นทุนรวม 816.70 บาท จากการจำหน่ายดินขึ้น มีกำไรทั้งสิ้น 183.30 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 18.33 บาท

ตารางที่ 4.14 ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ค้าขายประคิษฐ์ผสมใหม่) โดยเฉลี่ยต่อเดือน

ผลิตภัณฑ์	ปริมาณ (ผืน)	ราคา	ยอดขาย	ต้นทุนรวม	กำไร	กำไรต่อผืน
1. หัวขึ้น	10	200	2,000	779.50	1,220.50	122.05
2. ตัวขึ้น	10	800	8,000	7,181.20	818.80	81.88
3. ดินขึ้น	10	100	1,000	816.70	183.30	18.33
รวม			11,000	8,777.40	2,222.60	222.26

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ปริมาณขายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ค้าขายประคิษฐ์ผสมใหม่) โดยเฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 10 ผืน มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 2,222.60 บาท และกำไรต่อผืน เท่ากับ 222.26 บาท แบ่งเป็น

1. หัวชิ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 200 บาท รวมเป็นยอดขาย 2,000 บาท มีต้นทุนรวม 779.50 บาท และมีกำไรทั้งสิ้น 1,220.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 122.05 บาท

2. ตัวชิ้น พบว่า ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 800 บาท รวมเป็นยอดขาย 8,000 บาท มีต้นทุนรวม 7,181.20 บาท และมีกำไรทั้งสิ้น 818.80 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 81.88 บาท

3. ดินชิ้น ปริมาณขายโดยเฉลี่ยต่อเดือน 10 ผืน ราคาขายผืนละ 100 บาท รวมเป็นยอดขาย 1,000 บาท มีต้นทุนรวม 816.70 บาท จากการจำหน่ายดินชิ้น มีกำไรทั้งสิ้น 183.30 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 18.33 บาท

สำหรับกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล อำเภอหล่มเก่า ส่วนใหญ่จะขายเป็นชิ้นสำเร็จ กล่าวคือ จะทำการตัดเย็บชิ้นให้พร้อมใส่ เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มมีผู้ที่สามารถตัดเย็บผ้าชิ้นสำเร็จได้ โดยสามารถแสดงรายละเอียดผลการวิเคราะห์กำไรได้ดังนี้

ตารางที่ 4.15 ผลกำไรจากการจำหน่ายชิ้นสำเร็จรูป (ค้าประดิดฐผสมใหม่) โดยเฉลี่ยต่อเดือน

ปริมาณ	ราคา	ยอดขาย	ต้นทุนชิ้น	ค่าเย็บ	ต้นทุนรวม	กำไร	กำไรต่อผืน
10 ผืน	1,500	15,000	8,777.40	3,000	11,777.40	3,222.60	322.26

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มที่นำผ้าชิ้นตัวแดงดินก่านมาเย็บให้เป็นชิ้นสำเร็จรูปนั้น จะขายในราคา 15,000 บาท มีต้นทุนรวม 11,770.40 บาท มีกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 3,222.60 บาท และมีกำไรต่อผืน 322.26 บาท

4.4.2 อัตราส่วนทางการเงิน จากข้อมูลค่าใช้จ่ายในการลงทุน ต้นทุนในการทอผ้าชิ้น รายได้จากการจำหน่ายชิ้น กำไร(ขาดทุน) และข้อมูลอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ของธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Development Bank) ประมาณร้อยละ 7 (ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย, 2559) ซึ่งเป็นธนาคารที่ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมใช้เป็นแหล่งเงินกู้ ดังนั้น อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Profit Margin) จวระยะเวลาคืนทุน (PB) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) โดยจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการทอ ได้แก่ ไหม ค้าย ค้ายผสมไหม ซึ่งสามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

4.4.2.1 อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Profit Margin) คำนวณ ได้ดังนี้

$$= \frac{\text{กำไร}}{\text{ยอดขายสุทธิ}} \times 100$$

(1) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ใหม่)

$$= \frac{10,091}{25,000} \times 100 = 40.36\%$$

การจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ใหม่) มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ร้อยละ 40.36 แสดงว่า ถ้ากลุ่มทอผ้าจำหน่ายชิ้น 100 บาท จะมีกำไร 40.36 บาท

(2) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์)

$$= \frac{2,315}{10,000} \times 100 = 23.15\%$$

การจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์) มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ร้อยละ 23.15 แสดงว่า ถ้ากลุ่มทอผ้าจำหน่ายชิ้น 100 บาท จะมีกำไร 23.15 บาท

(3) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขายของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมใหม่)

$$= \frac{3,222.60}{15,000} \times 100 = 21.48\%$$

การจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมใหม่) มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ร้อยละ 21.48 แสดงว่า ถ้ากลุ่มทอผ้าจำหน่ายชิ้น 100 บาท จะมีกำไร 21.48 บาท

4.4.2.2 จวระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) มีสูตรดังนี้

$$= \frac{\text{เงินลงทุนครั้งแรก}}{\text{เงินสดรับสุทธิต่อเดือน}}$$

(1) จวระยะเวลาคืนทุนของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ใหม่)

$$= \frac{128,000}{25,000} = 5.12 \text{ ประมาณ 6 เดือน}$$

(2) งวดระยะเวลาคืนทุนของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์)

$$= \frac{128,000}{10,000} = 12.8 \text{ ประมาณ 13 เดือน}$$

(3) งวดระยะเวลาคืนทุนของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม)

$$= \frac{128,000}{15,000} = 8.5 \text{ ประมาณ 9 เดือน}$$

การลงทุนในการทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน พบว่า ชิ้นประเภทไหม มีระยะเวลาคืนทุนประมาณ 6 เดือน รองลงมาเป็นชิ้นประเภทด้ายประดิษฐ์ผสมไหม มีระยะเวลาคืนทุนประมาณ 9 เดือน และชิ้นประเภทด้าย มีระยะเวลาคืนทุนประมาณ 13 เดือน

4.4.2.3 อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เมื่อมีค่า B/C มากกว่า 1 ก็จะคุ้มค่ากับการลงทุน แต่ถ้าค่า B/C เท่ากับ 1 ก็จะเท่าทุน และถ้า B/C น้อยกว่า 1 ก็จะไม่คุ้มทุน (ขาดทุน) สามารถคำนวณ B/C ratio ตามสูตรดังนี้

$$= \frac{\text{PV of Benefit}}{\text{PV of Cost}}$$

(1) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ไหม)

$$= \frac{321,000}{191,431.56} = 1.68$$

ชิ้นหัวแดงดินก่าน (ไหม) มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.67 แสดงว่าผลตอบแทนมากกว่าต้นทุน เมื่อ B/C ratio มากกว่า 1 ดังนั้น การทอชิ้นหัวแดงดินก่านจำหน่ายคุ้มค่ากับการลงทุน

(2) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของชิ้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์)

$$= \frac{128,400}{98,675.40} = 1.30$$

ชั้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์) มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.30 แสดงว่า ผลตอบแทนมากกว่าต้นทุน เมื่อ B/C ratio มากกว่า 1 ดังนั้น การทอชั้นหัวแดงดินก่านจำหน่าย คຸ້ມຄ່າกับการลงทุน

(3) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุนของชั้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์ ผสมไหม)

$$= \frac{192,600}{151,221.816} = 1.27$$

ชั้นหัวแดงดินก่าน (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) มีอัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.30 แสดงว่า ผลตอบแทนมากกว่าต้นทุน เมื่อ B/C ratio มากกว่า 1 ดังนั้น การจำหน่ายชั้นหัวแดงดินก่าน คຸ້ມຄ່າกับการลงทุน

4.5 ผลสรุปปัญหาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม

ปัญหาในการทอชั้นหัวแดงดินก่านในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์ สามารถสรุปได้ดังนี้

4.5.1 ข้อกล่าวหรือข้อห้ามในการนุ่งชั้นหัวแดงดินก่าน

ชั้นก็คือชั้น กล่าวคือ ไม่ควรนำไปทำอย่างอื่น เช่น ไม่ควรนำหัวชั้นมาทำเป็น ผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ ไม่ควรนำดินชั้นมาตกแต่งเสื้อผ้า และไม่นำชั้นไปตัดเป็นเสื้อเพื่อสวมใส่ เป็นต้น

4.5.2 ปัญหาที่พบในการทอชั้นหัวแดงดินก่าน

4.5.2.1 ปริมาณผ้าชั้นหัวแดงดินก่านไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า เนื่องจาก ผู้ทอผ้าส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุ อีกทั้ง กระบวนการมัดหมี่ ย้อม และทอใช้ระยะเวลานาน

4.5.2.2 ขาดกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่สนใจในการทอผ้าทอชั้นหัวแดงดินก่าน

4.5.2.3 ราคาผ้าและไหมมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและกระบวนการทอผ้าพื้นเมือง ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมือง โดยใช้แบบสอบถามในเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 6 กลุ่ม ประกอบด้วย ในเขตอำเภอหล่มสัก ได้แก่ กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดิว กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง และอำเภอหล่มเก่า กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลิศ กลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไซ ด้วยวิธีแบบเจาะจง สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลจะแสดงผลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ การคำนวณต้นทุน รายได้ กำไร และอัตราส่วนทางการเงิน

5.1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทอผ้า

5.1.1.1 กลุ่มทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ประกอบด้วย กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดิว กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลิศ กลุ่มทอผ้าบ้านภูผักไซ จากการศึกษา พบว่า กลุ่มทอผ้าในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ทอผ้าที่มีลักษณะการมัดหมี่ด้วยลวดลายที่มีทั้งเหมือนและคล้ายคลึงกัน ทั้ง 6 กลุ่ม ซึ่งถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทหล่ม โดยผ้าทอดังกล่าวนั้นมีชื่อเรียกว่า “ซิ่นหมี่ด้นน้อย” หรือ “ซิ่นหัวแดงตีนก่าน”

5.1.1.2 ความรู้เกี่ยวกับการทอผ้าซิ่นหัวแดงตีนก่าน ส่วนใหญ่สมาชิกในกลุ่มได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ จากรุ่นสู่รุ่น และมีประสบการณ์ในการทอมากกว่า 40 ปีขึ้นไป แต่กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง ผู้ก่อตั้งกลุ่มเกิดความสนใจในการทอผ้าจึงขอให้ครู กศน. และวิทยากรกลุ่มทอผ้าในหมู่บ้านใกล้เคียงสอนให้

5.1.1.3 เส้นด้ายที่ใช้ในการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม ส่วนใหญ่จะเป็นไหม ด้ายประดิษฐ์ และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม โดยไหมจะซื้อจากร้านจตุล หรือสั่งทางอีสาน ส่วนด้ายประดิษฐ์จะสั่งซื้อจากกลุ่มทอผ้าภูบ้านดิว หรือจังหวัดขอนแก่น

5.1.1.4 การจำหน่ายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่มนั้น มีทั้งขายผ่านกลุ่ม โดยผู้ทอจะนำผ้ามาส่งให้กับประธาน เมื่อขายได้ประธานจะแบ่งเงินค่าผ้าให้ ส่วนต่างจะเก็บไว้เป็นค่าดำเนินการกลุ่ม และมีสมาชิกบางส่วนจำหน่ายผ้าทอเอง เนื่องจากมีลูกค้าที่เข้าไปซื้อผ้าตามบ้านผู้ทอด้วย

5.1.1.5 ข้อมูลเกี่ยวกับผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน ในพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (2561) ได้รวบรวมข้อมูลไว้ว่า การนุ่งชิ้นของไทหล่ม มีรากฐานมาจากวัฒนธรรมล้านช้าง “จีน” หมายถึง ผ้าของผู้นุ่ง มีลักษณะที่แตกต่างกันไปตามท้องถิ่น ทั้งขนาด การนุ่ง และลวดลายบนผืนผ้า โดยมีการสวมใส่ในประเทศลาวและประเทศไทย โดยเฉพาะทางภาคเหนือและภาคอีสานของไทย โดยชิ้นที่ปรากฏในหมู่ไทหล่มมีหลายประเภท เช่น ชิ้นมัดหมี่ ชิ้นมุก ชิ้นก้อม ชิ้นหมี่วง เป็นต้น แต่มีชิ้นชนิดหนึ่งที่มีลักษณะโดดเด่นถือเป็นอัตลักษณ์เฉพาะถิ่นเป็นที่รู้จักกันในนาม “ชิ้นหัวแดงตีนก่าน”

5.1.2 กระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

ชิ้นหัวแดงตีนก่าน ถือเป็นชิ้นที่มีลักษณะโดดเด่นและถือเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทหล่ม ปัจจุบันนิยมนุ่งชิ้นในงานต่าง ๆ ของชุมชน อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอจะประกอบด้วย กี่หรือหูก ฝีม กวัก โสงหมี่หลักเฟื่อ กระสวย หลอดด้าย เป็นต้น สำหรับลักษณะของชิ้นหัวแดงตีนก่านนั้นมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ได้แก่

5.1.2.1 หัวชิ้น เป็นส่วนที่อยู่บนสุดของชิ้นและมีสีแดง สามารถแบ่งหัวชิ้นออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

(1) หัวชิ้นมัดข้อม ถือเป็นอัตลักษณ์ของหัวชิ้นแบบไทหล่ม ผู้ทอส่วนใหญ่จะใช้ด้ายหรือไหมสีขาวทอเป็นผืน หรืออาจซื้อผ้าสีขาวแล้วตัดให้ได้ความกว้างประมาณ 20 เซนติเมตร จากนั้นนำมอดดอกหุ้ม ส่วนใหญ่จะมัดจำนวน 7 ดอก หรือ 9 ดอก และนำไปจุ่มสีข้อม และมัดระหว่างดอกหุ้มซึ่งมีลักษณะกันเป็นห้อง จากนั้นนำหัวชิ้นไปข้อมสีแดงหรือสีแดงครั้ง เมื่อเป็นสีแดงจนหมดจึงนำไปล้างน้ำสะอาด 2-3 ครั้ง จนน้ำมีสีแดงจาง ๆ บีบให้หมาด ตากจนแห้ง และเชือกฟางที่มัดดอกจะได้หัวชิ้นมัดข้อมที่สวยงาม

(2) หัวชิ้นคันขิดลาย ถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของหัวชิ้นแบบลาวทั่วทุกภาค รวมถึงไทหล่มด้วย หัวชิ้นขิดลายนั้นมีพื้นเป็นสีแดง และทอโดยใช้วิธีการขิดเพื่อให้เกิดลวดลาย

5.1.2.2 ตัวชิ้น เป็นส่วนที่สำคัญของชิ้นหัวแดงตีนก่าน เนื่องจากการมัดหมี่เพื่อให้เกิดลวดลายต่าง ๆ สำหรับการวางลวดลายในผ้าชิ้นนั้น 1 ห้อง จะประกอบไปด้วย หมี่ใหญ่ หมี่รอง หมี่เล็ก และคัน ด้วยทอพื้นสีต่าง ๆ หรือข้อมข้อม หรือก้อม ในขณะที่ทางหล่มเก่าจะสอดคันสีทองสำหรับคันลายมัดหมี่

(1) ลวดลาย การออกแบบลวดลายในหมี่ใหญ่ หมี่รอง และหมี่เล็ก ส่วนใหญ่จะได้แรงบันดาลใจจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อม อุปกรณ์ที่ใช้ทอผ้า วิถีชีวิตความเชื่อ และขนบธรรมเนียมประเพณี สำหรับลวดลายบนชิ้นนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

- ลายหลักจะเป็นลวดลายที่พบทั้งชิ้นในอำเภอหล่มสักและอำเภอหล่มเก่า ซึ่งมีทั้งหมด 9 ลาย ได้แก่ ลายปราสาทผึ้ง ลายนาค ลายหงส์หรือเสาะหลา ลายขอ ลายขาเป๋ย ลายกระเบื้องคว่ำกระเบื้องหงาย (เพียงคว่ำเพียงหงาย) ลายหมากจับ ลายเอี้ย และลายตุ้ม

- ลายผสม คือ การนำลวดลายหลักมาโอบแดง เช่น ปราสาทผึ้งโอบแดง ขอบโอบแดง เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้นำลวดลายหลักมาผสมผสานจนเกิดเป็นลายใหม่ขึ้น เช่น ลายนาททองแดง ลายนาทโอบหมากจับ ลายนาทครอบมงกุฏ ลายขอ 2 หาง ลายเอี้ยผสมดอกจิก ลายเอี้ยผสม กระเบื้องคว่ำกระเบื้องหงาย เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีลวดลายเฉพาะที่จะปรากฏบนผ้าชิ้นของแต่ละอำเภอเท่านั้น เช่น ลายอกแมงมุม จะเป็นลวดลายที่พบในเขตอำเภอหล่มสัก และลายดอกแก้ว จะเป็นลวดลายที่พบในเขต อำเภอหล่มเก่า

(2) ขั้นตอนในการทอตัวชิ้น มีกระบวนการดังนี้

- การมัดหมี่ถือเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการทอผ้า เพื่อให้ได้ลวดลายในเส้นพุ่ง ซึ่งจะใช้เวลาประมาณ 5-10 วัน เริ่มต้นด้วยการนำเส้นด้ายหรือไหมสีขาวขึ้น โสงหมี่ แล้วมัดให้เกิดลวดลายตามที่ต้องการด้วยเชือกฟาง

- การย้อมเส้นด้ายประดิษฐ์หรือเส้นไหมจะใช้สีเคมี เนื่องจากมีสีให้เลือกหลากหลายตามที่ต้องการ มีสีสด คิดทนนาน ไม่ตกสี และสะดวกในการย้อม ส่วนใหญ่จะสั่งซื้อมาจากทางอีสานหรือจากโรงงานในกรุงเทพฯ มีราคาขายส่งซองละ 5 บาท แต่ถ้าราคาขายปลีกซองละ 7 บาท ซึ่งส่วนใหญ่กลุ่มทอผ้าจะซื้อที่ละหลาย ๆ โหล เพื่อให้ได้ราคาส่ง สำหรับการย้อมเส้นยืนหรือเป็นเส้นพุ่ง นั้นจะมีขั้นตอนการย้อมเหมือนกัน โดยนำเส้นด้ายหรือเส้นไหมแช่น้ำ เพื่อให้สีซึมให้ทั่ว ระหว่างนี้ก่อไฟเตรียมไว้ จากนั้นบีบและสกดให้สะอาดน้ำจนหมด เมื่อน้ำเดือดใส่สีเคมีลงไป รอจนสีละลายแล้วจึงค่อยคน นำเส้นด้ายหรือไหมใส่ลงไปในหม้อย้อมประมาณ 30 นาที หรือจนกว่าเส้นสีขาวจะเป็นสีที่เราย้อมจนหมด และต้องคอยยกขึ้นเป็นระยะ ๆ เพื่อให้สีย้อมซึมเสมอกันทั้งเส้น จากนั้นนำไปล้างน้ำประมาณ 3-5 ครั้ง หรือจนกว่าสีน้ำที่จะจาง บีบให้หมดแล้วจึงนำไปตากแดดประมาณ 1 วัน ก่อนจะนำไปตากนั้นถ้าเป็นเส้นสีพื้นจะต้องสับหรือกระตุกเพื่อยืดเส้นที่ย้อมให้เรียงเส้น แต่ถ้าเป็นเส้นมัดหมี่ตอนย้อมจะเกาะกัน ต้องแกะออกจากกันก่อน เมื่อดากเส้นพุ่งจนแห้งแล้ว นำขึ้นโสมหมี่เพื่อมัดแล้วย้อมซ้ำไปมาจนครบตามลายที่ได้กำหนดไว้ จากนั้นกรอเส้นด้าย/ไหมใส่หลอดและกระสวยเพื่อเตรียมนำไปทอผ้าชิ้น

- การทอตัวชิ้นใช้เวลาประมาณ 2-3 วันต่อผืน โดย 1 ผืนมีความยาว 1.80 เมตร การขึ้นเส้นยืนครั้งหนึ่งจะทอตัวชิ้นได้ประมาณ 13-14 ผืน กลุ่มทอผ้าจะไม่รอจนครบทั้งหมด แล้วจึงนำไปจำหน่าย แต่ทอได้ 2-3 ผืน ก็จะปาดไปจำหน่ายซึ่งทำให้สมาชิกมีรายได้ตลอดทั้งเดือน

5.1.2.3 ดินขึ้น เป็นการทอผ้าลายขวาง สำหรับเครื่องเส้นยืนจะใช้สีเดียวกับเส้นยืนของตัวชิ้น นำด้ายที่ย้อมสีต่าง ๆ ที่กลมกลืนกับตัวชิ้นมาเป็นเส้นพุ่ง จากนั้นทอเป็นผืน เมื่อทอเสร็จจะปาดครึ่งหนึ่งของหน้าผ้า

5.1.3 ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม หรือผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน ประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายในการลงทุน และต้นทุนในการทอหัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.1.3.1 ค่าใช้จ่ายในการลงทุนอุปกรณ์ทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน รวมทั้งสิ้น 128,000 บาท ประกอบด้วย กี่ทอผ้า 50,000 บาท ฟืมทอหัวชิ้นขนาด 8 หลบ 12,500 บาท ฟืมทอตัวชิ้นขนาด 25 หลบ 20,000 บาท ฟืมทอตีนชิ้นขนาด 4 หลบ 4,500 บาท โsongหมี่ 7,500 บาท กวัก 2,500 บาท หลักเฟือ 22,000 บาท กระสวย 600 บาท และหลอดด้าย หลอด 300 บาท

5.1.3.2 ต้นทุนในการทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน จะแบ่งตามองค์ประกอบของผ้าชิ้น คือ หัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น โดยแต่ละองค์ประกอบจะจำแนกตามวัสดุในการทอ ได้แก่ ไหม และ ด้ายประดิษฐ์ สำหรับผลการคำนวณต้นทุนสามารถแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับต้นทุนรวม และต้นทุนต่อผืน (1 ผืน มีความยาวเท่ากับ 1.80 เมตร) ดังนี้

(1) หัวชิ้น เป็นองค์ประกอบที่อยู่ส่วนบนสุดของชิ้นหัวแดงดินก่าน โดยจะมี หัวชิ้นอยู่ 2 ลักษณะ คือ หัวมัดข้อม และหัวจิต ปัจจุบันกลุ่มทอผ้านิยมนผลิตหัวชิ้นมัดข้อมจำหน่ายมากกว่า หัวจิต ดังนั้น ในการคำนวณต้นทุนหัวชิ้นจะอธิบายเพียงหัวชิ้นมัดข้อมเท่านั้น สำหรับการทอ 1 เครื่อง จะได้ หัวมัดข้อมโดยเฉลี่ยประมาณ 44 ผืน ผลการคำนวณต้นทุนในการทอหัวชิ้นจำแนกตามวัสดุในการทอ ดังนี้

- ต้นทุนในการทอหัวชิ้น (ไหม) รวมทั้งสิ้น 5,555 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 126.25 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าไหมดิบสีขาว รองลงมาเป็นค่าแรงในการทอผ้า และค่าแรงในการมัด หุ้ม และข้อมสี

- ต้นทุนในการทอหัวชิ้น (ด้ายประดิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 3,430 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 77.95 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงในการทอผ้า รองลงมาเป็นค่าด้ายประดิษฐ์สีขาว และค่าแรงในการมัด หุ้ม และข้อมสี

(2) ตัวชิ้น ถือเป็นส่วนที่มีความโดดเด่นสวยงาม ใช้วิธีการมัดหมี่เพื่อให้เกิด ลวดลายบนผ้า ชิ้น 1 ผืนจะมีลวดลายผสมประมาณ 7-12 ลาย ลายหลัก ๆ ที่มักจะปรากฏอยู่บนชิ้นแทบทุกผืน ได้แก่ ลายปราสาท และลายหงส์หรือเสาหอ สีของตัวชิ้นส่วนใหญ่จะเน้นสีเข้ม ๆ เช่น สีน้ำเงิน สีกรม สีมะขาม สีม่วง เป็นต้น ผลการคำนวณต้นทุนในการทอตัวชิ้นจำแนกตามวัสดุในการทอ ดังนี้

- ต้นทุนในการทอตัวชิ้น (ไหม) รวมทั้งสิ้น 16,210 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 1,246.85 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงในการทอผ้า รองลงมาเป็นค่าไหมดิบสีขาว และค่าแรงในการมัดและข้อมสี

- ต้นทุนในการทอตัวขึ้น (ด้ายประดิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 7,916 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 608.00 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงในการทอผ้า รองลงมาเป็นค่าด้ายสีต่าง ๆ (เส้นยืน) และค่าแรงในการมัดและย้อม

- ต้นทุนในการทอตัวขึ้น (ด้ายประดิษฐ์ผสมไหม) รวมทั้งสิ้น 9,336 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 718.12 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงในการทอผ้า รองลงมาเป็นค่าไหมดิบสีขาว (เส้นพุ่ง) และค่าแรงในการมัดและย้อมสี

(3) ดินขึ้น (ก่าน) ถือเป็นส่วนล่างสุดของชิ้นหัวแดงดินก่าน ผู้ทอจะทอหน้าผ้า ก่อนข้างแคบ และนิยมทอเป็นลายขวางใช้สีพื้นเป็นสีเดียวกับตัวขึ้น เช่น สีน้ำเงิน สีม่วง สีเม็ดยะเขม เป็นต้น สำหรับการขึ้นเส้นยืน 1 เครือ จะทอดินขึ้นได้ 48 ผืน ผลการคำนวณต้นทุนในการทอดินขึ้น จำแนกตามวัสดุในการทอ ดังนี้

- ต้นทุนในการทอดินขึ้น (ไหม) รวมทั้งสิ้น 5,655 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 117.81 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าไหมดิบสีขาว รองลงมาเป็นค่าแรงในการทอผ้า และค่าแรงในการย้อมสี

- ต้นทุนในการทอดินขึ้น (ด้ายประดิษฐ์) รวมทั้งสิ้น 3,920 บาท ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน เท่ากับ 81.67 บาท ส่วนใหญ่จะเป็นค่าแรงในการทอผ้า รองลงมาเป็นค่าด้ายสีต่าง ๆ

5.1.4 ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

ผลตอบแทนจากการจำหน่ายผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน ประกอบด้วย กำไร และอัตราส่วนทางการเงิน โดยจำแนกข้อมูลตามวัสดุในการทอซึ่งได้แก่ ไหม ด้ายประดิษฐ์ และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว 1 เดือนจะขายชิ้นได้กลุ่มละประมาณ 10 ผืน สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

5.1.4.1 กำไรจากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่าน สามารถจำแนกผลการวิเคราะห์ได้ตามลักษณะการจำหน่าย ได้แก่ ขายแยกชิ้น และขายเป็นชิ้นต่อหัวต่อผืนเรียบร้อยแล้ว ดังนี้

(1) ไหม มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 10,091 บาท และกำไรต่อผืน เท่ากับ 1,009.10 บาท ประกอบด้วย หัวขึ้น มีกำไรรวม 1,737.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 173.75 บาท ตัวขึ้น มีกำไรรวม 7,531.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 753.15 บาท และดินขึ้น มีกำไรรวม 822 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 82.20 บาท

(2) ด้ายประดิษฐ์ มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 2,315 บาท และกำไรต่อผืน เท่ากับ 231.50 บาท ประกอบด้วย หัวขึ้น มีกำไรรวม 1,220.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 122.05 บาท ตัวขึ้น มีกำไรรวม 911.20 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 91.12 บาท และดินขึ้น มีกำไรรวม 183.30 บาท คิดเป็นกำไรต่อผืน เท่ากับ 18.33 บาท

(3) ค่ายประดิษฐ์ผสมใหม่ มีผลกำไรเฉลี่ยรวมทั้งสิ้น 2,222.60 บาท และกำไรต่อหุ้น เท่ากับ 222.26 บาท ประกอบด้วย หัวชิ้น มีกำไรรวม 1,220.50 บาท คิดเป็นกำไรต่อหุ้น เท่ากับ 122.05 บาท ตัวชิ้น มีกำไรรวม 818.80 บาท คิดเป็นกำไรต่อหุ้น เท่ากับ 81.88 บาท และดินชิ้น มีกำไรรวม 183.30 บาท คิดเป็นกำไรต่อหุ้น เท่ากับ 18.33 บาท สำหรับกลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล อำเภอหล่มเก่า ส่วนใหญ่จะขายเป็นชิ้นสำเร็จจึงมีผลกำไรเฉลี่ย 3,222.60 บาท และมีกำไรต่อหุ้น 322.26 บาท

5.1.4.2 อัตราส่วนทางการเงิน ประกอบด้วย อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย (Profit Margin) จวระยะเวลาคืนทุน (PB) และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) โดยจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการทอ ได้แก่ ไหม ค่าย ค่ายผสมไหม ดังนี้

(1) อัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย จากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่านประเภทไหม มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ร้อยละ 40.36 รองลงมาเป็นประเภทค่ายประดิษฐ์ มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย ร้อยละ 23.15 และประเภทค่ายประดิษฐ์ผสมไหม มีอัตราผลตอบแทนต่อยอดขาย 21.48

(2) จวระยะเวลาคืนทุน จากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่านประเภทไหม มีระยะเวลาคืนทุน 6 เดือน รองลงมาเป็นประเภทค่ายประดิษฐ์ผสมไหม ระยะเวลาคืนทุน 9 เดือน และประเภทค่ายประดิษฐ์ มีระยะเวลาคืนทุน 13 เดือน

(3) อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน จากการจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่านประเภทไหม มีค่า B/C ratio เท่ากับ 1.68 รองลงมาเป็นประเภทค่ายประดิษฐ์ มีค่า B/C ratio เท่ากับ 1.30 และประเภทค่ายประดิษฐ์ผสมไหม มีค่า B/C ratio เท่ากับ 1.27 จากข้อมูลดังกล่าว ชิ้นมีค่า B/C ratio มากกว่า 1 ทุกประเภท แสดงให้เห็นว่า การจำหน่ายชิ้นหัวแดงดินก่านทุกประเภทคุ้มค่ากับการลงทุน

5.1.5 ปัญหาเกี่ยวกับผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม

5.1.5.1 ข้อกล่าวหาหรือข้อห้ามจากความเชื่อในการนุ่งชิ้นหัวแดงดินก่านว่าไม่ควรนำไปทำอย่างอื่นนอกจากใช้นุ่ง เช่น ไม่ควรนำหัวชิ้นมาทำเป็นผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ ไม่ควรนำดินชิ้นมาตกแต่งเสื้อผ้า และไม่นำชิ้นไปตัดเป็นเสื้อเพื่อสวมใส่ เป็นต้น

5.1.5.2 ปัญหาที่พบในการทอชิ้นหัวแดงดินก่าน ได้แก่ ปริมาณผ้าชิ้นหัวแดงดินก่านไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า เนื่องจากผู้ทอผ้าส่วนใหญ่มีเป็นผู้สูงอายุ อีกทั้ง กระบวนการมัดหมี่ ย้อม และทอใช้เวลานาน ขาดกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีสนใจในการทอผ้าทอชิ้นหัวแดงดินก่าน อีกทั้ง ราคาไหมและค่ายประดิษฐ์มีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตเพิ่มขึ้น

5.2 อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า

5.2.1 ผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน มีองค์ประกอบอยู่ 3 ส่วน คือ หัวชิ้น (มัดย้อม และจิด) ตัวชิ้น และ ดินชิ้น โดยจะมีทั้งชิ้นที่เป็นไหม ด้ายประดิษฐ์ และด้ายประดิษฐ์ผสมไหม โดยผู้ทอส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 70 – 80 ปี ประสบการณ์ในการทอมากกว่า 40 ปี ถือได้ว่าผู้ทอมีความชำนาญค่อนข้างสูง ซึ่งแต่ละคนจะมีเทคนิคและวิธีการทอแตกต่างกันตามแนวทางของบรรพบุรุษที่ได้รับถ่ายทอดมา กับประสบการณ์ และความชำนาญ แต่ในปัจจุบันชนรุ่นหลังไม่ค่อยให้ความสนใจในการทอชิ้น ส่งผลให้ ผ้าชิ้นขาดการสืบทอด ซึ่งสอดคล้องกับ สารานุกรมไทยฯ เล่ม 21 (2534) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การถ่ายทอด การทอผ้าของไทยมักจะทำกันในวงจำกัด ขาดตัวผู้สืบทอดอย่างจริงจังและกว้างขวาง เนื่องจากหนุ่มสาว รุ่นลูกรุ่นหลานมีอาชีพรับราชการ ทำการเกษตร หรือไปทำงานในกรุงเทพฯ จึงไม่ได้เข้ามาเรียนรู้และสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้า จึงส่งผลให้ภูมิปัญญาเหล่านี้อาจสูญหายไปได้ ดังนั้น ชนรุ่นลูกรุ่นหลานควรอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาในการมัดหมี่เพื่อให้เกิดพลวัติและวิธีการทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่านเพื่อให้ดำรงอยู่ต่อไปในอนาคต

5.2.2 ผ้าชิ้นหัวแดงดินก่านมีหลายราคาขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้ในการทอ ถ้าเป็นด้าย และด้ายผสมไหม ราคาจะถูกกว่าไหม ที่มีราคาค่อนข้างสูง เนื่องจากผ้าชิ้นหนึ่งผืนมีกระบวนการหลายขั้นตอน เช่น มัดหมี่ ย้อมสี การทอ เป็นต้น จึงใช้เวลาในค่อนข้างนาน ซึ่งสอดคล้องกับ สารานุกรมไทยฯ เล่ม 21 (2534) ที่กล่าวไว้ว่า ช่วงทอที่มีฝีมือคุณภาพมักทำงานได้ช้า จึงต้องขายราคาแพงให้คุ้มกับเวลา นอกจากนี้ยังต้องขายให้คุ้มกับค่าแรงและวัสดุที่ใช้ในการทอที่มีแต่จะสูงขึ้น บางกลุ่มเน้นทอด้วยด้าย เนื่องจากต้นทุนวัตถุดิบต่ำ ส่งผลให้ขายในราคาไม่แพงเพื่อจะขายได้ง่ายและรวดเร็ว ในขณะที่บางกลุ่มเน้นทอด้วยไหม เนื่องจากผู้ทอคิดว่าไม่ว่าจะขายราคาถูกหรือแพงนั้นขั้นตอนในการทอก็เหมือนกัน จึงเน้นวัสดุที่มีราคาสูง ทอมาแล้วสวยงามกว่า ขายได้ในราคาที่สูงกว่า แต่ไม่ว่าจะเป็นด้ายหรือไหมลูกค้าก็ยังคงมีความต้องการมากจนทำให้ผ้าชิ้นไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้าอยู่ดี

5.2.3 ปัจจุบันราคาไหมและด้ายประดิษฐ์มีแนวโน้มที่สูงขึ้น ส่งผลกระทบให้ต้นทุนของผ้าชิ้นหัวแดงดินก่านเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่สภาวะทางเศรษฐกิจในปัจจุบันการปรับราคาขายให้เพิ่มขึ้นนั้นเป็นไปได้ยาก ดังนั้น กลุ่มทอผ้าในอำเภอหล่มสัก และอำเภอหล่มเก่า ควรรวมตัวกันสร้างเครือข่ายทางธุรกิจในการสั่งซื้อวัสดุในการทอ เช่น ด้าย ไหม และสีย้อมผ้า โดยการสั่งรวมกันทีละมาก ๆ จะช่วยต่อรองให้ได้ราคาส่ง อีกทั้งยังช่วยลดค่าขนส่งอีกด้วย ถือเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการลดต้นทุนวัสดุในการทอผ้าชิ้น

5.2.4 การทอผ้าชิ้นหัวแดงดินก่านมีต้นทุนเกิดขึ้น 2 ส่วน คือ ค่าใช้จ่ายในการลงทุนกับอุปกรณ์ทอผ้า และต้นทุนในการซื้อวัสดุทอผ้า สีย้อม และค่าแรงในการมัดและทอผ้า ซึ่งจากผลการวิเคราะห์อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) พบว่า มีค่ามากกว่า 1 แสดงให้เห็นว่า การทอผ้าชิ้นนั้นคุ้มค่า

กับการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับ วีรพันธ์ พาวดี (2558) ที่กล่าวไว้ว่า การผลิตผ้าทอและผลิตภัณฑ์จากผ้าทอนับเป็นธุรกิจที่มีความสามารถในการทำกำไรและมีจำนวนเงินลงทุนไม่สูงนัก นอกจากนี้ผลกำไรจากการจำหน่ายผ้าชิ้น เมื่อจำแนกตามวัสดุที่ใช้ในการทอ พบว่า ชิ้นประเภทไหมมีกำไรมากกว่าวัสดุชนิดอื่น ๆ ส่งผลให้กลุ่มที่ทอด้วยไหมจะไม่นิยมทอด้วยประดิษฐ์ โดยให้เหตุผลว่า กระบวนการมัดหมี่เหมือนกัน ใช้ระยะเวลาทอเท่ากัน แต่ขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าไม่คุ้มค่าเหนื่อย ในขณะที่บางกลุ่มจะมองในมุมที่ว่า การขายชิ้นประเภทด้วยประดิษฐ์ หรือด้วยประดิษฐ์ผสมไหม ราคาต่ำกว่าก็จริงแต่นำขายได้จำนวนมากและรวดเร็ว ไม่มีผ้าตกค้าง และการใช้ด้วยประดิษฐ์จะช่วยลดขั้นตอนในการย้อมเส้นยืนเนื่องจากย้อมสีมาจากโรงงานเรียบร้อยแล้ว ซึ่งแต่ละกลุ่มก็จะมีการเลือกใช้วัสดุที่แตกต่างกันไป จึงถือว่าเพิ่มทางเลือกให้แก่ลูกค้าในการซื้อผ้าชิ้นให้ตรงกับความต้องการและความพร้อมทางการเงิน แต่ในปัจจุบันผ้าชิ้นไทหล่มนั้นทอมาเท่าไรก็ขายจนหมด ไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า แสดงให้เห็นว่า การทอผ้าชิ้นนั้นถือเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าลงทุน

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ต้นทุนและผลตอบแทนผ้าทอพื้นเมืองในจังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยนำเสนอ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ควรมีการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ ประวัติความเป็นมา ลวดลาย ขั้นตอนการทอ การนุ่งชิ้นหัวแดงดินก่านของชาวไทหล่ม โดยอาจจัดทำเป็นหลักสูตร คู่มือ เพื่อเผยแพร่ให้แก่ประชาชนผู้ที่สนใจ และเยาวชนรุ่นหลังเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่กับชาวหล่มสักและหล่มเก่าสืบไป

5.3.1.2 รมรณรงค์ให้ผู้สูงอายุ บุคลากรในหน่วยงาน และประชาชนในจังหวัดนุ่งชิ้นมาร่วมกิจกรรมหรืองานบุญต่าง ๆ เพื่อสืบสาน และอนุรักษ์การแต่งกายด้วยผ้าชิ้นหัวแดงดินก่าน นอกจากนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนในชุมชน ควรช่วยกันเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ให้ชิ้นหัวแดงดินก่านเป็นที่รู้จักทั้งในระดับจังหวัด และระดับประเทศ

5.3.1.3 กลุ่มทอผ้าไทหล่ม ควรมีการควบคุมและพัฒนาคุณภาพชิ้นหัวแดงดินก่าน ตั้งแต่กระบวนการในการมัดหมี่และการย้อมเพื่อให้ลวดลายมีความชัดเจน สีสันสวยงามเมื่อนำไปทอ และขั้นตอนการทอลวดลายต้องชัด เนื้อผ้าแน่นเรียบเนียนเสมอกันตลอดทั้งผืน

5.3.1.4 ปัจจุบันผ้าชิ้นไม่เพียงพอกับความต้องการของลูกค้า หลาย ๆ กลุ่ม จึงแบ่งสมาชิกในกลุ่มให้ทอผ้าตามความถนัดและชำนาญ กล่าวคือ สมาชิกที่ถนัดทำหัวชิ้น สมาชิกที่ถนัดมัดย้อมและทอตัวชิ้น สมาชิกที่ถนัดทอตีนชิ้น ก็ให้ทอมาจำหน่าย เพื่อจะได้ผลิตสินค้าได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศได้จ้างชาวบ้านในหมู่บ้านที่มีสามารถมัดหมี่ลายต่าง ๆ ได้ ทำการมัดหมี่และย้อมลวดลายต่าง ๆ ให้ แล้วสมาชิกในกลุ่มจะได้ทอตัวชิ้นอย่างเดียว ซึ่งช่วยให้ผลิตสินค้าได้รวดเร็วขึ้น

5.3.1.5 การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าชิ้นหรือเศษผ้าชิ้นหัวแดงตีนก้นไม่ว่าจะเป็นหัวชิ้น ตัวชิ้น และตีนชิ้น เพื่อเพิ่มมูลค่านั้น ยังคงมีข้อจำกัดในเรื่องของข้อกล่าวหาหรือข้อห้ามตามความเชื่อ ประเพณี และวัฒนธรรมการนุ่งชิ้น จึงไม่สามารถนำผ้าชิ้นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะนำมาตัดเสื้อ เพื่อสวมใส่หรือตกแต่งเสื้อผ้า ไม่นำหัวชิ้นมาเป็นผ้าเบี่ยงหรือผ้าสไบ แต่ในปัจจุบันทางกลุ่มทอผ้าในอำเภอ หล่มเก่าให้ความสนใจและได้ทดลองพัฒนาผลิตภัณฑ์จากชิ้น ได้แก่ กระเป๋ากือ กระเป๋าสะพาย ถุงใส่เหรียญ และซองใส่ iPad , Tablet เป็นต้น อีกทั้งยังได้นำวิธีการมัดย้อม และสีของหัวชิ้น แต่ออกแบบลวดลายที่ แตกต่างออกไปเพื่อให้สามารถทำเป็นผ้าเบี่ยงหรือสไบได้ นอกจากนี้ ทางกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย ในอำเภอหล่มสักได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อกล่าวหาไว้ว่า หากเปลี่ยนลวดลายของชิ้น จากลายหมี่ครีว (ลายผสมผสาน 7-12 ลายในผืนเดียว) มาเป็นหมี่ตาเดียว กล่าวคือ ผ้าชิ้น 1 ผืนจะมัดลายเพียงแค่ 1-2 ลาย เท่านั้น ก็จะสามารถนำไปพัฒนาเป็นเสื้อผ้าเครื่องแต่งกายได้ ซึ่งถือได้ว่าไม่ขัดต่อข้อกล่าวหาที่สืบทอดต่อกันมา

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

- (1) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนจากการทอผ้าชนิดอื่น ๆ ในจังหวัดเพชรบูรณ์
- (2) การพัฒนาลวดลายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม จังหวัดเพชรบูรณ์
- (3) การพัฒนาคุณภาพการย้อมด้วยสีเคมีของผ้าทอไทหล่ม

บรรณานุกรม

- กนกพร สุรณ์สุกุล. (2559). การบัญชีเพื่อการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: อักษรโสภณ.
- กนกวรรณ ตันติวรารุณ. (2554). ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตผ้าทอกระเหรี่ยงลายโบราณของ
วิสาหกิจชุมชนบ้านเด่นยางมูล อำเภอเถลี จังหวัดลำพูน. บัณฑิตมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง. (2561). ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม. เอกสารประกอบ : ข้อมูลของ
กลุ่มทอผ้าที่กระตุกบ้านวังร่อง.
- กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย. (2559). ประวัติความเป็นมาของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย. ตำบลบ้านห้วย
อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 14 กรกฎาคม 2561 จาก
[https://www.facebook.com/1024130190951277/photos/a.1224709457560015/1081865765177719
/?type=3&theater](https://www.facebook.com/1024130190951277/photos/a.1224709457560015/1081865765177719/?type=3&theater).
- _____. (2561). ผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่านของกลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย. [ออนไลน์]
สืบค้นเมื่อ 14 พฤศจิกายน 2561 จาก
<https://www.facebook.com/กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย-1024130190951277>.
- กลุ่มทอผ้าบ้านภูฝักไข่. (2561). ชิ้นหัวแดงตีนก่าน หรือชิ้นหมี่คันโบราณ ไทหล่ม. ตำบลหินสอ
อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์
- กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคิ้ว. (2561). ประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์. เอกสารประกอบ : ข้อมูลของ
กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านคิ้ว.
- กลุ่มมูลมังวัดท่ากกแก. (2561). เรียนรู้ เรื่องการแต่งกาย ไทเมืองหล่ม. ตำบลท่ากกแก อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์.
- กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล. (2561). ประวัติความเป็นมาของกลุ่ม. เอกสารประกอบ : ข้อมูลของ
กลุ่มทอผ้าวัดศรีฐานวังบาล.
- กลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ. (2561). ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมมัดหมี่. เอกสารประกอบ : ข้อมูลของกลุ่มทอผ้าบ้านอีเลศ.
- เฉลิมขวัญ กระจ่างบุญยงค์. (2558). การบัญชีเพื่อการจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- คูเอเซีย. (2559). ผ้าทอพื้นเมือง จ.เพชรบูรณ์. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2559 จาก
<http://www.dooasia.com/siam/oldcity/phetchabun7.shtml>.
- ทองย่น ก้อนดี. (2561). ขั้นตอนการทอผ้าชิ้น. กลุ่มทอผ้าไทหล่มบ้านห้วย ตำบลบ้านห้วย อำเภอหล่มสัก
จังหวัดเพชรบูรณ์.
- ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย. (2559). อัตราดอกเบี้ยสินเชื่อ.
[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2561 จาก
<https://www.smebank.co.th/interest-rates/loan-interest-rates-and-discounts>.

- ชั้นมัธยม เจียรกุล. (2557). ปัญหาและแนวทางการปรับตัวของ OTOP เพื่อพร้อมรับการเปิด AEC. วารสารนักบริหาร ปีที่ 34 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2557. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2559 จาก http://www.bu.ac.th/knowledgecenter/executive_journal/jan_june_14/pdf/aw18.pdf.
- ชั้นยา คำมี. (2561). ชื่นหมีคั่นน้อยหรือชื่นหัวแดงดินก่าน. มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม. กลุ่มอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมไทหล่มกลุ่มมูลมังท่ากกแก อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์.
- นภาลัย บุญทิม. (2553). การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าฝ้ายในตำบลบ้านดู่ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- เบญจมาศ อภิสิทธิ์ภิญโญ. (2555). การบัญชีบริหาร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ผ้าไทย. (2561). ประวัติของผ้าไทย. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 31 ตุลาคม 2561 จาก <http://phathai.tripod.com/html/Phathai1.html>.
- ผ้าไหมไทย ก้าวไกลสู่สากล. (2561). ขั้นตอนการทอผ้าไหมมัดหมี่. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 12 สิงหาคม 2561 จาก http://thaiphamai.blogspot.com/2014/02/blog-post_20.html.
- พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ (ไทหล่ม). (2561). การนุ่งชิ้นไทหล่ม. อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2558). เครื่องมือในการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ. [ออนไลน์], สืบค้นเมื่อ (17 มิถุนายน 2559) จาก <http://www.stou.ac.th/stouonline/lom/data/sec/Lom14/04-04.html>.
- ยพรัตน์ อัมพิทักษ์. (2553). ต้นทุนและผลตอบแทนของผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองของกลุ่มหัตถกรรมพื้นบ้านโบราณหาดเสี้ยว อำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. บัญชีมหาดบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เรือนไหม-ใบหม่อน. (2561). เส้นไหมดิบขาว. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2561 จาก <http://tiebusiness.com/shop/product-detail.php?id=108497&uid=43814>.
- วีรพันธ์ พาวดี. (2558). ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอพื้นเมืองลายภูเขาของกลุ่มเย็บผ้าบ้านสันหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. บัญชีมหาดบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- แววดาว อุดตา. (2551). ต้นทุนและผลตอบแทนจากผลิตภัณฑ์ผ้าทอลายน้ำไหลของวิสาหกิจชุมชน : กรณีศึกษาของกลุ่มสตรีทอผ้าบ้านทุ่งสน อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. บัญชีมหาดบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศศิวิมล มีอำพล. (2558). การบัญชีเพื่อการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 23). กรุงเทพฯ: เศรษฐธรรม.
- ศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราช. (2561). ประวัติศาสตร์ ผ้าชิ้นมัดหมี่คั่น. วัดศรีฐานปาราม ตำบลวังบาล อำเภอหล่มเก่า จังหวัดเพชรบูรณ์.

ศูนย์หม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ร้อยเอ็ด. (2561). การย้อมสีเส้นไหม. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 11 ตุลาคม 2561 จาก

https://www.qsds.go.th/qssc_ret/inside_page.php?pageid=25.

สลักฤทัย สมฤทธิ์. (2555). การบริหารต้นทุนและผลตอบแทนผลิตภัณฑ์จากผ้าทอไทลื้อ อำเภอเชียงคำ จังหวัดพะเยา. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2534). เล่มที่ 21 เรื่อง ศิลปะการทอผ้าไทย. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2559 จาก

<http://kanchanapisek.or.th/kp6/sub/book/book.php?book=21&chap=3&page=chap3.htm>.

สุจินดา เขียมศรีพงษ์ และ ปิยวัน เพชรหมี่. (2558). การสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่นไทย กรณีศึกษา ผ้าทอลายโบราณ. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.

สำนักงานหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติฯ เขต 1 จังหวัดแพร่. (2556). เครื่องมือ/อุปกรณ์ทอผ้าไหม.

[ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 2 สิงหาคม 2561 จาก

https://www.qsds.go.th/qsis_nort/inside_page.php?pageid=47.

Elka Health Store. (2560). เส้นด้ายฝ้ายธรรมชาติปั่นด้วยมือ. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2561 จาก

<http://www.elkahealthstore.com>.

Module B. (2561). รู้จักกับการลงทุน. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 5 มิถุนายน 2561 จาก

http://www.kgieworld.co.th/tsi/investor_DB/IDB/Talking_point2/module_b.htm.

Openbase.in.th. (2551). ข้อมูลผ้าไทยภาคเหนือตอนล่าง – ผ้าเมืองเพชรบูรณ์. พิพิธภัณฑ์ผ้า มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์] สืบค้นเมื่อ 15 กรกฎาคม 2559 จาก <http://www.openbase.in.th/node/5441>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสอบถาม

3. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการทอผ้ามาจาก

- ☐ 1) พ่อแม่และบรรพบุรุษ ☐ 2) เพื่อนบ้าน ศึกษาด้วยตนเอง
☐ 3) ได้รับการอบรมจากหน่วยงาน..... ☐ 4) อื่น ๆ

4. ประสบการณ์การทอผ้า

- ☐ 1) 1 –10ปี ☐ 2) 11 –20ปี ☐ 3) 21 –30ปี
☐ 4) 31 –40ปี ☐ 4) มากกว่า 40ปีขึ้นไป

6. เส้นด้ายที่ใช้ในการทอ

6.1 ชนิดของเส้นด้าย

- ☐ 1) ไหม ☐ 2) ฝ้าย ☐ 3) ด้ายประดิษฐ์
☐ 4) ไหม ฝ้าย ☐ 5) ไหม ฝ้าย และด้ายประดิษฐ์ ☐ 6) อื่น ๆ

6.2 ที่มาของเส้นด้าย

- ☐ 1) ผลิตเอง ☐ 2) ซื้อจาก.....
☐ 3) ผู้ลงทุน (ผู้สั่งผลิต) ☐ 4) ได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ

6.3 ลักษณะของเส้นด้ายที่ซื้อ

- ☐ 1) เส้นด้าย/ไหมดิบ ☐ 2) เส้นด้าย/ไหมที่ย้อมสีแล้ว

7. ลวดลายผ้าทอพื้นเมืองไทหล่ม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ☐ 1) ลายปราสาทผึ้ง ☐ 2) ลายนาค
☐ 3) ลายหงส์/ลายเส้าหลา ☐ 4) ลายขอ
☐ 5) ลายขาเป๋ ☐ 6) ลายเพี้ยคว่ำ/เพี้ยหงาย (กระเบื้องคว่ำ/หงาย)
☐ 7) ลายเอี้ย ☐ 8) ลายหมากจับเตี๋ย/กู่/
☐ 9) ลายตุ้ม/ควมห้า ☐ 10) ลายปราสาทผึ้งโอบแดง
☐ 11) ลายนาคเกี่ยว ☐ 12) ลายขอ 2 หาง
☐ 13) ลายนาคท้องแดง ☐ 14) ลายเอี้ยผสมกระเบื้องคว่ำหงาย
☐ 15) ลายเอี้ยผสมดอกจิก ☐ 16) ลายโอบ.....
☐ 17) อื่น ๆ..... ☐ 18) อื่น ๆ.....
☐ 19) อื่น ๆ..... ☐ 20) อื่น ๆ.....
☐ 21) อื่น ๆ..... ☐ 22) อื่น ๆ.....

8. วิธีการจำหน่าย

- ☐ 1) จำหน่ายเอง ☐ 2) จำหน่ายผ่านกลุ่ม
☐ 3) จำหน่ายผ่านพ่อค้าคนกลาง ☐ 4) อื่น ๆ.....

ส่วนที่ 2 : กระบวนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

1. การเตรียมเส้นด้าย

1.1 การมัดหมี่

.....

.....

.....

.....

.....

1.2 การย้อม

.....

.....

.....

.....

.....

1.3 การเตรียมเส้นยืน

.....

.....

.....

.....

.....

1.4 การเตรียมเส้นพุ่ง

.....

.....

.....

.....

2. การทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม (ผ้าชิ้นหัวแดงตีนก่าน)

2.1.1 การทอหัว ใช้ฝีมขนาด.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.1.2 การทอตัว ใช้ฟิมขนาด.....

[illegible]

2.1.3 การทอหิน ใช้ฟิมขนาด.....

[illegible]

ส่วนที่ 3 : ข้อมูลต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

1. ค่าใช้จ่ายในการลงทุน

อุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้า

รายการ	จำนวนที่ใช้	ราคา/หน่วย (บาท)	ราคารวม (บาท)
1) กี่			
2) ฟืมขนาด.....			
3) ฟืมขนาด.....			
4) ฟืมขนาด.....			
5) กวัก/โก่ง			
6) โsongหมี่			
7) กระสวย			
8) หลอดด้าย			
9) หลักเฟีย			
10) อื่น ๆ			
11) อื่น ๆ			

2. ต้นทุนการทอผ้าพื้นเมืองไทหล่ม

2.1 วัตถุดิบ

2.1.1 หัวชิ้น ☐ ไหม ☐ ด้าย

1) ด้ายยืนจำนวน.....ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท

2) สีย้อมด้ายยืน ของ ราคาบาท/ซอง รวมเป็นเงิน.....บาท

3) ด้ายพุ่ง ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท

4) สีย้อมด้ายพุ่ง ของ ราคาบาท/ซอง รวมเป็นเงิน.....บาท

2.1.2 ตัวชิ้น ☐ ไหม ☐ ด้าย ☐ ด้ายผสมไหม

1) ด้ายยืน ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท

2) สีย้อมด้ายยืน ของ ราคาบาท/ซอง รวมเป็นเงิน.....บาท

3) ด้ายพุ่ง ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท

4) สีย้อมด้ายพุ่ง ของ ราคาบาท/ซอง รวมเป็นเงิน.....บาท

2.1.3 ดินชั้น ☐ ไหม ☐ ด้าย

- 1) ด้ายยืน ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท
- 2) สีย้อมด้ายยืนซอง ราคาบาท/ซองรวมเป็นเงิน.....บาท
- 3) ด้ายพุ่ง ก.ก. ราคาบาท รวมเป็นเงิน..... บาท
- 4) สีย้อมด้ายพุ่ง ซอง ราคาบาท/ซอง รวมเป็นเงิน.....บาท

2.2 ค่าแรงงาน

☐ ไหม ☐ ด้าย ☐ ด้ายผสมไหม

- 2.2.1 การย้อมสี ใช้เวลา วัน ค่าแรงวันละ บาท รวมเป็นเงิน บาท
- 2.2.2 การทอหัวชั้นใช้เวลา วัน ค่าแรงวันละ บาท รวมเป็นเงิน บาท
- 2.2.3 การทอตัวชั้นใช้เวลา วัน ค่าแรงวันละ บาท รวมเป็นเงิน บาท
- 2.2.4 การทอดินชั้นใช้เวลา วัน ค่าแรงวันละ บาท รวมเป็นเงิน บาท

2.3 ค่าใช้จ่ายในการทอผ้าอื่น ๆ

2.3.1 ค่าถ่านในการย้อมสีด้ายหรือไหม..... บาท

2.3.2 ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ

ส่วนที่ 4 : รายได้จากการทอผ้าพื้นเมืองไทลื้อ

1. ปริมาณผลผลิต

- 1.1 ปริมาณหัวชั้น..... ผืน ☐ ไหม ☐ ด้าย
- 1.2 ปริมาณตัวชั้น..... ผืน ☐ ไหม ☐ ด้าย ☐ ด้ายผสมไหม
- 1.3 ปริมาณดินชั้น..... ผืน ☐ ไหม ☐ ด้าย

2. ปริมาณขาย

รายการ	ปริมาณขาย	ราคาขาย	รวมเป็นเงิน
1) หัวชั้น ☐ ไหม ☐ ด้าย			
2) ตัวชั้น ☐ ไหม ☐ ด้าย ☐ ด้ายผสมไหม			
3) ดินชั้น ☐ ไหม ☐ ด้าย			
4) อื่น ๆ			

ส่วนที่ 5 : ปัญหาและข้อเสนอแนะ

.....

.....

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ - นามสกุล (ภาษาไทย)

นางสาวนภลัย บุญทิม

ชื่อ - นามสกุล (ภาษาอังกฤษ)

Miss Napalai Boontim

2. ตำแหน่งปัจจุบัน

อาจารย์พนักงานมหาวิทยาลัย สาขาวิชาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

3. หน่วยงานและสถานที่ติดต่อได้สะดวก พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ โทรสาร และไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-mail)

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ 056 – 717134 ต่อ 1206

4. ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บัญชีบัณฑิต (สาขาการบัญชีต้นทุน) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ปริญญาโท บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (สาขาการบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม)

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. สาขาวิชาการที่มีความชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา) ระบุสาขาวิชาการ

-

6. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัยทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยระบุสถานภาพในการ ทำการวิจัยว่าเป็นผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หัวหน้าโครงการวิจัย หรือผู้ร่วมวิจัยในแต่ละผลงานวิจัย

- ทัศนคติในการจัดทำบัญชีของผู้ประกอบการสำหรับธุรกิจนิติบุคคลในจังหวัดเพชรบูรณ์

ปีที่ได้รับทุน พ.ศ. 2552

แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตผ้าไหมในตำบลบ้านดัว อำเภอหล่มสัก

จังหวัดเพชรบูรณ์

ปีที่ได้รับทุน พ.ศ. 2553

แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสำนักงานบัญชีของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs

ในจังหวัดเพชรบูรณ์

ปีที่ได้รับทุน พ.ศ. 2554

แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ของนักศึกษา

สาขาวิชาการบัญชี โดยใช้วิธีการสอนแบบกรณีตัวอย่าง (Case Study)

ปีที่ได้รับทุน พ.ศ. 2555

แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- การพัฒนาตลาดค้าพืชพันธุ์ใน ต.บ้านดู่ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

ปีที่รับทุน พ.ศ. 2556 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

- เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีของ
นักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี โดยใช้วิธีการสอนแบบกรณีตัวอย่างกับการสอนแบบปกติ

ปีที่รับทุน พ.ศ. 2557 แหล่งทุน : คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกมะม่วงน้ำดอกไม้ของเกษตรกรใน ต.ดงมูลเหล็ก อ.เมือง
จ.เพชรบูรณ์

ปีที่รับทุน พ.ศ. 2558 แหล่งทุน : มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

- ต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกยางพาราในจังหวัดเพชรบูรณ์

ปีที่รับทุน พ.ศ. 2559 แหล่งทุน : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ